LETO VI. ŠT. 15 (256) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 19. APRILA 2001

NOVI GLAS

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

CENA 1500 LIR 0,77 €

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

ISTRA IN MI

Pred dnevi smo po sredstvih javnega obveščanja slišali o uvedbi integralne dvojezičnosti v hrvaški Istri. Ta naj bi veljala v celotnem javnem življenju, kjer naj bi bila poleg hrvaščine prisotna tudi italijanščina. S tem naj bi republika Hrvatska v vsem zadostila potrebam italijanske skupnosti od Umaga in Rovinja do Pulja in Reke. To je sprejel istrski parlament, očitno s privolitvijo Zagreba in vrhovnih oblasti republike.

Istrski Italijani (deljeni med Slovenijo in Hrvaško) so na splošno že mnogo bolj zaščiteni kot Slovenci v Italiji. Če je bila do nekaj let nazaj jezikovna enakopravnost bolj na papirju kot v realnosti kar pa ne velja za slovensko Istro, saj je v Kopru, Portorožu, Izoli in Piranu vedno veljala popolna zaščita - je sedaj to tudi v hrvaški Istri postalo stvarnost.

To je sklenil istrski deželni parlament (Dieta) v Poreču in tako izpostavil deželo kot prvo popolnoma dvojezično v Evropi. Šlo je namreč za to, da je postal italijanski jezik izenačen (parifikacija hrvaškemu državnemu jeziku). V Italiji je nekaj podobnega v Dolini Aosta, kjer se v enem samem členu deželnega statuta uradno izenačuje francoski jezik z italijanskim.

Problem Istre je seveda svojski. Predvsem gre danes za dvojno državnost, saj je recimo velika večina Italijanov v hrvaškem delu polotoka (Pulj, Reka, Rovinj, Poreč, Pazin), mnogo manjši del pa je v slovenski Istri. Danes obravnavamo seveda v glavnem status Italijanov na Hrvaškem. Res je, da je v slovenski Istri (v že prej omenjenih središčih) že kar se da dobro urejen položaj manjšine. In to tudi v zunanjem videzu. Dvojezična toponomastika je povsod prisotna, brez ozira na številčnost italijanskega prebivalstva, ki šteje v slovenski Istri le nekaj tisočev Italijanov. Slovenija si torej nima kaj očitati glede zaščite.

Naj še tu spomnimo, da je bil tudi v hrvaškem delu Istre in Kvarnera (otok Cres, zlasti pa Krk) nekoč močno viden slovenski delež. Pri tem lahko zlasti omenimo dva škofa Slovenca, ki sta skoraj polovico 20. stoletja vodila hrvaške in italijanske vernike na Krku. To sta bila dr. Anton Mahnič in dr. Josip Srebrnič, oba goriška rojaka. Zlasti škof Mahnič je tu v zelo težkih časih v dobi prve svetovne vojne odločno branil glagolsko slovansko bogoslužje in to med vedno hujšim italijanskim pritiskom, kar je tudi sam plačal s konfinacijo. Goričanom, pa tudi Tržačanom je tudi zelo znana osebnost, ki je prav tako pomenila nekako vez med hrvaškim in slovenskim elementom v Istri. To je bil dr. Stojan Brajša, hrvaški Istran iz Pazina, že tajnik škofa Mahniča na Krku, potem pa znan odvetnik in kasneje tudi šolnik v Gorici in Trstu.

Zakaj o vsem tem? Če ima danes italijanska manjšina v Istri priznane skoraj vse pravice, pa se moramo Slovenci v Italiji še vedno boriti za najbolj osnovno enakopravnost. Te (kljub zaščitnemu zakonu) pa še ni. Italijanski tisk je ob zadnjih sklepih v hrvaški Istri dobro podčrtal zadovoljstvo ob doseženih uspehih svoje manjšine.

V prejšnji vladavini gen. Tudjmana je bilo zanje mnogo težje. Nekatere že prejšnje pridobitve so osrednje zagrebške oblasti ali suspendirale ali pa preklicale. STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

MIMOGREDE

Naše generacije morajo biti danes bolj kot kdajkoli prej sposobne, da dokončno premagajo in izkoreninijo ta nezgodovinska stališča, iz katerih še vedno črpajo življenjske sokove tista čustva nestrpnosti in ksenofobije, ki so vedno predstavljala osnovno premiso za ideološke konflikte, ki so potem postajali politični, družbeni in končno tudi vojaški... Zato se danes, v času relativnega blagostanja, spomnimo, da so to blagostanje, ta naša civilizacija in naša svoboda tudi in predvsem žrtve tolikih med našimi starši, ki so bili prisiljeni, da so v drugih deželah, med drugimi "brati" iskali možnost zagotovitve dostojnega življenja zase in za svoje družine.

GIORGIO BRANDOLIN, UVOD V TRINKOV KOLEDAR 2001

NA SPREJEMU V CANKARJEVEM DOMU V LJUBLJANI

"PEPELNI DAN NI TVOJ VEČ DAN, TVOJ JE VSTAJENJA DAN"

Kot smo kratko poročali v zadnji, velikonočni stevilki Novega glasa, sta Svet slovenskih organizacij (SSO) in Slovenska kulturno gospodarska zveza (SKGZ) v torek, 10. t.m., priredila v Cankarjevem domu v Ljubljani sprejem, na katerem sta se v imenu vseh včlanjenih organizacij in ustanov zahvalila Sloveniji in njenim predstavnikom na vseh ravneh za pomoč in oporo v dolgoletnih prizadevanjih za odobritev zakona, ki naj celostno zaščiti pravice slovenske narodne manjšine v Italiji. Pred številnimi uglednimi predstavniki slovenskega političnega življenja sta spregovorila predsednika obeh krovnih organizacij, Rudi Pavšič (SKGZ) in Sergij Pahor (SSO). Zatem je prevzel besedo predsednik Republike Slovenije, čigar izvajanja tako po svoji vsebini kot po svoji aktualnosti zaslužijo največjo pozornost. Zato objavljamo odlomke govora, ki so po našem bistvenega pomena.

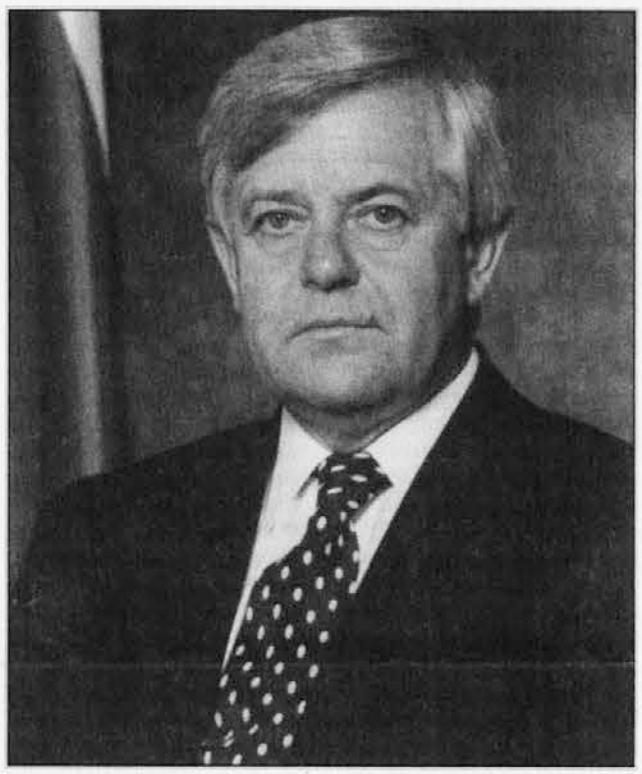

ENOTNOST V RAZLIČNOSTI

"Sprejemanje zakona je bila za vas - je dejal predsednik RS - velika preizkušnja. Z njo ste obogatili hotenja Evrope prihodnosti, ker ste uveljavili pravico do drugačnosti in odgovornost do skupnih demokratičnih vrednot in hotenj. Zmogli ste ohraniti svojo notranjo politično različnost, pri tem pa se v svojih zahtevah od pravic, ki vam gredo na temelju italijanskega prava, evropskih načel in osimskih sporazumov, tako do države, katere lojalni državljani ste, kot do Slovenije, znali postaviti dostojanstveno in enotno. Argumentirano in vztrajno ste zagovarjali interese svoje narodne pripadnosti in svoje narodne samobitnosti. Zato je tudi utemeljeno pričakovanje, da boste znali ohraniti povezanost svojih manjšinskih vrst, ko boste zdaj stopili na truda polno in verjetno nič manj zahtevno pot uresničevanja določil zakona".

OPORA PRI NADALJNJEM DELU

"Dobro preizkušeno oporo boste tudi imeli - je nadaljeval predsednik Kučan - v demokratičnih silah Italije. Upravičeno jo pričakujete tudi od države svojega matičnega naroda, ki je tej podpori zavezana s svojo ustavo in s svojim pristajanjem na evropska načela urejanja pravic in varovanja položaja manjšin in ki je prav ob sprejemanju tega zakona dokazala, da zmore politično voljo za enotno politiko, ko gre za demokratične interese naroda in njegovih manjšin v sosednjih državah".

OBVEZNOSTI MATIČNE DRŽAVE

Ko omenja predsednik RS obveznosti matične države do naše slovenske manjšine, najprej poudarja "krepitev njene ekonomske moči in bogatenje njenega kulturnega življenja", ki sta "ena temeljnih dolžnosti" slovenske države. Ta pa "ne sme posegati v samostojno odločanje manjšine o prednostnih nalogah in projektih, pomembnih za njen obstoj. Manjšina je in mora ostati samostojen subjekt in sama nosi največji del odgovornosti za svoj obstoj in prihodnost".

MANJŠINA NAJ BO ODGOVOREN SUBJEKT

" Za pomoč, tudi finančno, za njeno porazdelitev na posamezne projekte in njihove nosilce mora manjšinsko vodstvo - je še dejal predsednik Kučan - samo prevzeti odgovornost pred manjšino in pred državo matičnega naroda. Neposredno financiranje posameznih delov manjšine iz Ljubljane bi lahko bilo neposredno vmešavanje v samostojnost in subjektiviteto manjšine, kar ne krepi ne njene samostojnosti ne odgovornosti in ne samozavesti. Je lahko skrbništvo, ki ni osvobojeno funkcionaliziranja, in tudi pogojevanja te pomoči s političnimi zahtevami".

VPRAŠANJA, KI ŠE ČAKAJO NA ODGOVOR

Govornik se je dotaknil tudi kočljivega vprašanja, kdo je odgovoren za nekatere napake, zagrešene v samostojni Sloveniji. V tej zvezi je takole rekel: "V preteklosti je bilo prav v ravnanjih slovenske države storjenih več napak, ki so močno prizadele manjšino, finančne in gospodarske temelje njene samostojnosti ter s tem tudi njeno samozavest. Ne bo se nekoč v prihodnosti mogoče izogniti odgovoru na vprašanje, kateri politični interesi in zakaj so tudi v samostojni Sloveniji vodili do ravnanj, ki so izpodkopavala prav gospodarske temelje položaja slovenske manjšine v Italiji in poglabljala delitve znotraj nje".

KO DRŽAVNE MEJE NE BODO VEČ LOČNICE

Predsednik Kučan je v zadnjem delu svojega govora spomnil, kako se Slovenija pripravlja na vstop v Evropsko zvezo. Ko bo Slovenija postala njena članica, "ne bo več mogoče živeti - je dejal -, kot da ste (manjšina, namreč, op.ur.) obrobje, včasih tudi moteče, narodnega prostora, ki se mu spodobi posvečati le nekaj prestolniške pozornosti, kajti Slovenija je na stičišču slovanskega, germanskega, madžarskega in romanskega sveta. Odprta bo k tem vsem svetovom, slovenska manjšina v sosedstvu, v vseh teh deželah pa bo zmeraj bolj povezovala slovensko stvarnost z drugimi. Ne bo obrobje, temveč stična točka, vsakdanja intelektualna, duhovna in gospodarska vez. To pa kliče po jasni in moderni razvidnosti vsake identitete, osebne in skupne, narodne. Samo notranje trdni se lahko samozavestno odpremo k drugačnim. Zato je zakon, v katerega vlagamo naša upanja in za katerega danes izrekamo priznanje in zahvalo vsem, ki so njegov tako želeni sprejem končno omogočili, lahko tudi uvodni korak k našim skupnim dejanjem za notranje svobodno, trdno in odprto slovenstvo, za demokratične in dobronamerne povezave tako med nami kot s sosednjo Italijo".

EDINSTVENA PRILOŽNOST ZA TRST IN GORICO

V novo nastalih okoliščinah imata Trst in Gorica zdaj priložnost - je zaključil svoj govor predsednik Milan Kučan - da "iz položaja mest na ločnici držav in narodov, kakršnega jima je dodelila nedavna zgodovina, postaneta vitalni mesti, ki ju bo povezoval in usmerjal skupen pogled v prihodnost. To bi bil največji želeni učinek tega zakona".

"Pepelni dan ni tvoj več dan, tvoj je vstajenja dan." Gotovo ni bil gol slučaj, da je predsednik slovenske države svoj v bistvu programski govor končal z mislijo goriškega slavčka Simona Gregorčiča.

VSEBINA

02 Alojz Tul
O ODMEVIH NA POROČILO ZGODOVINARJEV

02 Janez Povše
LJUDJE VEDO, KAJ HOČEJO

02 Breda Susič
INTIFADA PRERAŠČA V PRAVO VOJNO

03 Iva Koršič / intervju
JANEZ STARINA

04 Jurij Paljk
"VSTAL JE KRISTUS, UPANJE NAŠE!"

05 Martin Marussi
ZAMEJSKA DUŠA PODOBNA MOJZESOVI

08 Ivan Žerjal
LEVA SREDINA LAHKO ZMAGA LE...

10 PREDSTAVITEV KANDIDATOV OLJKE

14 Danijel Devetak / pogovor
BOGDAN CIGLIČ

15 Erik Dolhar / pogovor
MIKA HÄKKINEN

SVET OKROG NAS

O ODMEVIH NA POROČILO ZGODOVINARJEV

ALOJZ TUL

Dokaj neobičajen način objave skupnega poročila italijanskih in slovenskih zgodovinarjev o dogajanjih, ki so posredno ali neposredno vplivala na odnose med slovenskim in italijanskim narodom v razgibanem obdobju 1880-1956, je sicer imel odmev v medijih, zlasti v krajevnem tisku in političnih krogih, vendar brez kakih posebnih ali razburljivih polemik, kot so morda nekateri krogi pričakovali. To se je zgodilo predvsem zaradi tega, ker ni šlo za nobena nova zgodovinska razkritja ali dognanja in tudi splošne politične razmere v Trstu in Gorici so se dokaj normalizirale, kar se je med drugim pokazalo v nedavni odobritvi zaščitnega zakona za Slovence. Oba omenjena dogodka nista torej "razgibala" tradicionalno nenaklonjenih desničarskih krogov do manjšinske problematike. Po drugi strani bi bilo res anahronistično, če bi se ob teh priložnostih ponovili zrežirani nastopi proti Slovencem. Ob tem izpade toliko bolj čudno rezervirano zadržanje italijanskega notranjega ministrstva do objave znanega dokumenta zgodovinarjev, ki ga je končno ono samo pred leti naročilo. Prav tako je neprimerno, da predstavnik zunanjega ministrstva podtajnik Ranieri ocenjuje, čeprav v osebnem imenu, da gre v primeru "fojb" za obliko "etničnega čiščenja"; do drugih delov poročila ni zavzel stališča. S tem se je samo še bolj zapletel v protislovje.

Italijanski vsedržavni tisk je o vsebini poročila zgodovinarjev poročal že pred njegovo objavo v tržaškem italijanskem dnevniku (dne 4. aprila), in sicer na osnovi odlomkov, ki so jih pred tem objavile Primorske novice iz Kopra. K zadevi se je sicer povrnil po objavi poročila, vendar brez kakšnega bistvenega poudarka, razen seveda na pojavu tako imenovanih "fojb". Iz celotne slike odmevov izhaja namreč, da bi moralo omenjeno poročilo v glavnem obravnavati ta pojav, kakor da so vsa druga dramatična dogajanja v predvojnem in medvojnem obdobju postranskega pomena. To je prišlo do izraza še posebno pri krajevnih medijih in političnih predstavnikih. Tega okvira se ne more znebiti tudi tržaški dnevnik *Il Piccolo*, ki sicer v zadnjem času kaže določeno odprtost do manjšinske problematike in je poročilo zgodovinarjev objavil v spremstvu komentatorjev dveh treznih osebnosti, bivšega demokristjanskega politika Corrada Belcija in bivšega tržaškega župana in voditelja Liste za Trst ter pisatelja Manlia Cecovinija. Istočasno pa je s poudarkom objavil intervju z omenjenim podtajnikom Ranierijem, ki ga je podpisal znani dopisnik iz krogov zunanjega ministrstva Mauro Manzin, ki je iz sogovornika med drugim izvlekel besede, da so bile fojbe največja tragedija in neka oblika etničnega čiščenja. Poleg tega se večina spremnega slikanega gradiva k poročilu nanaša na poboje Italijanov v istrskih fojbah.

Z gornjim navajanjem smo želeli bralcem prikazati, kako je bilo širši italijanski javnosti prikazano zgodovinsko obdobje 1880-1956 z ozirom na odnose med Slovenci in Italijani.

NOVA KOMISIJA V LJUBLJANI

PRVO SREČANJE

Dne 12. t.m. je bilo v Ljubljani prvo srečanje med predstavniki obeh krovnih organizacij, SSO in SKGZ, in člani novoizvoljene parlamentarne komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu. Komisiji predseduje poslanec Franc Pukšič, ki politično pripada SDS. Podpredsednik komisije je Jože Avšič, poslanec LDS, od članov prejšnje komisije sta bila potrjena poslanca Samo Bevk od ZLSD in Marija Pozsonec, ki predstavlja madžarsko narodno skupnost v Sloveniji. Ostali člani so Jožef Kavtičnik (ZSLD), Janez Podobnik (SLS+SKD), Jožef Bernik (NSi), Ivan Kebrič (DESUS), Bogdan Barovič (SNS) in Bogomir Vnučec (SMS). Predstavniki krovnih organizacij so izrazili zadovoljstvo, ker je slovenski parlament spet izvolil komisijo za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu, in so hkrati poudarili pomen pred kratkim odobrenega zaščitnega zakona za Slovence v Italiji, pri čemer so opozorili na težavno delo pri izvajanju zakona in na finančne težave, s katerimi se slovenske kulturne ustanove srečujejo. Člani komisije so se obvezali, da bodo posvečali največjo skrb življenjskim problemom slovenske manjšine v Italiji, in napovedali za drugo polovico maja obisk v Trstu, Gorici in videmski pokrajini.

Istega dne je slovensko delegacijo sprejela državna sekretarka za Slovence v zamejstvu in po svetu Magdalena Tovornik.

ANTONIONE O NAS

Predsednik deželnega odbora F-Jk je v pogovoru z odgovornim urednikom Primorskega dnevnika, ki je bil objavljen 17. t.m., povedal več pomembnih stvari. Med drugim se je zavzel za čimprejšnje sprejetje Slovenije v EU. Povedal je tudi, da se je odločil za kandidaturo v senat v goriškem volilnem okrožju, ker ga je za to izrecno prosil Berlusconi, ker bi kot človek, ki dobro pozna obmejne probleme in prednosti naše dežele, lahko koristil morebitni Berlusconijevi vladi. Antonione je tudi odločno dejal, da je obmejna lega naših krajev zanj "dodatna vrednost", pravzaprav prednost, ki jo je vredno dobro vnovčiti tako na krajevni kot državni ravni. Povedal je tudi, da se po njegovem mnenju italijanska zunanja politika v bistvu ne bo spremenila, ker se Italija zaveda pomembnosti čimprejšnjega vstopa Slovenije v EU. Dejal je tudi, da je bil sam za sprejetje zaščitnega zakona, v katerem lahko vsakdo najde dobre in slabše strani, pomembno pa je, da je do sprejetja sploh prišlo. Povedal je tudi, da se je sam zavzel, da bi prišlo do rednega financiranja, pravzaprav jemanja posojil za nemoteno delo manjšine, za kar bo dala deželna uprava ustrezna jamstva.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR,
INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493
CENA OGLASOV PO DOGOVORU

KRIZNO ŽARIŠČE NA BLIŽNJEM VZHODU

INTIFADA PRERAŠČA V PRAVO VOJNO

BREDA SUSIČ

V velikem tednu bi morali biti kraji, ki so sveti za tri velike religije, od katerih sta dve - krščanska in judovska - letos ob istem času slavili Veliko noč oziroma pasho, odeti v posebno praznično atmosfero. Romarji pa so se tokrat izognili obisku Svete dežele; na ulicah so prevladovali izraelski vojaki ter policaji in napetost je bila tako visoka kot malokdaj prej.

Obstreljevanja, teroristični napadi in vojaški posegi so si sledili kot na tekočem traku. Najbolj vroča žarišča spopadov so bila v mestu Kfar Saba severno od Tel Aviva, v taborišču za palestinske pribežnike Rafah na jugu Gaze in na meji med Izraelom in Libanonom. Tako so v soboto, 14. aprila, tiskovne agencije poročale o dveh bombnih atentatih v omenjenem izraelskem mestu, o vdoru izraelskih tankov in buldožerjev na območje v Gazi, ki je pod nadzorom palestinskih oblasti, in o pouličnih spopadih, ki so temu dejanju sledili in ki so povzročili več kot 20 ranjenih. Poročale pa so tudi o dvigovanju napetosti na izraelski severni meji, kjer so šiitski gverilci Hezbollah z libanonske strani meje obstreljevali izraleske tanke, pri čemer je en izraelski vojak izgubil življenje.

Predvsem ta dogodek je sprožil odločno protiofenzivo izraelske strani: v nedeljo je izraelsko letalstvo udrlo v libanonski zračni prostor in bombardiralo radarsko postojanko. Sledilo je več napadov letalstva, ki so se nadaljavali tudi v ponedeljek. To je bil prvi izraelski napad na sirsko postojanko na vzhodu Beiruta po l. 1966 in najhujši napad, odkar je pred enim letom izraelska vojska zapustila ozemlja na Golanski planoti, ki jih je zasedla pred 16 leti.

Ne preseneča torej opozorilo libanonskega prvega ministra Rafiqa Haririja, da bo na tak način nova izraelska vlada povzročila pravo vojno. Resnici na ljubo je minuli teden še pred tem dogodkom marsikateri komentator ugotovil, da palestinski protesti (ki jih je sprožil konec lanskega septembra Ariel Sharon s svojim obiskom na tempeljskem griču Al Aqsa) in reakcija izraelske vojske sedaj že preraščajo meje t.i. nove intifade. Časnik Le Monde je že v ponedeljek, 9. aprila, naslovil svoj uvodnik "Israel-Palestine: la guerre". George Marion v natančni analizi ugotavlja, da ne gre več za spopad med palestinskimi terorističnimi skupinami ali posamezniki in izraelsko vojsko in niti za poulični protest naveličanega in ponižanega palestinskega ljudstva, pač pa za dnevno medsebojno obstreljevanje z lahkim in tudi težkim orožjem; za napade, ki jih na eni strani nekako dopušča sam voditelj Palestinske narodne oblasti; gre za napade, katerih tarča so na drugi strani tudi same Arafatove straže.

Pri tem se vsaka od sprtih strani - kljub določenim znakom, da nočeta povsem opustiti ideje o iskanju dogovora - dosledno zapira druga pred drugo. Arafat verjetno računa, da se mu "splača" dopuščati nasilje, ker misli, da bo tako od ameriškega predsednika Busha izsilil, da prisili Izraelce, naj v pogajanjih ponudijo več, kot so do sedaj. Taktiki Ariela Sharona, da s katerimkoli sredstvom - tudi pravimi vojnimi posegi - onesposobi nasprotnika in ga pahne v zgolj obrambno pozicijo (o čemer je sam odkrito govoril v intervjuju za časnik Ha'aretz), pa v Izraelu nihče več ne nasprotuje. Laburisti, ki sodelujejo v vladi, so utišali še tiste člane, ki so nasprotovali uporabi nasilja, opozicija pa je prešibka, da bi lahko kakorkoli vplivala na odločitve vlade. Zdi se, da nihče nima meča, ki bi bil sposoben prerezati bližnjevzhodni gordijski vozel. Zato se zdi papeževa velikonočna poslanica, ko je poudaril, da je "mir mogoč tudi tam, kjer že predolgo trajajo spopadi: v Jeruzalemu in vsej Sveti deželi (...)" kot glas vpijočega v puščavi.

S 1. STRANI

ISTRA IN MI

Zato je gotovo po nastopu novega državnega predsednika Mešiča tudi italijanska skupnost na Hrvaškem bolje zadihala. Med drugim se sedaj tudi govori o italijanskem kandidatu za župana v Pulju.

Manjšinska vprašanja so v glavnem povsod enaka ali vsaj zelo podobna. Zato je tudi pričakovati, da se bo zlasti v duhu nove Evrope tudi to povsod reševalo na način, ki je vreden demokracije, svobode in človeškega dostojanstva sploh.

OB TISOČLETNICI PRVE OMEMBE GORICE,
ki bo točno v soboto, 28. aprila, se bo naš list s posebnim poudarkom spomnil tega jubileja. Počastil ga bo z besednim in slikovnim materialom, ki v glavnem izhaja iz ustvarjalnosti naših besednih in likovnih umetnikov.

SPOROČILO SODELAVCEM
Sodelavce in dopisnike naprošamo, naj svoje prispevke oddajo že jutri, 20. aprila, ker bo v sredo, 25. t.m., tiskarna zaprta in mora uredništvo zaključiti časnik en dan prej kot običajno. - *UREDNIŠTVO*

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

LJUDJE VEDO, KAJ HOČEJO

Dejstvo je, da ljudje vedo, kaj hočejo in da so zrelejši, kot si marsikdo misli. Tako je šla hitro mimo nas nedavna ekološka nedelja, ki je zajela kar 270 mest po vsej državi. Velja se namreč spomniti pričetkov te akcije, ko je bilo s strani politike dosti obotavljanj, ali bodo ljudje razumeli nedelje brez avtomobilov, ali bodo takšne ukrepe zamerili. Na srečo je bilo tedanje ministrstvo za okolje hrabro in pokazalo se je, da najširša javnost pozdravlja poteze za zaščito narave in da je v tej smeri pripravljena storiti dosti več. Nauk te zgodbe je na dlani: politika pogostoma ljudi slabo sodi, jim ne zaupa in se jih v nekem smislu boji. Takšno mnenje je dokaz, da s politiko te vrste nekaj ni v redu. Ne zaupati lastnim ljudem je v vsakem primeru eden najbolj obremenjujočih družbenih odklonov.

V enaki meri ljudje zelo dobro vedo, kako se bodo odločali na bližnjih volitvah in komu bodo dali svoj glas. Po vsej verjetnosti so volitve v tem trenutku bolj ali manj že odločene, čeprav bodo seveda poslednje uspešne ali napačne politične poteze odigrale svojo vlogo. Ljudje dobro vedo, da bodo izbirali med dvema načinoma življenja, med dvema različnima družbenima modeloma. Na eni strani imajo pred seboj model sil desne sredine s poudarjeno nacionalno vlogo države, z družbeno vizijo, ki se močno približuje tisti ameriški, ter z ostrejšim pristopom do priseljeništva oz. nastajanja novega prepletenega sveta. Na drugi strani vidijo model sil leve sredine z odprtim pristopom do drugih narodov oziroma narodnosti, z vzdušjem doslednega sporazumevanja na vseh ravneh in za vsako ceno, z družbeno vizijo, ki se zavzema za socialno varnost in večjo ekonomsko enakost ter z mirnim pristopom do priseljeništva oz. problemov nastajanja novega sveta, ki bo slej ko prej vsepovsod mnogonarodno obarvan. Ljudje se bodo torej odločali predvsem znotraj takšne ali podobne dileme in v tem smislu torej odločitev ne bo težka. Toda v tej točki velja omeniti taktično šibko točko sil leve sredine, namreč nagnjenost h kontrastom na lastnem bregu, pomanjkljivost, ki jo je Berlusconijev tabor v glavnem odpravil. Odpravil in si skoval politični kapital. Drug vidik, ki lahko še vedno vpliva na volivce, pa je past ideologije. Kljub medsebojnemu zmerjanju na tej ravni je treba vedeti, da je čas ideologij dokončno mimo, utegne pa drobiti prav tabor sil leve sredine. Ker ljudje namreč vedo, kaj hočejo, in se bodo v bistvu odločali med enim in drugim načinom življenja, med eno in drugo zamislijo družbe. To pa pomeni, da bodo pri prvi oz. pri drugi politični strani iskali predvsem tisto prepričljivost, ki se ji pravi uravnotežen in složen politični nastop. In prav v tovrstni strnjenosti in celovitosti je ključ do volilne zmage.

PREJELI SMO

VELIKONOČNA RAZMIŠLJANJA

Bližajoče se volitve me silijo, da razmišljam o trpki usodi naše narodne manjšine, ki se ves povojni čas ne more otresti vsedržavnih "botrov" in je prisiljena sprejemati sklepe "od zgoraj", in to vedno pod grožnjo, da, kdor se ne bo držal sklepa, bo podprl nam sovražno ali nenaklonjeno desnico, če že ne bo proglašen kar za narodnega izdajalca. Marsikdo je tega vsiljevanja do grla že sit! Med te spadam tudi sam in bom skušal prikazati nekaj zadnjih političnih dogodkov, ki po mojem kažejo na izredno nadutost samozvanih "rešiteljev" naše manjšine.

Pred zadnjimi občinskimi volitvami v devinsko-nabrežinski občini so se Levi demokrati, po izrednem uspehu liste Skupaj, ki je bila sad združenja vseh Slovencem in domačinom naklonjenih strank, odločili, da vsilijo svojega "neodvisnega" kandidata, ki sicer ni bil član njihove stranke, ki pa je že prehodil del levih skupin in se je takrat predstavil kot oljkar zelene barve. Sam s svojo privezo zelenih je zbral nekaj nad dvesto glasov, a je imel toliko moči, da je zahteval, naj se SSk ne dovoli priključitev zavezništvu v drugem krogu volitev (t.i. balotaži), saj bodo volivci SSk itak prisiljeni voliti njega in ne desničarskega kandidata in tako bo slovenska stranka prikrajšana pri številu občinskih svetovalcev. Posledice take odločitve stranke relativne večine v občinskem svetu so na dlani. Večina se krha, iz nje je bila prisiljena izstopiti SSk, ki jo je sam župan na sekcijskem kongresu LD označil kot stranko, ki jo je treba iztrebiti ("Bisogna estirpare i vertici dell'U.S."). Napake se levi demokrati, vsaj lokalni, verjetno zavedajo, saj župan vozi po svoje, prireja visokodoneče sprejeme, ki večkrat s krajevno stvarnostjo nimajo kaj dosti opravka ("Città del vino", obiski italijanskih in slovenskih ministrov, dinozavri, Fabjanova pot itd.), pozablja (zanemarja) pa na rešitev malih domačih problemčkov (telovadnica, dozidava načrtovanega kulturnega doma, skrb za zgornje kraške vasi itd); obdaja se s tehniki in svetovalci vsedržavnega ali celo svetovnega slovesa, ki pa jim je naša stvarnost neznana (dovolj, da si ogledamo kategorizacijo ozemlja na zgornjem delu občine, ki z realnostjo nima dosti skupnega). Seveda za tako stanje v občini nosijo velik del odgovornosti prav stranka levih demokratov in v prvi vrsti domačini, ki v njej sodelujejo; kaže pa, da jim je to stanje po godu, saj ga enoglasno podpirajo pri megalomanskem načrtu sesljanskega zaliva, ki bo domačine dokončno izrinil na rob.

Podobnim zapletljajem smo bili nemočna priča ob vsiljenem kandidatu za kraško - goriško - beneško senatno okrožje. Vsi, ki se količkaj bavimo s politiko, smo od vsega začetka bili prepričani, da bodo levi demokrati zahtevali mesto zase, čeprav so, zlasti Tržačani, modro molčali in pustili Goričanom, da Slovencem grozijo s svojim italijanskim kandidatom. Višek nesramnosti smo doživeli, ko so zanikali, da bi kandidatura Corsija bila sploh v konkurenci (tu so jim del roke dali tudi bivši krščanski demokrati!). Zaključek je bil neizbežen: Rim nam je postregel s slovenskim kandidatom, ki je kdo le drugi kot levi demokrat, podpredsednik dežele, bivši župan, bivši predsednik KGS, voditelj slovenskih levih demokratov itd. In ki bo zastopal VSE SLOVENCE.

Sredstva javnega obveščanja so že začela s pozivi k enotnosti vseh zamejcev in celo s pozivom, da bi se drugi kandidat prav tako Slovenec, Rupel, odpovedal kandidaturi, čeprav je ta bila sad težke odločitve in predhodno napovedana.

Naj zaključim, da je predlagani kandidat, čeprav Slovenec, predstavnik ENE SAME STRANKE, *ki je bil ostalim vsiljen in torej* NE MORE *predstavljati vseh Slovencev; predstavlja le leve demokrate in ne Oljke v celoti na deželni ravni.*

ANTEK TERČON

GLEDALIŠKI PORTRET / JANEZ STARINA

PRONICLJIVA IGRALSKA DUŠA

IVA KORŠIČ

Po kar dolgem zatišju se vračajo gledališki portreti in v njih se tokrat zrcali dramski umetnik Janez Starina, član Primorskega dramskega gledališča Nova Gorica, ki ga zvesti zamejski obiskovalci gledališč zelo dobro poznajo, saj nam je na svoji skoro tridesetletni ustvarjalni poti zapustil mnogo nepozabnih likov. V zadnjem času se sučeta največkrat po odrih njegov čudovito izdelani gospod Smith iz Ionescove *Plešaste pevke* in sijajno prikazani vneti ljubitelj vsega dobrega petja, narodno zavedni župnik iz Kosmačeve-Fišerjeve komedije *Tistega lepega dne*. Starinova pronicljiva igra, ki mu je prinesla tudi več priznanj, se je kazala že v študijskih letih, saj je za vlogi Hamleta v *Hamletu* W. Shakespeara in junaka v *Kartoteki* T. Rožewicza prejel študentsko Prešernovo nagrado. Goriški gledališki ljubiteljski krogi ga cenijo tudi zaradi njegovega pretanjenega smisla za posredovanje strokovnega znanja pri predstavah dramskega odseka PD Štandrež, predvsem pa zaradi njegovih dognano posrečenih režij kratkih enodejank, s katerimi Božo Tabaj in Majda Zavadlav polnita dvorane v ožjem zamejstvu in na gostovanjih po Sloveniji. Pogovor, za katerega se prijetnemu sogovorniku Janezu Starini toplo zahvaljujem, je stekel že pred časom v njegovi sobici v PDG ob "strogi prisotnosti" talarja njegovega čudovitega lika-duhovnika.

Ker mi je znano, da niste po rodu Primorec, bi bralce zanimalo najprej izvedeti, kje je stekla vaša zibelka in kdaj se je v vas oglasila neustavljiva želja po gledališkem ustvarjanju.

Rojen sem bil pred dobrimi petdesetimi leti v lepi vasici Jagnjenica pri Svibnem, ki je bila prva fara Ljubljanske škofije. Tam je znan grad Ostri vrh; v njem so domovali slavni Ostrovrharji, o katerih piše tudi Prešeren, vitezi, ki so bili kasneje povezani s Celjskimi grofi, dokler ni padel zadnji potomec Ostrovrharjev Viljem, junak, ki je podžgal domišljijo v marsikateri legendi. V šolo sem hodil v Radeče, gimnazijo sem obiskoval v Celju; te pa nisem uspel dokončati. Za nekaj časa sem šel v Francijo, kjer sem se zaposlil v tovarni žic. Vrnil sem se, ker so me Francozi izgnali; leta 1968 sem se namreč udeležil demonstracij in med temi neredi smo "pulili" cestne kocke in jih razmetavali - lani sem bil po tridesetih letih spet v Parizu in sem si ogledal ta kraj, sedaj je tam sam asfalt, nobene kocke ni več - . Po vrnitvi domov sem z dvema Albancema pomagal kot zidarski vajenec, hkrati pa smo v Radečah trije zagnanci ustanovili igralsko skupino in pripravili predstavo. Z njo smo se udeležili srečanja *Naša beseda* v Celju. Tam sem srečal dramaturga Janeza Žmavca, ki mi je svetoval, naj grem delat sprejemni izpit na igralsko akademijo. Ko bi ne naletel nanj, bi se moja življenjska pot zasukala drugače - zelo sta me zanimali arheologija in zgodovina; sicer smo ob gledanju tedanjih nadaljevank vsi hoteli postati slavni kirurgi -. Že na osnovni šoli smo veliko igrali in tudi na gimnaziji smo prirejali razne predstave, imenovane slovesne akademije, na katerih sem intenzivno sodeloval. Pisal sem pesmi in jih recitiral. Veselje do nastopanja je pač že bilo v meni, sicer samo na ljubiteljski ravni.

Kdaj in katera pot vas je pripeljala do Solkana v Primorsko dramsko gledališče, v katerem ste nekaj časa bili tudi umetniški vodja in direktor?

Po končani akademiji sem začel delati v ljubljanski Drami, dogovorjen sem bil tudi za angažma. Ko smo igrali Brechta *Mož je mož*, je prišel na neko vajo Jože Babič in mi rekel: "Kaj boste gnili v tej zaprašeni instituciji, pridite v Gorico, tam vas čaka živo, zanimivo delo!" Opravičil sem se direktorju in režiserju, napravil kovčke in odšel v Gorico na pionirsko "pomoč". V Solkanu sem bil eno sezono, 1973/74. Takrat smo igrali *Ščuke pa ni*, *Korjolana*, *V kaverni*. Nakar sem šel v Celje in tam ostal osem sezon, tudi kot vršilec dolžnosti direktorja. Marjan Bevk me je spet zvabil v Gorico, in ker sem imel v Celju nostalgijo po njej, po njeni mediteranski toploti, sem se l. 1982 preselil z družino spet na Primorsko.

Kako je potekalo vaše gledališko ustvarjanje na tesnem solkanskem odru? Kakšne spomine imate na tista leta in kakšni občutki vas prevevajo ob njih?

Prišel sem pač iz celjskega gledališča, ki je izjemno lepo; takrat je imelo enega izmed največjih odrov v Sloveniji. Vzdušje je bilo krasno. Bil sem pač doma, ker sem tja hodil že v šolo. Celjski teater je bil na višku. Takšno slavo, kot jo je doživel Pandur v '90 letih, je celjsko gledališče doživelo že konec '70 let s predstavo *Igrajte tumor v glavi in onesnaženje zraka* Dušana Jovanovića (1976), ki jo je režiral izjemen režiser Ljubiša Ristić - zdaj zagrizen sovražnik Slovencev, član Miloševićeve stranke -, s Korunovima postavitvama *Lepe Vide* in *Pohujšanja v dolini šentflorjanski*, s *Salemskimi čarovnicami* A. Millerja in z *Norci* v režiji Zvoneta Šedlbauerja. Celjsko gledališče je bilo takrat res na vrhuncu in je bilo reden gost na Sterijinem pozorju. Imeli smo vabila za južno Ameriko, a nismo odpotovali, ker takratna jugoslovanska država ni zmogla gmotnega bremena; kultura je bila pač pomaknjena na rob.

FOTO V. DE BREA

Ko sem prišel v Solkan, se mi je zdelo gledališče revno, toda ustvarjalno in zelo zanimivo, čeprav so mimo njega brneli tovornjaki. Igralska ekipa je bila izbrana; delo je bilo vznemirljivo in moram reči, da sem se zelo dobro vključil vanj. Imel sem že takoj dobre in velike vloge in prejel zanje tudi nagrade. Ko smo se po dolgih letih poslavljali od Solkana, da bi se preselili v na novo zgrajeno gledališče v Novi Gorici, smo čutili, kot da zapuščamo eno najlepših dvoran. Tam notri smo namreč pustili vse: našo ustvarjalno zagnanost. Stene so bile polne spominov, dramskega utripa, igralskih duš, ki so plavale po njih. Novo, prostorno gledališče v Novi Gorici nam je nudilo le gole stene, treba jih je bilo šele napolniti z vsebino. Zame je bila ta selitev še težja naloga, ker sem bil direktor v sezoni 1994/95.

Je bil ta prehod res tako boleč? Kako je selitev vplivala na vaš ustvarjalni zanos?

Bilo je težko, ker so nas morili še dolgovi, ogromen oder je zahteval veliko več sredstev kot solkanski, vsaka kulisa je bila v primerjavi s solkanskimi potrebami v razmerju ena proti tri ali pet. Preden so se v državni blagajni zavedeli, da novogoriško gledališče terja zahtevnejše pogoje, je trajalo kar dolgo. Kljub težavam smo bili uspešni, tako da sem svojemu nasledniku, današnjemu direktorju, predal stavbo s saniranimi dolgovi.

Sedaj pa se zaustaviva nekoliko pri vašem igralskem ustvarjanju. Na vaši dolgi igralski poti ste vdahnili dušo neštetim likom in jim darovali polnokrvno osebnost. Katere izmed njih ste najbolj osvojili in zakaj? Vam je bil morda kateri izmed njih podoben?

Priznati moram, da sem imel v življenju srečo. Igral sem veliko zanimivih likov, eden izmed prvih, ki se mi je najbolj vtisnil v spomin, je novinar Križnik, glavna vloga v drami *Igrajte tumor v glavi*. Ta predstava je doživela ogromen uspeh; za tiste čase je bila zelo avantgardna. Začeli smo jo v neki telovadnici, potem smo s publiko vred prišli pred teater; teater je bil zabit, pokojni Maks Furian, ki je igral kneza, je to razstrelil, jaz sem intervjuval publiko, kaj misli o tem, kakšna sramota, da je teater zabit in da nas ne pustijo vstopiti. Te odgovore smo potem predvajali na odru. Predstava se je končala z velikim finalom: začel se je vihar, podirale so se kulise, skozi ta vihar sem gol odplesal na cesto.

Zanimivo vlogo sem imel tudi v tekstu Dimitrija Rupla *Pošljite za naslovnikom* (1982). Igral sem Vladimira Martelanca, komunista na italijanski strani, ki ga lastni kolegi izdajo, in se iz Rusije v Francijo vozi sedemkrat, ker ga nobena stran ne sprejme več nazaj. Ko pride domov, ga pošljejo v Dachau in tam umre. Bila je zelo dobra predstava, to je bila moja prva vloga ob vrnitvi v Novo Gorico. Zanjo sem dobil nagrado Bronasto vrtnico. Ena najljubših vlog mi je bil lik patra Flota v *Rdečih nosovih* (1986), sijajnem tekstu Petra Barnesa - pred kratkim smo uprizorili njegove enodejanke *Ni tako slabo, kot zgleda* -, v katerem simbolizira spopad med umetnostjo in oblastjo. Kuga razsaja in pater Flot zbere okoli sebe skupino komedijantov, ki zabavajo ljudi, da z nasmehom na ustih umirajo; vse beži, on je sam s to skupino sredi okuženega mesta. Začenja se razvrat, anarhija, toda ko se red spet vzpostavi, postane pater državi nevaren in zato postrelijo njega in skupino. Ta vloga mi je izjemno pri srcu prav zato, ker simbolizira moje razpoloženje do posla, s katerim se ukvarjam glede na tiste, ki ga sprejemajo, in na tiste, ki mi ga nalagajo. Te vloge se vsi radi spominjajo tudi v gledališču.

V svojem umetniškem snovanju ste se srečali z mnogo režiserji. Kdo izmed njih vas je najbolje razumel in dovolil, da ste dodeljeno vlogo nekoliko po svoje speljali?

Moram priznati, da sem rad sodeloval - dvakrat - z Ljubišo Ristićem; rad sem delal z Zvonetom Šedlbauerjem, ki je režiral *Pošljite za naslovnikom* in predvsem *Vojvodinjo Malfijsko* (1988), kjer sem igral kneza Ferdinanda, lik, ki se ga rade volje spominjam, ker je bil zelo sugestiven. Na posebno mesto pa postavljam Mileta Koruna, ki je bil moj profesor na AGRFT. Pod njegovim mentorstvom sem namreč končal študij in tudi kasneje sva se izjemno ujemala v Cankarjevi *Lepi Vidi*. Igral sem Dioniza in zanj sem dobil Borštnikovo nagrado. To je bila izjemno lepa vloga v dognani predstavi, ki je obšla takrat celo Jugoslavijo. V tistih časih namreč - razen lutkovnih gledališč - nismo hodili na mednarodna srečanja. Mile Korun je bil zelo pronicljiv, zmeraj je delal predstave tako, da je izvabljal kar najboljše iz igralcev, ni prišel z nekim naštudiranim projektom. Z igralcem je soustvarjal predstavo, pri njem se je le-ta čutil ustvarjalnega. Mislim, da je eden od naslednikov Mileta Koruna, sicer drugačen in s sodobnim stilom, Vito Taufer; tudi z njim sem imel občutek ustvarjanja, pa tudi Jaša Jamnik. Z Jašem sva se lepo ujela v enodejankah *Ni tako slabo*, kot zgleda; spet bova skupaj v slovenski praizvedbi dela Davida Mameta *Glengarry Glen Ross* (premiera bo aprila). Ta sodobni in vznemirljivi tekst bomo z ameriških tal preselili na Slovensko. Za nas izvajalce bo poseben izziv.

Pred časom ste se vrnili iz Čila (pred Veliko nočjo pa iz Venezuele), kamor ste odpotovali na mednarodni festival v Santiago z izredno predstavo, Ionescovo Plešasto pevko. Med sto petdesetimi predstavljenimi igrami so jo ocenili kot najboljšo. Kako doživljate te dosežke?

Plešasta pevka je že šesto leto na programu in je izjemno uspešna predstava; posebej sem ponosen nanjo, ker je njena premiera izzvenela povsem običajno. Zanimivo je, da nas niso z njo povabili na noben slovenski festival, niti na Dneve komedije v Celju niti na Borštnikovo srečanje, na katerem smo jo predstavili samo v spremljevalnem programu. Moram reči, da je ta "moj otrok". Ko so namreč v Brnu odpirali novo gledališče in praznovali 50-letnico tega teatra, so nas povabili, da bi PDG sodelovalo z eno predstavo. Na lastno odgovornost sem takrat predlagal *Plešasto pevko*; uspeh je bil fantastičen. Sijajno so nas sprejeli; naslov neke kritike je bil *Briljanten koncert za šest igralcev*. Zatem so nas povabili še v Prago, kjer smo gostovali dvakrat, pa še v Nemčijo in takrat se je začela neverjetna pot *Plešaste pevke*, ki se nadaljuje še danes. Odigrali smo že prek sto dvajset predstav. Žal mi je, da se ni enako zgodilo s predstavo *Ni tako slabo, kot zgleda*. *Plešasta pevka* je v nekem smislu ostala osamljena. PDG ima še druge sijajne predstave, ki bi sodile na festivale, kot npr. Beckettov *Konec igre*, ki je velika predstava, ali pa *Ni tako slabo, kot zgleda*. Tudi ta ni sledila *Plešasti pevki*, čeprav je njen tekst sijajen, komično naravnan, a z globoko humano noto, skratka ima vse, kar potrebuje festivalska predstava. Ko smo jo novembra lani igrali v Nemčiji in na Češkem, je bila enako, če ne še bolje, sprejeta kot *Plešasta pevka*. Kritika je o njej pisala, da so se Slovenci poklonili igralstvu.

STRAN 12

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU C

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

DRUGA VELIKONOČNA, BELA NEDELJA, NEDELJA BOŽJEGA USMILJENJA

"In tako so prinašali bolnike na ceste ter jih polagali na ležišča in nosila." (Apd 5, 15)

"Naj vendar reče Izrael ... naj vendar reče Aronova hiša ... naj vendar rečejo..." (Ps 118, 2-4)

"Bil sem mrtev, a glej, živim na veke vekov in imam ključe smrti in podzemlja." (Raz 1, 18)

"Mir vam bodi! ... Blagor tistim, ki niso videli, pa verujejo!" (Jn 20, 19 21.26.29)

Pred leti je bil katehetski simpozij na Bledu, in sicer v hotelu Jelovica. Prireditelji, dva profesorja iz Nemčije, dr. Alfred Gleissner in Otto Riedel ter dr. Valter Dermota, so s seboj povabili holandskega jezuita, ki je vodil kakih sto strokovnjakov pri sestavi holandskega katekizma. Govoril je o tem delu in nato odgovarjal na številna vprašanja o problemih glede sporočanja vere danes. Takrat je namreč Holandska nekako prednjačila v pokoncilski gorečnosti za prenovo vere in glede iskanja novih poti na verskem področju. Med drugim je vladalo zanimanje za poskuse glede skupne odveze brez posamične spovedi. Skupno odvezo so bili namreč Nizozemci uvedli le v nekaterih krajih, torej omejeno in pa v dogovoru s škofi. Presenečeni pa so bili, ko je večina ljudi odklonila to novost in zahtevala posamično spoved in posamično odvezo. Pri tako važnem problemu, ki posega v intimo človeškega srca, je potrebno razločevanje. Še najprej si prikličemo v spomin, da evangeličani ali protestanti zagovarjajo mnenje, da je Jezus podelil celotni Cerkvi, ne izključno Petru in apostolom, oblast odvezovanja in zavezovanja ali oblast ključev. Pri tem navajajo Mt 16, 19; 18, 18; Jn 20, 23.

Katoličani pa priznavamo primat sv. Petra in naslednikov - papežev - ter vseh škofov kot naslednikov apostolov, ki so v edinosti s sv. Očetom. Zato nas Cerkev uči, da odpuščanje grehov in mir prejmemo po zakramentu sv. krsta, kot je bilo že povedano zadnjič. Toda za grehe in slabosti po krstu je potreben poseben zakrament, ki mu pravimo sv. spoved ali sv. pokora ali sprava z Bogom in ljudmi. V smrtni nevarnosti, ko ni mogoča sv. spoved, se grehi odpuščajo tudi po sv. maziljenju. Seveda je povsod in vedno predpogoj ljubezen do Boga, ki jo skušamo izprositi.

Različne navade ali tradicije na Vzhodu in Zahodu, ki urejajo zakrament usmiljenja, vodi vrhovni pastir cerkve. Poudarja pa se, da je potreben pri prejemanju tega zakramenta oseben čut odgovornosti. Že priprava na prejem tega zakramenta poudarja prošnjo ali molitev ter ljubezen in usmiljenje. Skratka, odpuščati moramo, da lahko pomagamo sočloveku, da lahko prejme Svetega Duha. Čudovita je praksa odveze grešnikov v prvotni Cerkvi. Še danes si lahko živo predstavimo potek javne spovedi-sprave s Cerkvijo in ljudmi ter z Bogom, npr. v rimski cerkvi sv. Marije "in Cosmedin". Čeprav je bila taka spoved le enkrat v življenju in samo za javno znane težke grehe, je vendar razodevala, da ima hudobija tudi socialno razsežnost. Še večjo pa jo ima dobrota, ljubezen. Kajti človek živi v družbi, v skupnosti z drugimi. A tudi če je sam, je vendar naravnan na sočloveka. Čutiti mora odgovornost za druge.

Mlad vojak je bil na fronti smrtno ranjen. Bil je evangeličan. Tedaj je zaprosil tovariša, naj za božjo voljo posluša njegovo spoved in ga odveže grehov. Ta mu je ugovarjal, češ da je to vendar pridržano le škofom in duhovnikom v katoliški Cerkvi. A umirajoči se ni dal ugnati. Tedaj je soborec poslušal njegovo spoved in molil z njim ter zanj. Brez dvoma je v tem primeru umirajoči prejel odpuščanje, čeprav ne zakramentalnega, marveč po Svetem Duhu, ki veje, kjer hoče in kakor hoče (Jn 3, 8).

Toda evangeličan nas je poučil, kako bi morali ceniti zakrament sv. spovedi. Saj je celo prvi dar vstalega Jezusa na Veliko noč zvečer. Je obenem očitek nam, nevernim Tomažem, ker premalo cenimo moč skupne vere. Sami tudi ne moremo nikoli verovati, ker verujemo skupno z drugimi, čeprav osebno zavzeti. Želimo pa in moramo želeti in delati za mir, t.j. za polnost vseh darov trpljenja in vstajenja našega Gospoda, ki naj jih bo deležen ves svet. Poleg tega naj bo duhovnik le služabnik, hlapec, suženj, ki deli drugim božje skrivnosti. Kar ne more biti nič nenavadnega prav zato, ker je Učitelj in Gospod, Jezus, postal služabnik, hlapec, suženj, ki se sklanja pred vsakega človeka, da mu umije noge. Saj pravi: "Če sem jaz, Gospod in Učitelj, vam umil noge (kar je bilo pridržano samo hišnim hlapcem – sužnjem), ste tudi vi dolžni drug drugemu umivati noge. Zgled sem vam namreč dal" (Jn 13, 14-15). Takih priložnosti pa ni malo: v zakonu, družini, na delovnem mestu in še kje. Tedaj odpuščajmo, pokrivajmo slabosti in grehe bližnjega. Obdržimo pikro besedo in podobno v sebi. Zato ustvarjajmo nekaj novega, t.j. mir, veselje, pogum, izprošajmo celo zdravje. S tem se razdira kraljestvo nečistih duhov, ki zastrupljajo zlasti mlade z mamili in razuzdanostjo in nepokorščino staršem ter z vsem hudim. Delo za odvezo, odrešenje bližnjega bi moralo samo po sebi razodevati vstalega Zveličarja. Saj ga moremo otipati, polagati prste v rane od žebljev in dlan v njegovo prebodeno stran. Kajti je pričujoč v vsakem pomoči potrebnem človeku, ki je padel med zgoraj omenjene "razbojnike". Laik bo na svoj način odvezoval po toplini človeške ljubezni, duhovnik pa po službi, po naročilu in ukazu samega Boga in Cerkve. Do izraza mora priti smrt in pokop starega človeka v Kristusu ter vstajenje telesa ob času, ki ga Bog določa.

Kristus ima ključe smrti in podzemlja (Raz 1, 18). Je "Živi" (Raz 1, 17) in naš Gospod in naš Bog! (Jn 20, 28).

BESEDE SVETEGA OČETA V VELIKEM TEDNU V VATIKANU

"VSTAL JE KRISTUS, UPANJE NAŠE!"

JURIJ PALJK

Sv. oče Janez Pavel II. je med velikim tednom vodil velikonočna bogoslužja in daroval več prazničnih maš, med katerimi je vedno pridigal; zato je dobro, da pobliže prisluhnemo glavnim mislim iz njegovih odmevnih homilij.

O POMENU ZADNJE VEČERJE IN SV. OBHAJILA

Na veliki četrtek je Janez Pavel II. daroval mašo, med katero se kristjani spominjamo Jezusove zadnje večerje z apostoli; med temi je bil tudi Juda Iškarijot, ki je pozneje Kristusa izdal. Papež je pri tej mašni daritvi povedal, da nam je Jezus prav pri zadnji večerji "zapustil čudoviti zakrament svojega rešnjega telesa in svoje krvi. Prebrani evangeliji nam podrobno opisujejo globlji pomen tega dejanja. Pravzaprav sestavljajo triptih, saj predstavljajo sv. obhajilo-evharistijo, njeno upodobitev v velikonočnem jagnjetu in njen globlji bivanjski pomen v ljubezni in službi bratom." V nadaljevanju svoje svetopisemske razlage je povedal, da nam je prav sv. Pavel v pismu Korinčanom zapisal, "kaj je Jezus storil 'v noči, v kateri je bil izdan'. Sv. Pavel je namreč zgodovinskemu dogodku dodal še svoj komentar: 'Kajti kolikokrat jeste ta kruh in pijete kelih, oznanjate Gospodovo smrt, dokler ne pride.' (1Kor 11,26). Apostolovo sporočilo je jasno: občestvo, ki obhaja zadnjo Gospodovo večerjo, se spominja in ponovno naredi sodobno Veliko noč. Sveto obhajilo, evharistija namreč ni enostaven spomin obreda iz preteklosti, ampak živa upodobitev najvišjega dejanja Odrešenika. Iz te izkušnje črpa krščanska skupnost moč, da prerokuje nov svet, ki se začne na Veliko noč. Ko se nocoj zamišljeni poglabljamo v skrivnost ljubezni, ki nam jo daje zadnja večerja, smo tudi mi sami ganjeni v tihem in globokem občudovanju." Sveti oče je v nadaljevanju povedal, da so prav duhovniki tisti, ki pri maši vedno znova obhajajo skrivnost evharistije, kajti "Cerkev nadaljuje z nenehnim ponavljanjem Jezusovih besed in se zaveda, da jih bo ponavljala do konca sveta." In zato je po papeževem mnenju izjemne važnosti, da med mašno daritvijo "kruh in vino po srečni opredelitvi Tridentinskega koncila resnično, stvarno in predvsem pa v svojem bistvu Telo in Kri našega Gospoda."

Sveti oče je tudi spregovoril o pomenu umivanja nog, "pretresljivega obreda, ki ga opisuje evangelist Janez. S tem dejanjem Jezus opominja vse učence vseh časov, da mora biti Evharistija izpričana z dejanji ljubezni do sobratov. Poslušali smo namreč božjega Učitelja, ki pravi: 'Če sem torej jaz, Gospod in Učitelj, vam umil noge, ste tudi vi dolžni drug drugemu umivati noge.' (Jan 13,14). To je namreč nov slog življenja, ki prihaja od Jezusovega dejanja: 'Zgled sem vam namreč dal, da bi tudi vi delali tako, kakor sem jaz vam storil.' (Jan 13,14).

Sveti oče se je pomudil še pri pomenu svetega obhajila, ki je "večni znak božje ljubezni, ljubezni, ki nam pomaga na poti do polne združitve z Očetom, in to prek Sina v Svetem Duhu. To je namreč ljubezen, ki premaga človeško srce. Ko namreč nocoj občudujemo sveti zakrament in se poglabljamo v skrivnost zadnje večerje, občutimo, da smo potopljeni v ljubezen, ki vre iz božjega srca."

KRIŽEV POT

Vemo, da je eden najbolj občutenih obredov v velikem tednu prav križev pot na veliki petek, ko utihnejo zvonovi in se v cerkvah ne darujejo mašne daritve, ker se na ta dan kristjani z obredom križevega pota spominjamo Kristusovega trpljenja in njegove smrti na križu. Za letošnji križev pot v večnem mestu, ki ga je zadnjih 22 let sveti oče vedno obhajal tako, da je sam nosil križ od prve postaje do zadnje, je v svetu vladalo veliko zanimanje, saj so iz vatikanskega tiskovnega urada že na veliki četrtek sporočili, da letos papež zaradi bolezni ne bo nosil križa na vseh postajah, ampak da se bo križevemu potu pridružil šele na zadnjih dveh. Veliko ugibanj je bilo o tem, kako in kdaj bo sveti oče prisostvoval križevemu potu in ali je res hudo bolan. Na veliki petek je seveda postalo vse jasno, saj je Janez Pavel II. spremljal križev pot prek večjega televizijskega zaslona in bil tako v duhu skupaj s petdeset tisoč verniki z vsega sveta, ki so se v Rimu zbrali, da bi ob znamenitem Koloseju v molitvi in zbranosti ponovno razmišljali skrivnosti velikega Kristusovega trpljenja. Svečani obred se je začel nekaj po deveti uri zvečer in na tisoče prižganih sveč se je premikalo za križem. Tokrat so ob križevem potu pri vsaki postaji brali in razmišljali besedilo, ki ga je napisal angleški kardinal John Henry Newman, znani angleški teolog, ki se je iz anglikanske protestantske vere spreobrnil, pristopil h katoliški Cerkvi in sam postal eden njenih velikih pastirjev. Newman, čigar temeljna dela imamo tudi v slovenskem prevodu prof. Janeza Zupeta, je bil znan kot velik ekumenist, človek, ki je posvetil vse življenje zbliževanju kristjanov, saj je sam prehodil trnovo pot spreobrnjenja, ki ga običajno spremlja tudi veliko nerazumevanje.

Pri prvih postajah križevega pota v večnem mestu sta nosila križ kardinala Camillo Ruini in Crescenzio Sepe, nakar so križ nosile: mlada rimska družina s tremi otroki, žene iz Ruande, Tajvana, iz Dominikanske republike in skupina frančiškanov. Sveti oče je spremljal križev pot na kolenih na klečalniku na bližnjem Palatinu, enem od slavnih rimskih gričev. Pretresljivo ga je bilo gledati, kako je negiben in skljucen molil in razmišljal o Kristusovemu trpljenju; misel je kar sama šla k njemu in njegovi veliki bolečini, da sam ni mogel v celoti opraviti križevega pota. Prav on, ki je vsa leta sam nosil križ in nagovarjal vernike, da po križevem potu in smrti na Golgoti pride vstajenje, ki je bistvo krščanske, naše vere! Na simbolni ravni je to za svetega očeta pomenilo ogromno, saj je sam podoživljal Jezusov križev pot vidno utrujen in poln zdravil, ki mu pomagajo lajšati bolečine. Bil je tako utrujen, da si je moral nekajkrat odpočiti tako, da je sedel na stolico zraven klečalnika. Na križev pot se je duhovno pripravil že zjutraj, ko je v baziliki sv. Petra v petih jezikih spovedal 12 vernikov različnih narodnosti.

Vidno ganjen je stiskal križ z ostarelimi rokami k sebi in se nanj opiral, kot se je na križ opiral vse življenje; na obrazu se mu je bralo očitno notranje veselje, da je lahko ponesel križ Jezusovega trpljenja v tretje tisočletje.

Papež je križ sprejel na dvanajsti postaji in tudi nagovoril zbrane vernike, a tudi tokrat ni mogel iz svoje kože in je namesto pripravljenega govora prosto spregovoril: "Ecce lignum crucis, in quo salus mundi pependit! Venite adoremus!-Glejte les križa, v katerem je naše odrešenje! Pridite, molimo!" Globoko sklonjen je po premoru nadaljeval: "Danes se je prvič v tretjem tisočletju dvignila ta molitev v višave iz bazilike sv. Petra. Danes, na veliki petek, je bila ta pretresljiva resnica oznanjena na vseh celinah sveta, v vseh državah sveta: -Glejte les križa!- Cerkev oznanja to božjo in človeško stvarnost: 'Crux, ave crux! Adoramus te, Christe, et benedicimus tibi, quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum!- Križ, pozdravljen križ! Molimo te, Kristus, in te hvalimo, ker si po svojem križu svet odrešil!... Prav to je Cerkev dve tisočletji oznanjala, dve minuli tisočletji. In danes prvič v tretjem tisočletju to resnico oznanjamo vsemu svetu tu v Rimu, na križevem potu pri Koloseju. Kajti radi bi ponesli naprej to božjo in človeško resnico v tretje tisočletje. Radi bi poudarili, da je božji Sin, ko je sprejel to ponižanje, obsodbo, ki je bila namenjena sužnjem, odprl človeštvu pot k slavi. In zato ga danes molimo in častimo!" je ganjen vzkliknil sv. oče, ki ga je pozdravljala petdesettisočglava množica s petjem in ploskanjem.

VSTAJENJE

Na velikonočno soboto se je sveti oče zvečer udeležil slovesnega bogoslužja, ko se kristjani spominjamo Jezusovega vstajenja, največjega praznika krščanstva, vstajenja, brez katerega bi bila naša vera prazna. Med mašo je poudaril pomen vstajenja za krščansko vero in se zaustavil pri treh ženah, ki se niso zavedale, kako pomembnemu dogodku prisostvujejo, ko so našle prazen grob. "To so bile srečne žene!" je vzkliknil sv. oče, ki je nadaljeval: "Niso še vedele, da je bila to zarja najbolj pomembnega dne v zgodovini. Same namreč niso mogle vedeti, da bodo one, prav one prve priče Jezusovega vstajenja." Sveti oče je med pridigo povedal, da "vstajenje spreobrne perspektivo zgodovine, kajti smrt se umakne življenju, življenju, ki nikdar več ne umre. V uvodnih spevih bomo zapeli, da je Kristus 's tem, da je umrl, uničil smrt in nam s svojim vstajenjem povrnil življenje'. To je resnica, ki jo oznanjamo z besedami, toda predvsem s svojim življenjem."

Papež je v nagovoru pred katehumeni z vsega sveta in verniki večkrat dejal, da je vstajenje bistvo krščanstva in zato vzkliknil: "Greh je zbrisan in pred vami je novo življenje, kajti Kristus je živ in mi živimo v Njem. Do konca vztrajajte v veri in ljubezni! Pred nami namreč vstaja pomlad upanja! To je dan, ki ga je naredil Gospod: veselimo in radujmo se ga! Aleluja!"

Na Veliko noč je sveti oče spregovoril "urbi et orbi", mestu in svetu, in ponovil, da je vstajenje temelj krščanske vere in sta zato mir in sprava mogoča po vsem svetu, samo evangeliju se je potrebno predati, samo evangelij je potrebno živeti. Vse žene in vse može na svetu je pozval, naj se odrečejo slabemu in svoje življenje posvetijo bližnjemu ter tako najlepše sledijo vstalemu Kristusu, ki je živel, trpel in vstal za vse ljudi na svetu. Na Veliko noč je sveti oče tudi voščil vsem ljudem na svetu in spregovoril svoje velikonočno voščilo med drugim v slovenskem jeziku, ko je prisrčno dejal: "Blagoslovljene velikonočne praznike!"

VSTAJENJSKA MAŠA V STOLNICI IN OBISK NADŠKOFA PRI SV. IVANU

VELIKA NOČ V GORICI

Že dolgo vrsto let imamo goriški Slovenci v stolnici tradicionalno velikonočno vstajenje. To je prav gotovo ena od glavnih in najbolj obiskanih verskih svečanosti v mestu. Tudi letos je bilo tako. Zbralo se je zelo lepo število slovenskih vernikov, ki so s svojimi duhovniki slovesno praznovali ta mogočni krščanski praznik. Pri oltarju so somaševali p. Mirko Pelicon, ki je vodil somaševanje in tudi pridigal, ter msgr. Cvetko Žbogar in župnik Karlo Bolčina. Na koru so spremljali ves obred združeni pevci in pevke, ki jih je vodila prof. Franka Žgavec, pri orglah pa je bil Patrik Quaggiato. Izvajali so vrsto priljubljenih velikonočnih in drugih liturgičnih skladb in s tem dostojno počastili vstalega Zveličarja.

FOTO BUMBACA

Tudi v drugih mestnih cerkvah so bile običajne slovenske službe božje s petjem velikonočnih pesmi. Goriški nadškof msgr. Dino De Antoni pa je tudi že po tradiciji obiskal slovenske vernike v cerkvi sv. Ivana **(na sliki)** pri slovesni maši ob 11.30 in jim zaželel veselo velikonočno praznovanje. Tik pred koncem bogoslužja je namreč stopil v cerkev in nato v lepi slovenščini in občuteno prebral svoje velikonočno pismo slovenskim vernikom. Prisotne je pozval, naj gledajo v prihodnost z upanjem, saj Velika noč pomeni zmago odrešenega človeštva. Z božjim ognjem v sebi moramo združevati moči pri prizadevanju za pravičnost v svetu. Tudi tokrat se je goriški nadpastir spomnil tragedije priseljencev, ki tako močno zaznamuje naše mesto. Ta jasno kaže, kako pomembno je dajati upanje. "Kako naj si voščimo veselo Veliko noč in prostodušno gledamo to dramo, ne da bi se neposredno in osebno zavzeli za te težave?" Spomnil se je tudi bolnikov, ubogih, izgubljenih, zapuščenih in vseh trpečih, pa tudi bratov in sester v misijonih.

Pred blagoslovom msgr. De Antonija je župnijski upravitelj msgr. Cvetko Žbogar v imenu vseh slovenskih vernikov povabil gosta, da bi se prihodnje leto udeležil vstajenjske maše v stolnici, ki je za našo skupnost tako pomembna. Po maši pa se je nadškof za trenutek ustavil med ljudmi, jim voščil in blagoslavljal otroke.

BEOGRAJSKI NADŠKOF

P. HOČEVAR NASTOPIL NOVO SLUŽBO

Slovenski salezijanec p. Stanislav Hočevar, ki je bil že pred letom dni imenovan za novega beograjskega nadškofa, je v torek, 17. t.m., uradno nastopil svojo novo službo pri svečanem bogoslužju v Materi Božji posvečeni stolni cerkvi srbske prestolnice. Prisotnih je bilo ogromno ljudi, veliko predstavnikov oblasti in seveda škofov; Slovensko škofovsko konferenco in vse slovenske vernike je zastopal ljubljanski pomožni škof dr. Andrej Glavan, ki je prinesel topel pozdrav ljubljanskega nadškofa dr. Rodeta.

Ganljiv je bil trenutek, ko je upokojeni beograjski nadškof msgr. Franc Perko, ki je vodil beograjsko Cerkev celih štirinajst let, in to v zelo težkih časih, predal škofovsko palico novemu škofu Hočevarju, že tretjemu Slovencu, ki mu je sveti oče zaupal to škofijo. P. Hočevar dobro pozna to področje in si bo prizadeval, kot je že večkrat povedal, zlasti za edinost; ta ne odpravlja različnosti, pač pa vsem pomaga pri uresničevanju skupnih ciljev.

AKTUALNO RAZMIŠLJANJE O IZRAELCIH IN ZAMEJCIH

ZAMEJSKA DUŠA PODOBNA MOJZESOVI

MARTIN MARUSSI

Vsi dobro poznamo Mojzesovo zgodbo: bil je judovski sin, čeprav je celo otroštvo in mladostniško dobo preživel v faraonovih dvorih v prepričanju, da je faraonov sin. Ko mu je bila pozneje odkrita resnica o njegovem rojstvu, je začutil pripadnost svojemu izraelskemu narodu in ga tudi odrešil iz egiptovske sužnosti.

Podobno, v simboličnem pomenu, je z nami zamejci. Sinovi smo slovenskih mater, vendar živimo v italijanski državi. Smo italijanski državljani, vendar naše srce in naša kultura hrepenita po slovenski domovini, po slovenski besedi. Z zaščitnim zakonom, ki ga je italijanska država sprejela, smo nekako pripluli v "obljubljeno deželo", kjer ni več puščave in ne več "suženjstva". Smo zaščitena manjšina, to je za nas veliko. Ko so Izraelci prišli v obljubljeno deželo, jim ta ni bila dana na krožniku. Morali so jo šele zasesti. Z bojem za bojem, z bitko za bitko, so morali premagati vsa kanaanska ljudstva: Moabce, Sidonce, Filistejce in še veliko drugih. Pravi boj se je tako rekoč komaj začel. Podobno je s slovensko državo: Evropa, proti kateri Slovenija pešači, ne bo dana na krožniku; potem ko bo Slovenija sprejeta v Evropsko unijo, se bo treba spopadati z vsemi evropskimi narodi, da ostanemo Slovenci na površju. Spopadati se seveda ne z vojno ne v fizičnem boju, temveč na duhovni in kulturni ravni.

Potem ko je Mojzes izpeljal izraelsko ljudstvo iz Egipta, bi z lahkoto v naslednjih letih prispel v obljubljeno deželo. Pot od Egipta do Kanaana ni bila konec koncev tako dolga. Vendar Mojzes je vedel in se je spraševal: kaj se bo s tem ljudstvom zgodilo, ko pride v obljubljeno deželo? Kako se bo to ljudstvo obnašalo? Bo ostalo zvesto Bogu in ne drugim malikom različnih narodov in ljudstev? Bo sploh preživelo? Vsa ta vprašanja so vodila Mojzesa v puščavo in z njim vse ljudstvo, na goro Sinaj, kjer je Mojzes prejel postavo od Boga. "To postavo spoštuj in izvajaj, da boš večno živel na zemlji," je bilo povelje Boga. Tako je ljudstvo preživelo v hiranju in pomanjkanju štirideset let v puščavi in šele po štiridesetih letih je lahko prišlo v obljubljeno deželo opremljeno ne z meči in z orožjem, temveč z Božjo postavo bratstva, edinosti, složnosti in pravičnosti. Izraelsko ljudstvo je prišlo iz puščave duhovno oboroženo in je naposled, bitko za bitko, zasedlo vso kanaansko deželo.

Naše zamejsko ljudstvo je čakalo na to "deželo" več kot petdeset let in jo je naposled tudi doseglo. Sedaj se sprašujem: ko je naša manjšina končno prišla v deželo, kjer se cedita "mleko" in "med", ali bomo znali naprej sami preživeti? Denar, ki ga bo manjšina dobila od države, vse pravice, ki jih bomo imeli, ali bomo znali vse to upravljati in modro izvajati? Bodo posamezniki kot kondorji in šakali padali na "plen" in ga začeli "žreti" v svoje namene? Pod krinko Cankarjevega "narodovega blagra" bo zelo lahko pasti v past mastnih cekinov.

Trdno verujemo v to, da Bog, kakor je vodil izraelsko ljudstvo iz sužnosti v svobodno obljubljeno deželo, na enak način vodi naše ljudstvo iz fašisticne sužnosti predvojne dobe v svobodno obljubljeno zaščiteno deželo. Ne pozabimo pa na postavo, ki je bila dana Izraelcem v puščavi: postavo bratstva, edinosti, složnosti in pravičnosti.

NE MOREMO GA ODPRAVITI, A MU LAHKO DAMO SMISEL

KAJ NAJ SI MISLIM O TRPLJENJU?

RUDI BOGATEC

Navadno se skuša človek, ki trpi, tolažiti z mislijo: veliko ljudi trpi bolj kakor jaz. Ali je zaradi tega trpljenje manjše? Če pa gledamo na tiste, ki se jim dobro godi, ali je naše trpljenje večje? V vsakem primeru trpljenje boli. Trpljenje je lahko fizično, a je večkrat združeno z duševnim. Telesne bolečine so lahko kratkotrajne ali zelo dolge. Ljudje skušajo pomagati človeku, ki trpi, ga pomilujejo, a trpljenja ne odpravijo. Pomislimo na bolnika, ki je privezan na posteljo: čuti in razume, da je vsem v breme, da povzroča samo stroške v družini, da zaradi njega drugi ne poznajo počitnic. Ko se pa mora človek podvreči težki operaciji, kdo mu bo vlil potrebno upanje na ozdravitev? In če po operaciji postane invalid? Kako se počuti tisti, ki je sam kriv svojega žalostnega stanja? Nesreča ne spi, pravi pregovor: ta pride, ko se je najmanj nadejaš. Smrt v družini prinese veliko žalost. Nič ne pomaga, da se tolažiš s tem, da življenje teče naprej. Niti, da je pogreb slovesen (govor, rože, petje). Pomislimo na žalost staršev, ki so razočarani zaradi otrok! Tudi sama starost je bolezen: prinaša betežnost ali celo neokretnost. Večkrat mora ugotoviti, da ni hvaležnost od tega sveta. Zato ostareli človek ostane sam in žlahta komaj čaka, da umre, da si med sabo razdelijo, kar je stari človek zanje zbiral celo življenje.

Telesno trpljenje se da navadno olajšati, a tudi današnja doba ne pozna zdravila za duševno trpljenje. Zato si nekateri jemljejo življenje, če so zapustili Boga. Kdor veruje v Kristusa, ve, da nas trpljenje usmerja h Kristusu. Vse diktature so se posluževale mučenja in umorov, da so nasprotnike prisilile k molku. Kristjan se drži Kristusa, ki je trpel po nedolžnem in nas odrešil s svojo smrtjo na križu. Trpljenja ne bomo odpravili, a ga lahko zmanjšamo, če mu damo pravi smisel (zveličanje sveta). Brezbožcem ni važno, koliko žrtev je potrebnih, da se prikopljejo do oblasti. Sovražnike je treba uničiti... Ljudem obljubljajo kruh v zameno za svobodo: v imenu pravičnosti se poslužujejo skrajne nepravičnosti (koncentracijska taborišča, množični umori). Kristjan rajši preliva svojo kri za druge. Kar naredi za druge, stori Kristusu. Pripravljen je storiti vse, da bo olajšal bedo na svetu tudi za ceno veliko osebnih žrtev.

Tudi pri kristjanu bodo potrkale bolezen, nesreča ali smrt, a on ve, da je trpljenje začasno, plačilo pa večno.

SVETNIK TEDNA

16. APRILA

SILVESTER ČUK

BENEDIKT JOŽEF LABRE, BERAČ

Ko bomo poslušali nenavadno življenjsko zgodbo današnjega svetnika, bomo videli, po kako čudnih potih Bog kliče ljudi k sebi. Sveti Benedikt Jožef Labre je zadnjih dvanajst let svojega življenja hodil okoli ves strgan, ušiv, z dolgimi lasmi in marsikdo ga je imel za potepuha. Dejansko pa je bil pobožen romar, ki nikoli ni beračil. Njegovi življenjepisci pišejo, da je skozi njegove cunje in umazanijo presevala svetost, njegovo notranje združenje z Bogom. Na svojih romanjih je obredel domala vsa tedaj sloveča božja pota od Španije do Poljske, od Francije v Nemčijo do Sicilije. Povsod je ostal nekaj dni, molil od ranega jutra do poznega večera, klečeč na ranjenih in oteklih kolenih, prespal kar pod milim nebom, včasih pod kakšnim podrtim zidovjem ali na slami v hlevu. Bog ga je izbral, da stre oholost in osramoti mehkužnost 18. stoletja.

Ta posebnež v zboru svetnikov je bil rojen 26. marca 1748 v vasi Amettes (Amet) v Franciji kot prvi od petnajstih otrok srednje premožnih staršev. Starši so želeli, da bi med toliko otroki vsaj eden postal duhovnik. Najbolj sta računala na Benedikta, zato sta ga poslala k očetovemu bratu, ki je bil župnik nedaleč proč. Ta je nečaku posredoval prvo znanje latinščine, vendar Benedikt ni kazal posebne vneme za učenje. Bolj sta ga pritegovala molitev in premišljevanje. Bil je nagnjen k samotarjenju in želel je vstopiti v kakšen samostan, kjer redovniki v samoti molijo. Po stričevi smrti je bil nekaj časa doma, potem so ga starši zaupali stricu po materini strani, ki je bil dober in spokoren duhovnik. Ta stric je bil prepričan, da Benedikta Bog res kliče v kakšen strog samostan.

Najprej ga je priporočil kartuzijanom, ki so ga najprej sprejeli, potem pa so ga zaradi pomanjkljive izobrazbe odslovili. Poskusil je pri trapistih, toda ko je bil v samostanu, je bil ves razdvojen. Neka tesnoba mu je stiskala srce. Po dveh mesecih mu je predstojnik svetoval: "Božja Previdnost te ne kliče v naš stan; pojdi, kamor ti veli notranji glas." Benedikt se je ponižno vdal: "Naj se zgodi božja volja!" Zapustil je samostan, ker je začel spoznavati, da ga Bog ne kliče za redovnika, marveč mu je namenil, da kot "blodeči romar" živi dalje v popolni odpovedi svetu in življenju. Neznani duhovnik, ki ga je kmalu zatem srečal, ga je potrdil v tem spoznanju in Benedikt je tedaj našel svoj notranji mir. V popolni notranji zavesti in z jasnim namenom se je poleti 1770 odločil, da bo živel kot romar in berač, podoben razcapanemu potepuhu, v prepričanju, da je to njegova osebna pot k zveličanju. Do smrti je blodil po evropskih cestah kot romar od svetišča do svetišča, od ene božje poti do druge.

Od jeseni leta 1776 se je dalj časa mudil v Rimu. Med cerkvami večnega mesta mu je bilo najljubše svetišče Santa Maria dei Monti blizu Koloseja, v okraju, kjer so večidel prebivali siromaki. Sredi šumnega in hrupnega mesta je živel v popolni samoti. Njegove misli so bile samo pri Bogu. Kakor je bil videti na zunaj ubog in zapuščen, je bilo na njem nekaj nadnaravno lepega in častitljivega. Otroci na ulici so se norčevali iz njega, starejši, ki so ga poznali, so pa videli v njegovi beraški revščini svetniški sijaj.

Neprestano pomanjkanje in ostro zatajevanje sta izčrpala Benediktove telesne moči. Pozimi leta 1783 se je hudo prehladil in zbolel. Na sredo velikega tedna 1783 se je zgrudil na stopnicah cerkve Santa Maria dei Monti. Prenesli so ga v sosednjo hišo, kjer je umrl še isti večer. "Umrl je svetnik! Umrl je svetnik!" so naslednje jutro klicali otroci po rimskih ulicah. Pokopali so ga v cerkvi, ki mu je bila tako ljuba. Za svetnika je bil zaradi političnih homatij razglašen leta 1881. Upodabljajo ga v spokorniški romarski obleki.

ŽUPNIJA SV. ANDREJA AP. IZ ŠTANDREŽA VABI

POTOVANJE V ROMUNIJO

Ob mašniškem posvečenju in novi maši g. Ernesta Roce pripravljamo potovanje v Bacou (Romunija). Odšli bomo v četrtek, 28. junija, s charterskim poletom iz Ronk, vrnili se bomo v vedeljo, 1. julija zvečer, v Ronke. Cena izleta znaša 1.250.000 lir (če bo 48 potnikov) oz. 950.000 lir (če jih bo 120). V ceni so vključeni vozovnica, letališke takse, trikratni polpenzion in prevozi v Romuniji. V ceno nisò vključene vstopnine za ogled muzejev in umetniško zanimivih krajev.

Program: 28. junija: potovanje Ronke-Bacou; sledile bodo nastanitev v hotelu, večerja in prenočitev. Naslednjega dne, 29. junija, po zajtrku, udeležba pri slovesnosti mašniškega posvečenja, po njej ogled mesta Bacou, večerja in prenočitev. 30. junija bo po zajtrku ogled zanimivih samostanov, cerkva in muzejev vzhodne Romunije, nato večerja in prenočitev. Zadnji dan, 30. junija, se bodo izletniki udeležili slovesnosti nove maše, nakar bodo zapustili mesto Bacou in se vrnili v Ronke.

Interesente obveščamo, da bo vpisovanje potekalo od 26. aprila do 15. maja v župnijskem uradu v Štandrežu (tel. št. 0481 21849); ob vpisu bodo udeleženci plačali 300.000 lir predvpisnine, ostalo pa bodo lahko poravnali do 10. junija.

RAZSTAVA OLJ NA PLATNO S KRAŠKO TEMATIKO

ROBERT FAGANEL V KRAŠKI HIŠI

FOTO KROMA

V Kraški hiši v Repnu je bila v četrtek, 12. t.m., kulturna prireditev, ki je pomenila tudi ponovno otvoritev Kraške hiše, obenem pa je bila tudi slovesnost, na kateri so odprli razstavo goriškega slikarja Roberta Faganela.

Predsednik zadruge *Naš Kras* Egon Kraus je pozdravil številne prisotne in povedal, da je razstava Roberta Faganela samo uvod v bogato delovanje Kraške hiše, ki bo doseglo svoj vrh v znameniti kraški ohceti, ki bo v zadnjem tednu letošnjega avgusta. Za prijetno vzdušje na otvoritvi slikarske razstave Roberta Faganela so poskrbeli pevci zbora KD Kraški dom, ki so zapeli nekaj pesmi pod vodstvom prof. Vesne Guštin.

O slikarju in njegovem delu, predvsem pa o njegovem slikanju Krasa in kraških vedut sta spregovorila v slovenskem jeziku Jurij Paljk in Claudio H. Martelli v italijanščini.

Claudio Martelli je predvsem poudaril Faganelovo veliko navezanost na Kras in njegovo zvestobo figuralnemu načinu slikanja, kateremu je ostal vseskozi zvest. Izpostavil je Faganelov velik občutek za svetlobne igre in njegovo veliko pripadnost Krasu, v katerem se umetnik zelo dobro znajde. Claudio H. Martelli pa je povedal tudi nekaj več o sami poklicni formaciji goriškega slikarja, ki se naslanja na t.i. "svetlobno slikarstvo", ki je bilo izjemno dejavno in uveljavljeno prav v Trstu, tudi v Perizzijevi slikarski šoli, katero je Robert Faganel obiskoval, kot tudi v Tostijevem slikarskem ateljeju, v katerem se je Faganel tudi učil.

"Veliko let je že preteklo od Faganelove prve samostojne razstave in v vseh obdobjih njegovega ustvarjanja so bili stalno prisotni Kras, kraška veduta in kraške barve, kraške hiše, kot je ta, v kateri smo se številni zbrali nocoj, kraški človek, ki ga nocoj sicer Faganel ne razstavlja, a ga dodobra pozna in ceni, tudi upodablja, če pa ne njega, pa vsaj njegovo delo v naravi;" je v svojem nagovoru povedal Jurij Paljk, ki je tudi dejal, da je "Robert Faganel eden redkih umetnikov svoje generacije, ki je vedno ostal zvest figuraliki, odslikavanju narave in njene ubranosti s svojimi notranjimi razpoloženji in hvala Bogu, da je tako. Hvala Bogu zato, ker danes vidimo marsikaterega Faganelovega vrstnika, ki se po raznih abstraktnih obdobjih ponovno vrača k figuraliki, k risbi in upodabljanju vidnega, ki je temeljnega pomena za slikarstvo. Včasih zaradi svojega vztrajanja v tem, da je vedno iskal sebe in svoje slikarstvo sredi narave, ni bil razumljen, a čas mu je dal prav, saj je danes Faganel eden redkih, ki se lahko pohvali s svojim likovnim izrazom in velikim slikarskim opusom, katerega sicer res označujejo veliki ciklusi, a je v njem Kras vedno prisoten. Nabral si je veliko slikarsko znanje, nocoj razstavlja samo olja na platna in prav v tej tehniki je Faganel mojster, saj jo pozna do potankosti. Pri svojih slikarskih upodobitvah se Faganel naslanja na naravo, njeno vidno-zunanjo in notranjo moč, predvsem pa na njene barve, saj je paleta njegovih barv poiskana v naravi, predelana z mojstrskim občutkom za dovršeno kompozicijo in vsa njegova slikarska pripoved sloni na dobri risbi in velikih zamahih s čopičem, debelih barvnih nanosih v tisočerih niansah naravnih barv in pa seveda v izjemnem občutku za upodabljanje svetlobnih iger. Svoje slikarstvo je Faganel zgradil na trdnih osnovah slikarstva na prelomu 18. in 19. stoletja, ga nadgradil s poznanji impresionističnega in ekspresionističnega slikarstva, sam pa ostal zvest poetičnemu realizmu, s katerim nam nocoj poklanja tudi Kras v vsej svoji lepoti".

Kaj reči o njegovih kraških vedutah?

Morda samo to, da Robertu Faganelu ni do tega, da bi ugajal, ampak mu gre za iskanje notranje harmonije, soskladja z naravo. Kras in slikanje Krasa je zanj stalnica, h kateri se redno in vedno vrača in vedno s slikarskim stojalom, obveznim slamnikom in paleto barv, ki nastajajo sproti: danes je resnobna in ima temne podtone dramatičnosti, jutri bo svetlejša in bo zato ruj posijal skozi rumene, suhe in od burje in sonca sežgane kraške trave, kajti Robert Faganel vedno v naravi išče mir in ubranost, vse tisto, česar danes skorajda več ni v našem vsakdanjiku in tudi zato Robert Faganel in seveda tudi mi radi hodimo na Kras!

Z našim kraškim pesnikom bomo zaradi tega samo še rekli: "Kras je krasen!" in smo povedali dovolj.

Razstava kraških vedut Roberta Faganela bo v Kraški hiši v Repnu na ogled do 13. maja in je odprta na vse praznične dni, in sicer med 11. in 13. ter med 15. in 17. uro. Na razstavi je možno kupiti tudi Faganelovo slikarsko monografijo, ki jo bodo predstavili v Gorici v Državni knjižnici naslednji teden.

FRANKO ŽERJAL RAZSTAVLJA V LJUBLJANI

MED POEZIJO IN ABSTRAKCIJO

JANEZ POVŠE

Vedno je lepo, kadar kdo iz naših krajev ponese svoj glas in sporočilo v središče matičnega prostora, v Ljubljano. To se je sedaj zgodilo z otvoritvijo samostojne slikarske razstave Franka Žerjala v Galeriji Commerce blizu Dunajske ceste. Franko Žerjal je s to razstavo prikazal premišljen izbor svojih zadnjih štirih oziroma petih ustvarjalnih let ter ga podnaslovil z mislijo "sprehodi med poezijo in abstrakcijo". Gre za 30 del, večinoma platen, v razstavo pa je vključenih tudi 8 likovnih utrinkov na papirju.

Otvoritev razstave 10. aprila je bila s strani organizatorjev zelo skrbno pripravljena, na njej je bilo razveseljivo veliko obiskovalcev, ki so ustvarili zelo prijetno in zbrano vzdušje. Dogodek je uvedla bogata in poetična beseda dipl. komparativistke in umetnostne zgodovinarke Milene Režun, medtem ko je galerijski prostor s svojo belino in natančno postavljenim svetlobnim parkom dal razstavljenim delom možnost čaranja in dihanja. Kot rečeno, je Franko Žerjal za razstavo v Ljubljani pretehtano izbral svoja dela in jih uglasil v pomenljivo celoto. Niso mogli izostati štirje letni časi, prav tako ne že njegovi znani elementi Zemlja, Zrak, Ogenj, Voda, v obeh primerih skupini slik, ki sestavljajo likovno in pomensko zaokroženost. Še posebej na razstavi izstopa Koroški triptih iz leta 1998, ki presenetljivo in pesniško navdahnjeno izpostavlja toplo in skrivnostno modrino v pogovoru s svetlečim sijem. V takšnem okviru sta lahko polno in zgovorno zaživeli največji platni, in sicer Samotno drevo z dinamičnim kontrastom med temno modro in živo rumeno barvo ter Rdeča atmosfera, ki se pesniško poigrava z razgibanim sobivanjem toplih rdečih tonov in vedno neugnanih rumenih, pravzaprav še kar sončnih žarkov. Sploh se je pokazalo, da je slikarska govorica Franka Žerjala presenetljivo strnjena v dvoje razsežnosti, v samo likovnost ter v občutje glasbeno-poetičnega doživljanja. Barve na ta način niso samo lepe, ampak izžarevajo energijo, medsebojno se prepletajo na način žive soodvisnosti in dobesedno zaznavnega gibanja. Narava je slej ko prej temeljni slikarjev navdih, vendar ne kot cilj pač pa kot izhodišče. S svojo lepoto in silo namreč omogoča poustvarjanje človekovih duševnih vzdušij oziroma duševnih izkušenj ter ponotranjenih razmišljanj o utripanju časa. Na ta način je mogoče v slikah začutiti ne samo odzven glasbe, ampak tudi besedne izpovedi, ki se želi preliti v podobo, v vidni izraz, v barvo in odgovarjajoči splet ter ravnotežja teh istih barv. Poleg tega je postavitev v Galeriji Commerce v Ljubljani nazorno pokazala, da Franko Žerjal izvaja svoje ustvarjanje iz globokega prepričanja in vere v lepoto, v čar in smisel lepote. Lepoti zato posveča kar največjo skrb in pozornost, da bi namreč mogla s pomočjo barve in kompozicije na kar najlepši način zaživeti. Na drugi strani pa slikar verjame v vidno predstavljivost duše in duševnosti, ki se bolj kot katero koli sporočilo lahko dotakne sočloveka oziroma gledalca.

Ob zaključku otvoritve so se obiskovalci še dolgo zadržali v sproščenem pogovoru z avtorjem, pri čemer je za prijetno družabnost poskrbela klet VedriAlp iz Kojskega v Goriških Brdih. Omeniti tudi velja podatek, da bo razstava odprta vse do 10. maja.

PRI ZALOŽBI FONTANA

PESNIŠKA ZBIRKA MAGDALENE SVETINA

Literarna revija *Fontana* izhaja v Kopru že štirinajsto leto zapored. Doslej je tako izšlo v njenem okviru 32 rednih številk same revije, poleg tega pa še štiriindvajset samostonjih izdaj, t.j. pesniških zbirk oz. zbirk kratkih zgodb sodelavcev *Fontane*, vsega v skupni nakladi več kot 13.000 izvodov.

V okviru samostojnih edicij literarne revije *Fontana* je ta mesec izšla že petindvajseta knjiga po vrsti, tokrat nova pesniška zbirka z naslovom *V krošnji tišine* mlade kraške avtorice Magdalene Svetina Terčon. Gre za zbirko šestdesetih pesmi, ki, kot je v uvodni besedi zapisal Jurij Palj, zamejski pesnik in predsednik Združenja književnikov Primorske, še izražajo vero in zaupanje v besede, predvsem tiste besede, "ki jih ne razumemo", a delajo naše življenje lepše, globlje, predvsem pa bolj doživeto.

To je že avtoričina druga samostojna pesniška zbirka (prva z naslovom *Prosojna galeja potepuška* je izšla leta 1994 pri založbi Mondena iz Grosupljega), poleg tega pa ima mlada Sežančanka, po poklicu profesorica slovenščine, še kopico objav svojih pesmi in literarnih sestavkov v raznih književnih revijah in drugih kulturnih edicijah širom Slovenije.

Gmotno je to edicijo podprl župan občine Sežana Miroslav Klun, podporo zbirki pa so namenili še Urad za družbene dejavnosti Mestne občine Koper ter Javni sklad ljubiteljskih kulturnih dejavnosti Mestne občine Koper. Predstavitev zbirke bo v torek, 24. aprila, v Kopru.

SODOBNO UREJENA TRŽAŠKA REVIJA

VELIKONOČNA ŠTEVILKA MLADIKE

Slovenske bralce je tik pred Veliko nočjo razveselil prihod druge številke tržaške revije *Mladika* v letošnjem letu, ki je tudi 45. leto njenega izhajanja. Poleg velikonočnih voščil krasi platnico nove številke fotografski posnetek protestne manifestacije Slovencev v Italiji pred palačo deželnega sveta Furlanije-Julijske krajine 7. februarja letos. Takrat smo protestirali proti zavlačevanju s sprejemanjem zaščitnega zakona in zaradi finančne stiske naših ustanov. Med tem časom je italijanski parlament dokončno sprejel zaščitni zakon, ki je pred kratkim postal tudi polno veljaven, finančna situacija pa ostaja - kljub jamstvenim posojilom - še vedno skrajno negotova. To je tudi tema dveh uvodnih zapisov, kjer je med drugim rečeno, da je besedilo zaščitnega zakona pravzaprav v nekem smislu okvirno, njegovo uresničevanje pa bo dolgotrajno in zahtevno. Vsekakor pa pomeni jasno priznanje slovenske prisotnosti tako v tržaški in goriški kot tudi v videnski pokrajini. Kar se tiče izvajanja, bo veliko odvisno od bodoče vladne koalicije v Italiji, od krajevnih uprav, navsezadnje pa tudi od enotnosti in odločenosti slovenske manjšine. Prepričati bo treba pripadnike manjšine, naj dosledno ravnajo tudi kot posamezniki, predvsem pa je važno, da skupnost ohrani optimizem, ki je prepotreben za naše preživetje in razvoj.

Po teh dveh uvodnih zapisih si lahko preberemo črtico Brune Pertot z naslovom *Glas skritega trpljenja*, izpod peresa iste avtorice pa tudi nekaj pesmi. Priložnostno velikonočno prilogo sta uredili Liljana Filipčič Corva in Nadia Roncelli; prinaša pa razmišljanja Zvoneta Štrublja, Nadie Roncelli in Ivana Orla. Dalje *Mladika* objavlja deseto nadaljevanje spominov inž. Petra Merkuja na starše, Ivo Jevnikar pa je prispeval drugi del zgodbe o "primorskem padalcu" Ivanu Volariču. Uredništvo revije se je odločilo, da ponatisne uvodnik Toneta Jerovška, ki je bil objavljen v reviji *Ampak* in kjer se avtor, nanašajoč se na razmere v Sloveniji, sprašuje, kot piše v naslovu, "čigava je država". Aleksij Pregarc je prispeval članek ob 80-letnici pesnice Pavle Gruden, ki živi v Avstraliji. *Mladika* se spominja tudi treh pred kratkim preminulih zamejskih osebnosti: msgr. Marijana Živica, prof. Stanislava Sobana in prof. Laure Abram. Med bralce se je vrnila rubrika *Agora pod lipo*. Rubriko ureja Breda Susič, ki se v tej številki zaustavlja pri vprašanju družine v dobi komunikacije: o tej problematiki so svoja razmišljanja prispevali Martin Marussi, Mirjam Bratina Pahor in Majda Cibic Cergol. V tej številki, ki jo bogatijo tudi pesmi Vladimirja Kosa in Aleksandra Furlana, sta prisotni tudi "zgodovinski" rubriki *Antena* in *Mogoče bi vas zanimalo zvedeti, da...*, ocene o nekaterih nedavno izšlih knjižnih delih so prispevali Martin Jevnikar, Zora Tavčar in Jože Velikonja, objavljeno pa je tudi poročilo o delovanju Knjižnice Dušana Černeta v letu 2000.

Skupaj z *Mladiko* je tudi tokrat izšla njena mladinska rubrika *Rast*. Tudi tu je uvodnik posvečen sprejetju zaščitnega zakona. O tem piše Primož Šturman, ki se - po kritični oceni zakonskega besedila - sprašuje, ali bomo ta zakon znali uporabljati, saj je problem odvisen predvsem od preprostih ljudi in njihove zavesti, da nekaj imajo in da to lahko tudi uporabljajo. Med ostalimi prispevki velja omeniti - poleg poročil o delovanju Slovenskega kulturnega kluba in Mladih v odkrivanju skupnih poti - minianketo Sare Magliacane o tem, kdo bi lahko bila "zamejka leta", komentar Erike Hrovati o nedavnem vrhu G8 v Trstu, Priročnik za zapeljevalce Brede Susič, poročilo Staške Cvelbar o nastopu irske plesne skupine Riverdance v Ljubljani in zadnji del pripovedi Luke Pierija *Ko se strast zaganja*.

NL

NIKO GRAFENAUER, *DIHINDIH*

MOČ PESNIŠKE BESEDE

JURIJ PALJK

Nika Grafenauerja poznamo na Slovenskem kot odličnega pesnika, morda pa še bolj kot izjemnega kulturnika, ki je od mladih nog dejavno živel poslanstvo slovenskega izobraženca in se odzival na nepravilnosti socialistične družbe, kasneje bil med vodilnimi možmi, ki so veliko prispevali k slovenski samostojnosti, in ves čas bil tudi gonilna sila dejansko najbolj vplivne in tudi najboljše slovenske literarne, družbene in filozofske revije na Slovenskem *Nova revija*. Okrog *Nove revije* se je od same težavne ustanovitve zbral in nenehno zbiral, se še zbira cvet slovenskih izobražencev, ki so razmišljali in še danes razmišljajo o slovenski identiteti; in ti izobraženci so aktivno sodelovali pri postavljanju prve samostojne slovenske države.

Niko Grafenauer je od vedno zahteval zase in za druge slovenske izobražence predvsem veliko svobodo duha, zahteval veliko spoštovanje do drugače mislečih, a obenem tudi pravico, da vsak slovenski izobraženec lahko spregovori o za narod in človeka temeljnih zadevah. Je torej izjemno svoboden duh in hkrati širok človek, kar je na Slovenskem večkrat prava redkost, predvsem pa je ostal izjemen pesnik. Mimogrede povejmo še to, da je Grafenauer tudi eden redkih slovenskih velikih pesnikov, ki redno in radoživo piše poezijo za otroke, kar daje njemu in njegovemu književnemu delu poseben čar. V zahodni Evropi bi težko našli podobne primere med sodobnimi književniki.

Lansko leto je Založba Mladinska knjiga v svoji imenitni Jubilejni zbirki izdala pesmi Nika Grafenauerja pod nevsakdanjim naslovom *Dihindih*. Lani je namreč Niko Grafenauer dopolnil okroglih 60 let. Knjigo *Dihindih* je s svojimi plemenitimi ilustracijami oplemenitil Janez Bernik, oblikoval Jure Jančič, grafično pa uredil Peter Miklič.

Brez nepotrebnega ovinkarjenja bomo takoj zapisali, da gre pri pesniški knjigi *Dihindih* za odlično pesniško zbirko, ki zahteva zrelega in zahtevnega bralca, saj gre za t.i. miselno poezijo, če se seveda sploh sme tako o poeziji govoriti. Grafenauer se namreč že vrsto let aktivno druži z največjimi pesniki predvsem iz anglo-saksonsko pišočega sveta, druži zato, ker je sam prevedel vrsto odličnih pesnikov, med drugim je bil pred časom sourednik res vrhunske antologije nemške poezije v slovenskem jeziku. Ko bralec ve vsaj te osnovne podatke, se lahko poda list za listom v njegovo pesniško zbirko in odkriva čudovite in prepričljive miselne svetove Nika Grafenauerja, svetove, ki so seveda tudi naši, a jih sami ne zmoremo tako ubesediti kot on, ker nam ni dana posvečenost pesniške besede in ne prodorne misli, ki tako odlikuje njegovo poezijo.

/Knjiga prostora, črke časa./z dnevi prelistane daljave/ potrepetavajo od senčno težkih bleskov/v pogledu, a upi/previhani iz daljnosežnosti/v vrženi rokavici/za izgubljenim.../ To je napisal pesnik na začetek svoje pesniške zbirke in že iz teh lepih verzov ljubitelj poezije lahko razbere, da je tudi pri Grafenauerjevem pesnjenju izjemno prisotna bivanjska plat občečloveškega in pesniškega čisto življenjskega iskanja, tista, ki je temeljnega pomena za vsako dobro poezijo. Radi bi še opozorili na izjemne primerjave, primere, metafore, ki so kot iz kamna izklesane, in na čudovit besedni svet, ki miselnega nadgrajuje, se z njim v Grafenauerjevi poeziji oplaja in rezultat tega je dovršena, zares izpiljena, včasih mojstrsko in kultivirano narejena poezija, z občutkom za dobro, močno in lepo besedo, tako narejena, da se te dovršenosti najbrž pesnik sam zaveda, zopet drugič lirično boleča, ko se tudi misel umakne nežnemu čustvu, ki je sicer vedno zelo dobro, prav po moško zakrito, kar je zopet odlika vsake odlične poezije.

Za konec samo ena kitica, zares samo ena, ker je pesmi v zbirki *Dihindih* veliko in so vse vredne našega druženja z njimi, samo prva kitica pesmi *Obredi*, v kateri bomo razbrali pesnikovo stanje duha in obenem zaslutili svet, ki mu sami pripadamo. Takole gre: / Spuščene veke/ v čebelji celici/ zvečer, ko se podoba v modrem/ zraku kruši in usta/ vpijajo tobak, smrt/ v solzi seva.-

Če to ni vrhunska poezija, potem res ne vemo, kaj je poezija! Hvala Bogu, da so med nami še ljudje, ki verjamejo v moč besede in pišejo vrhunske pesmi. Eden takih je prav gotovo Niko Grafenauer.

NA EASTSEMINARJU SKUPINA ZAMEJCEV

MLADI NA SLOVAŠKEM O MANJŠINAH

BREDA SUSIČ

Polna lepih občutkov in nepozabnih spominov se je minuli petek ponoči delegacija šestih mladih zamejcev vrnila z mednarodnega srečanja Easterseminar, ki je letos potekal v Košicah na Slovaškem. Člani Mladinske sekcije Slovenske skupnosti in Mladih v odkrivanju skupnih poti so na srečanju predstavnikov mladinskih organizacij evropskih manjšin predstavljali Slovence iz Italije. Na seminarju, ki ga je v sodelovanju z evropsko krovno organizacijo Youth of European Nationalities organizirala skupina pripadnikov nemške manjšine na Slovaškem (IkeJA), se je zbralo skupno 120 mladih iz vse Evrope.

Mladi so dobili namestitev v velikem hotelu v smučarskem središču nedaleč od Košic. Tam je potekala glavnina programa: srečanja, workshopi, družabnost. Med seminarjem so spoznavali stvarnost, v kateri živijo razne manjšine na Slovaškem, predvsem Nemci in Romi. V delavnicah so se lotili konkretnih projektov in spoznavanja različnih prijemov pri delu z mladimi. Tako so v eni delavnici stekle priprave spletnih strani organizacije YEN, v drugi sestave časopisa o Easterseminarju, nekateri mladi so se lotili slikanja na platno, spet druga skupina je obiskala rehabilitacijsko središče za narkomane, manjša skupina se je lotila spoznavanja raznih športov, od potapljanja do plezanja - in še bi lahko naštevali. Na izletih pa so si udeleženci Easterseminarja ogledali znamenitosti jugovzhodne Slovaške. Obiskali so tudi šolo, ki jo obiskujejo izključno romski otroci.

Na veliki četrtek je bil na sporedu občni zbor organizacije YEN. Matej Susič, ki je dve leti uspešno opravljal funkcijo enega od dveh podpredsednikov, ni ponovno kandidiral, pač pa je sprejel nalogo, da bo še eno leto urejal glasilo organizacije, YENI. Odbor ima tri nove člane: podpredsednika bosta odslej član Kluba slovenskih študentk in študentov na Dunaju (Hugo Kristof) in član nemške manjšine na Danskem. Tajniško službo pa bo dve leti opravljala predstavnica Madžarov v Romuniji. Občni zbor je tudi sprejel važne odločitve o reorganizaciji YEN-a: odslej bo nekaj važnih nalog, kot je skrb za pridobivanje finančnih sredstev, za komunikacijo med članicami in z važnimi evropskimi inštitucijami, opravljal poklicni tajnik.

Člani MsSSk in MOSP se po krajšem obdobju, ko je sodelovanje z organizacijo YEN zamrlo, že četrto leto redno udeležujejo Easterseminarja in so nad temi srečanji zelo navdušeni. Zato za letos pripravljajo še nekaj velikih pobud, ki spadajo v isti okvir sodelovanja z organizacijami drugih evropskih manjšin. Poleti bo večja skupina Tržačanov vrnila obisk Frizijcem, ki so bili gostje naše manjšine minulo poletje. V Friziji bo oktobra potekalo tudi mednarodno pevsko srečanje Voice of Europe. Na začetku novembra pa bo približno 50 predstavnikov manjšin prišlo v Trst, kjer bo potekal t.i. Autumnseminar, to je tečaj za mladinske leaderje raznih manjšinskih organizacij, ki so vključene v YEN.

Kdor se želi vključiti v te in druge pobude, naj za informacije pokliče Mateja (040 370846) ali mu piše na naslov matejsussi@hotmail.com.

NOVA PREMIERA SSG

ŠEST OSEB IŠČE AVTORJA

Slovensko stalno gledališče pripravlja novo premiero Nobelovega nagrajenca Luigija Pirandella *Šest oseb išče avtorja*. Premiera bo v petek, 20. t.m., ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu.

Delo *Šest oseb išče avtorja* je Pirandello napisal leta 1921. Po svoji dramaturški odprtosti seže tudi v naš čas, saj razpira pot univerzalnega vprašanja videza in resnice. Mario Uršič je režiser in razčlenjuje Pirandellovo delo skozi izjemno izostreno osebno podobo sodobnega sveta in človeka v njem. Uršičeva uprizoritvena pisava razvija globlje v naš čas. Pirandello v *Šestih osebah* odpira temo gledališkega prostora, v katerem se razvijajo konflikti, ki se rojevajo v človeku. Med gledališko vajo stopi na oder šest oseb. Režiserja, ki vodi skupino igralcev naprosijo, da je njihova življenjska zgodba tista, ki bi jo moral uprizoriti. Ker igralcem ne uspe prepričljivo interpretirati življenjskega gradiva, povzamejo pripoved osebe same. V vlogah šestih oseb bodo nastopili: Miranda Caharija, Anton Petje, Barbara Cerar, Vojko Belšak, Robert Cunja in Paola Cigui. Zadnja dva prvič sodelujeta s SSG-jem, ob njiju bo nastopil tudi mladi Igor Pison. V ostalih vlogah pa: Janko Petrovec, Gregor Geč, Lučka Počkaj, Bogdana Bratuž, Jana Radovič, Branko Završan, Stojan Colja, Aleš Kolar, Danijel Malalan, Alojz Milič in Aleksander Vodopivec. Predstavo so oblikovali skladatelj Aleksander Vodopivec, avtor pesmi Marko Kravos, kostumografinja Marija Vidau, koreografinja Jana Radovič. Gib je oblikoval Branko Završan, scenografijo pa Mario Uršič.

PRIHODNJI TEDEN V LJUBLJANI

IRSKI GOSPOD PLESA

STAŠKA CVELBAR

V dneh 24., 25. in 26. aprila si bodo lahko ljubitelji glasbe, plesa in keltske kulturne dediščine v Ljubljani ogledali fenomen irskega step plesa svetovno znane skupine *Lord of the Dance*. V Hali Tivoli bo prvič v Sloveniji nastopila skupina, ki jo vodi Michael Flatley, ki je vpisan v svetovno Guinessovo knjigo rekordov kot step plesalec, ki v eni sekundi udari kar 32-krat s stopali ob tla.

Povpraševanje po vstopnicah za predstave te - in njej sorodnih skupin (Riverdance in Magic of the dance) - je prekomerno naraslo, potem ko je leta 1994 na tekmovanju Evrovizijske pesmi v Dublinu skupina Riverdance gledalce dobesedno prevzela. V eni sami noči je irski step ples postal največji hit v svetovnem merilu.

Kakšen pa je pravzaprav step ples? Izvor tega irskega plesa sega nazaj v ljudsko tradicijo v obliko solo plesa, ki ga danes imenujejo ples v starem stilu (nekoč so ga Irci plesali v lesenih coklah). Plesalec pleše tako, da dela posebne gibe z nogami. Značilno je hitro izmenično udarjanje pet in prstov ob tla s posebej ojačenimi podplati (spredaj in zadaj so pribite posebne kovinske ploščice) - v določenem ritmu koraka (step) na enem mestu in nato prenašanje tega vzorca s koraki naprej. Plesalci dobro obvladajo več kot 100 različnih korakov, s katerimi lahko izrazijo raznolika razpoloženja in občutke; z njimi ustvarijo neke vrste samogovor z glasbo. Včasih drugi plesalec prevzame temo (kombinacijo korakov) prvega plesalca, ji doda novo idejo, tej pa nato odgovarja spet prvi plesalec z novimi koraki.

Do leta 1700 ni bilo posebnih pravil za ta tip plesa: roke je lahko plesalec premikal prosto, ni bilo treba držati vzravnanega in pokončnega telesa, izraz na obrazu je bil lahko kakršenkoli. Po letu 1700 pa je tudi višji družbeni sloj začel uporabljati ta tipično ljudski ples. Zanj so začeli postavljati razna pravila, da bi se s tem njihov elitni ples razlikoval od preprostega "divjega" ljudskega plesa. Odtlej so plesali z rokami ob telesu, brez nasmeška in podplati se niso smeli videti. Osnovni irski ples pa se je ohranil zaradi globoke ljubezni do glasbe, plesa in pesništva kot tudi zaradi občutka gotovosti in zasidranosti, ki ti ga daje tradicija. Pomembno vlogo je odigralo tudi dejstvo, da je Irska odmaknjena dežela in da njeni prebivalci, predvsem na kmetih, živijo osamljeno in zunaj vpliva redkih irskih mest. Tako ni prišlo do kulturne asimilacije z Angleži in še danes najdemo plesalce, ki so sposobni učinkovito plesati stari irski ples.

Plesalci skupine Lord of the Dance nam na odru prikažejo zgodbo irskih izseljencev v Ameriko, njihovo trpljenje in domotožje. Osnovno tematiko prepleta ljubezenska zgodba. Pravi orkestrček v živo izvaja irsko glasbo s svojimi tipčnimi instrumenti. Tradicionalno glasbo pa dopolnjujejo tudi moderni instrumenti.

Predstava je res enkratna in je vsekakor vredna ogleda. Zato svetujemo vsem, da se čimprej podajo na lov na vstopnice za nastope znamenite skupine v slovenski prestolnici.

NA REŠETU

...KAJ PA PRAZNIČNI DUH VELIKE NOČI?

Prazniční dnevi so hitro zdrknili mimo in že smo se vrnili v normalni življenjski ritem. Koliko ljudi se je v velikem tednu nekoliko umirilo, se zamislilo v vprašanje trpljenja in smrti in občutilo radost vstajenjskega sporočila, je težko soditi. Če gledamo od daleč, je praznovanje Velike noči vedno bolj površno, zunanje, potrošniško. Da se tej prazni, porabniški mentaliteti izognemo, se moramo potruditi, iskati nekaj, kar nam bo pomagalo do pristnega prazničnega vzdušja, pa naj bo to knjiga, članek, radijska ali televizijska oddaja... Saj je vsega dovolj, le izbirati je treba.

Radio Trst A je še nedolgo tega posvečal zelo veliko skrb oblikovanju prazničnih sporedov. Veliki prazniki - ne samo Božič in Velika noč, ampak tudi sv. Trije kralji, Marijino brezmadežno spočetje ali Vnebovzetje, itd. - so imeli svoje oddaje, vsebinsko povezane s praznikom, redne tedenske oddaje so se umaknile posebnim, nalašč za to priložnost pripravljenim oddajam. Iz vseh oddaj je velo prazično razpoloženje. Ob Božiču, Novem letu in Veliki noči je ob začetku oddaj z izbranimi besedami voščil poslušalcem ravnatelj slovenskih poročil ali programov.

V zadnjem času se je precej spremenilo. Voščil glavnih urednikov ni več, veliko oddaj prazničnega sporeda se prav nič ne razlikuje od tistih običajnih. Naj se omejim samo na dva primera oddaj, ki so me motile v zadnjem tednu. Mladi val je namenjen mladim, vendar sem prepričana, da mlade zanima še kaj drugega kot puhle novičke iz teleprinterja, naštevanje sporedov raznih televizijskih postaj, dvodnevno iskanje informacij o "tuč'nju pirhov" in kažipot v razna zabavišča. Tudi mladi so dovzetni za resnejšo, predvsem socialno problematiko in se aktivno vključujejo v prostovoljno delo na različnih področjih. Zakaj jim ne bi na veliki teden ponudili tudi kaj takega? Oddaja Slovenski obzornik, ki je tokrat bila posvečena perspektivam turizma, je bila zelo zanimiva, a na velikonočno nedeljo, v čas, ko največ poslušalcev prisluhne radiu, bi sodila kaka oddaja z bolj velikonočno vsebino.

Pa da ne bom samo nergala: mnogi radijski delavci tudi danes znajo prisluhniti sporočilu praznika. Tako sta bili Glasbena skrinjica in Zborovski utrip v lepem sozvočju z Velikim tednom. Noviteta dramskega sporeda, radijska igra Zore Tavčar Velikonočna balada v izvedbi Radijskega odra je prav tako lepo povezovala trpljenje internirancev v taborišču z upanjem in potem gotovostjo velikonočnega veselja. In prav tako je velikonočne praznike zelo lepo zaključila televizijska oddaja Pozdrav pomladi, ki jo je l. 1996 pripravil Igor Tuta. Povezovanje prebujanja narave v sliki in besedi, prikaz velikonočne ljudske dediščine na razstavi na Vrhniki pa bogastvo koroške ljudske noše in vmesne pevske točke - iz vseh teh elementov je nastala oddaja, vredna, da smo si jo ponovno ogledali.

Tako. Kot sem rekla na začetku, tudi na radiu in televiziji je treba izbirati...

TEJ

ŠKOFOVA VELIKONOČNA POSLANICA

POTREBUJEMO SPRAVO IN EDINOST

FOTO KROMA

Sprava in edinost: v teh dveh besedah lahko spoznamo smisel Kristusovega prihoda na svet, njegovo smrt in vstajenje. Tako med drugim piše v velikonočni poslanici tržaški škof msgr. Evgen Ravignani vernikom.

Gre v prvi vrsti za spravo človeka z Bogom. Človek je prekršil zavezo z Bogom, obrnil Mu je hrbet. Zato je Kristus prišel na svet, da bi ustvaril mir med nebesi in zemljo v krvi svojega križa. Njegovo vstajenje pomeni naznanitev novega sveta. Zato se je treba spraviti z Bogom brez strahu, v priznanju, da četudi smo se oddaljili od Njega, se On ni oddaljil od nas, in je treba verjeti v Njegovo ljubezen.

Človek pa se mora spraviti in pomiriti tudi s seboj. Sprejeti se mora takšen, kot je, s svojimi mejami in s svojo revščino. To je pogoj, da se reši nekega stalnega nemira, ki je tako značilen za današnji čas, in da lahko sprosti ves tisti potencial, ki vrednoti in osrečuje človekovo življenje.

Sprava naj bo tudi z družinskimi člani, tako da pride do prevlade pameti in moči ljubezni nad katerimkoli razlogom za nerazumevanje, spor in hladne odnose. Po besedah škofa Ravignanija pa mora do sprave priti tudi znotraj družbe. Vsakodnevno soočanje z mišljenjem in izbirami bližnjega pomeni obogatitev z novimi spoznanji in izkušnjami in ne sme nikoli postati razlog za zapiranje in za apriorno nasprotovanje. Odprt dialog pa prispeva k medsebojnemu spoznavanju in razumevanju, k premagovanju predsodkov in pregrad, k skupni hoji po poteh resnice in bratstva in k uresničevanju bolj človeške in pravičnejše družbe.

Če sprejmemo spravo z Bogom, s sabo, s tistimi, ki jih imamo radi, in z družbo, ki nas obdaja, je to pogoj za dosego edinosti, ki se lahko uresniči v Kristusu. Tudi dejstvo, da letos vse krščanske veroizpovedi skupaj praznujejo praznik Velike noči, je priložnost za intenzivnejšo skupno molitev, da v nas vseh rasteta želja in obveza nadaljevati po poti edinosti, na katero nas kliče Gospod, je zaključil svoje razmišljanje škof Ravignani.

POSTOPEK SE JE ŽE ZAČEL

BARKOVLJE: PARK MATIJE ŠKABARJA

Komisija za toponomastiko tržaške občine, ki jo vodi odbornik za kulturo Roberto Damiani, je sprejela predlog rajonskega sosveta za Rojan, Greto, Barkovlje, Kolonjo in Škorkljo, da se mali park blizu postaje avtobusne proge št. 6 (v smeri proti Trstu) poimenuje po znani slovenski osebnosti, msgr. Matiji Škabarju. Postopek za poimenovanje je že v teku.

Krajevni sosvet, ki ga sicer vodi desnosredinska koalicija, je tako po več letih končno sprejel predlog svetovalca Slovenske skupnosti Aleksandra Furlana, ki se je za poimenovanje zavzel že pred štirimi oz. petimi leti. Furlan je zadevi stalno sledil in potrkal na številna vrata, pred nekaj meseci pa mu je končno uspelo prepričati kolege v sosvetu, da so podprli njegov predlog.

Msgr. Matija Škabar, duhovnik in narodni delavec, se je rodil v Barkovljah leta 1876 in je umrl v Trstu leta 1966, pokopan pa je na barkovljanskem pokopališču. V duhovnika je bil posvečen leta 1899, zatem je v na svoji življenjski in duhovniški poti služboval v Rojanu, pri Sv. Jakobu, v Sv. Križu, na Katinari in v Barkovljah. Bil je tudi katehet na raznih šolah, še posebej veliko let, do njene ukinitve leta 1930, je služboval na Ciril-Metodovi šoli pri Sv. Jakobu. Tu je bil tudi dolgo let predsednik Bratovščine sv. Cirila in Metoda, sicer pa je bil član raznih upravnih svetov in odborov ter predsednik Zveze Marijin dom, ki je kupila zemljišče, na katerem je bil potem zgrajen Marijin dom v ul. Risorta 3 v Trstu.

Msgr. Škabar je pri Sv. Jakobu, v Sv. Križu in v tržaškem Marijinem domu tudi vodil cerkveno petje in tudi sam uglasbil nekaj pesmi. Zaradi globoke narodne zavesti in prijaznosti je užival splošno spoštovanje, leta 1959 pa je ob 60-letnici mašniškega posvečenja bil imenovan za monsinjorja.

TRŽAŠKA MARJETICA Z OLJKO IN ZA PACORINIJA

LEVA SREDINA LAHKO ZMAGA LE Z MOČNO UVELJAVITVIJO SREDINSKIH SIL

IVAN ŽERJAL

FOTO KROMA

Na volitvah levosredinsko zavezništvo Oljke lahko zmaga le z močno uveljavitvijo sredinskih sil koalicije. Glede tega je Trst prehitel ostalo Italijo, ko se je že leta 1993 oblikovala koalicija, ki je izvolila Riccarda Illyja za župana. To je osnovno sporočilo, ki je izšlo s predstavitve zavezništva Marjetice, ki je bilo v četrtek, 12. t.m., v palači Diana v Trstu.

Marjetico, katere tržaško različico Triestinsieme (Trst skupaj) so prvič predstavili že pred nekaj meseci, sestavljajo sredinske sile v okviru koalicije Oljke: te so Demokrati, Italijanska ljudska stranka, Italijanska republikanska stranka, Združenje demokratov za Evropo, Gibanje za italijansko prenovo in Slovenska skupnost. Na četrtkovem srečanju v palači Diana je bilo med drugim poudarjeno, da to ni zgolj volilno zavezništvo, ampak da hoče postati konkreten in trajen politični subjekt oz. sredinska "duša" Oljke, ki se zavzema za demokracijo in za spoštovanje različnosti. Omeniti velja, da so skoraj vsi tržaški kandidati Oljke za parlament (z izjemo predstavnika Stranke italijanskih komunistov Jacopa Veniera, ki kandidira v proporčnem delu) v bistvu izraz sredinskih sil: bivši tržaški župan Riccardo Illy, ki kandidira v drugem tržaškem poslanskem okrožju in v proporčnem delu, bivši podžupan Damiani, ki kandidira v prvem tržaškem poslanskem okrožju, in minister za okolje (in bivši miljski župan) Willer Bordon, ki kandidira v senatnem okrožju. Stranke, povezane v Marjetico, podpirajo tudi kandidaturo predsednika tržaških industrijcev Federica Pacorinija za tržaškega župana (v zadnjih dneh naj bi se tudi omililo nasprotovanje Pacorinijevi kandidaturi s strani nekaterih izrazito levih sil). Mnenja so, da tudi danes, kot leta 1993, mora Trst izbirati med razvojem (ki ga predstavlja Pacorini, čigar kandidaturo je predlagal sam Illy) in stagnacijo.

Geslo "združevati, odpirati in razvijati" pa je prišlo iz ust kandidata za drugo poslansko okrožje Riccarda Illyja, v katerem se prepoznava tudi Roberto Damiani, ki se bo zavzemal za ovrednotenje Trsta v vsedržavnem in mednarodnem okviru. Illyjev volilni program se osredotoča na tri temeljne točke: vstop Slovenije v Evropsko zvezo, s čimer bodo meje odpadle in bo Trst zopet pridobil svoje naravno zaledje, izgradnjo potrebnih avtocestnih, železniških in pristaniških infrastruktur in na prizadevanje, da bo med leti 2006 in 2009 Trst gostil specializirano svetovno razstavišče Expo.

Minister Bordon, ki se je v Trstu tudi mudil isti dan, se je tudi s svoje strani navezal na pomen, ki ga bo za Trst imel vstop Slovenije v EZ. S tem bo po njegovih besedah tržaško mesto ponovno pridobilo tisto središčno vlogo v evropskem okviru, ki jo je že nekoč imelo v preteklosti. Sicer bo Bordon posvetil svojo pozornost tudi krajevnim okoljskim vprašanjem (bonifikaciji bivših industrijskih con, varnostnim načrtom, škedenjski železarni, eletromagnetnemu onesnaževanju, kraškemu parku idr.), osvojil pa je tudi nekatere programske točke podjetnika Prima Rovisa, ki se, kot znano, že več let bori za široko avtonomijo Trsta.

Svoje kandidate je uradno predstavilo tudi desnosredinsko zavezništvo Hiše svoboščin na množičnem zborovanju, ki je bilo vedno v četrtek, 12. t.m., v dvorani Illiria na Pomorski postaji. Resnici na ljubo je bil dogodek bolj kot političnemu zborovanju podoben osebnemu showu zvezdnika večera, umetnostnega kritika Vittoria Sgarbija, ki bo Illyjev tekmec v drugem poslanskem okrožju. Množici privržencev in oboževalk je postregel z govorom, v katerem je kar mrgolelo kletvic in kvant; ta se je od časa do časa dotikal tudi politike, a se je osredotočal bolj na osebne žalitve nasprotnikov. Posega Bordonovega tekmeca, senatorja Giulia Camberja, in poslanca Roberta Menie, ki se bo pomeril z Damianijem v prvem poslanskem okrožju, sta potekala v bistvu po ustaljenih tirnicah zadržanja krajevne desnice do političnih nasprotnikov in do Slovencev. Edinole predsednik deželne vlade Roberto Antonione je konkretno spregovoril o programu Dom svoboščin, a je njegov nastop izpadel dokaj osamljeno, še posebej, če pomislimo, da se bo Antonione pomeril z Milošem Budinom in Aldom Ruplom ne na Tržaškem, ampak v goriškem obmejnem senatnem okrožju.

Medtem je občina Trst naredila nov korak na poti spoštovanja pravic Slovencev: tudi v tržaškem mestnem središču so se pojavili občinski volilni razglasi v slovenščini.

MAZAŠKA AKCIJA PRI SV. ANI

OSKRUNILI SO KOMAJ POSTAVLJENI SPOMENIK PADLIM ZA SVOBODO

FOTO KROMA

Pred dobrim mesecem dni so pri pokopališču pri Sv. Ani končno postavili lep spomenik v spomin na številne padle v narodnoosvobodilni borbi iz Škednja, od Sv. Ane in s Kolonkovca, za katerega so si krajani, združeni v odbor za postavitev spomenika, prizadevali dolga desetletja. Pred nekaj dnevi pa so ga običajni neznanci pomazali z znanimi protislovenskimi napisi. Dogodek predstavlja zadnjo etapo v nizu potez, s katerimi se nekateri od časa do časa "proslavljajo", in ne potrebuje komentarja, saj je le dokaz, da del Trsta še ni dojel pomena sprave in medsebojnega spoštovanja. Upati je samo, da bodo sile javnega reda končno prišle na sled tistemu ali tistim, ki počenjajo take in podobne vandalske akcije.

Odbor za spomenik padlim iz Škednja, od Sv. Ane in s Kolonkovca v Narodnoosvobodilni borbi pa v tiskovnem sporočilu, ki so ga podpisali Alessandro Radovini, Sergij Petaros in Roberto Filipac, ostro obsoja mazaško akcijo. To, piše v sporočilu, je samo zadnji primer, da so v Trstu, ki se sicer spreminja, ni pa še tisti strpni, večnarodni in večkulturni Trst, ki si ga želijo, še vedno prisotni ljudje, ki se sklicujejo na ideale nacističnega kljukastega križa. Podpisniki postavljajo skrunitev ob bok drugim vandalskim dejanjem na škodo spomenikov padlim v tržaški okolici, Rižarne in ustanov Slovencev v Italiji, pa tudi mazanjem dvojezičnih tabel v slovenski in hrvaški Istri, do katerega je prišlo pred kratkim. Odbor, ki med drugim naznanja, da bo dal ponatisniti brošuro, ki je izšla ob priložnosti odkritja spomenika in ki je že pošla, vabi tudi vse, ki so jim pri srcu padli iz Škednja, Sv. Ane in s Kolonkovca, naj se 25. aprila ob 9.30 zberejo pri spomeniku na spominski svečanosti ob prazniku osvoboditve.

DIJAKI IN PROFESORJI PRIREDILI DOBRODELNI KONCERT

PEDAGOŠKI IN DRUŽBOSLOVNI LICEJ SLOMŠEK, ŠOLA S SRCEM

Šola s srcem: pod tem geslom je na oljčno nedeljo, 8. t.m., v polni dvorani Prosvetnega doma na Opčinah potekal dobrodelni koncert, ki ga je priredil Pedagoški in družboslovni licej Anton Martin Slomšek. Dijaki in profesorji liceja (nekdanjega učiteljišča) so koncert priredili v okviru niza pobud ob Slomškovem letu (lik blaženega škofa so dijaki pobliže spoznali v okviru pouka slovenščine, načrtujejo pa še izlet po Slomškovih poteh in druge pobude). Obenem pa je pobuda (o kateri v prejšnji številki nismo poročali zaradi pomanjkanja prostora) ciljala k obogatitvi vzgojno-izobraževalne ponudbe šole, o pomenu katere je spregovorila sedanja ravnateljica prof. Loredana Guštin.

FOTO KROMA

Levji delež na nedeljskem večeru v Prosvetnem domu je imela seveda glasba. Nastopili so tako sedanji dijaki (oziroma dijakinje) kot tudi nekdanji dijaki, ki so se uveljavili na glasbenem področju. Tako je nastopil šolski dekliški zbor pod vodstvom prof. Nade Žerjal Zaghet, poleg tega pa še harfistka Erika Bersenda, pianistka Ingrid Bersenda, kitarist Bojan Kuret in harmonikarka Giulia Valassi. Poleg njih je pod vodstvom prof. Štefana Joba nastopil tudi godalni orkester Nižje srednje šole sv. Cirila in Metoda in njenega oddelka na Katinari, ki deluje v istem poslopju, v katerem domuje tudi licej Slomšek, in s katero poteka že dalj časa plodno sodelovanje. Spored so, kot že rečeno, obogatili tudi nekateri bivši dijaki, ki so se v zadnjih letih uveljavili kot vrhunski glasbeniki in interpreti: duo Frančišek Tavčar-violina in Aljoša Tavčar-klavir, čelist Vasja Legiša, trio Raffaella Petronio-violina, Jasna Legiša-čelo in Beatrice Zonta-klavir ter pevki Andrejka Možina (ob spremljavi Aljoše Sakside) in Martina Feri (ob spremljavi Paola Bembija). Koncertni večer ni bil samo v znamenju klasične glasbe, saj je glasbeni spored zaokrožila skupina Crazy Smiles.

Koncert liceja Slomšek na oljčno nedeljo je bil sicer v znamenju glasbe, ki pa je bila tudi povezana s plesom in besedno umetnostjo. Nastopila je namreč plesna skupina Show Chance, brali pa so tudi poezije Raffaelle Petronio. Prisotne je nagovoril tudi pesnik Marij Čuk, sicer sam bivši dijak Slomška (takrat še učiteljišča), ki je prebral nekaj svojih poezij in nagradil najboljše dijake pri pedagogiki in slovenščini.

V ŽUPNIJSKI DVORANI V NABREŽINI

NAD ŠESTSTO VELIKONOČNIH PIRHOV NA 22. VELIKONOČNI RAZSTAVI

V župnijski dvorani v Nabrežini je do Bele nedelje, 22. t.m., na ogled tradicionalna, že XXII. velikonočna razstava, ki jo vsako leto prireja prizadevni župnik Bogomil Brecelj. Razstavo si je ob odprtju, na praznik Velike noči, ogledalo seveda veliko število župljanov, ki so se po maši zadržali na družabnosti ob odvitju tradicionalnega "plenirja", množičen obisk pa je doživela tudi na velikonočni ponedeljek. V torek, 17. t.m., ko smo jo obiskali, je bilo v nabrežinski dvorani tudi živahno.

FOTO KROMA

Kot nam je dejal župnik Brecelj, je letos razstavljenih nad šeststo pirhov. V glavnem so to delo domačih otrok in družin, veliko pa jih je tudi takih, ki so delo priznanih umetnikov ali pa takih, ki prihajajo z drugih koncev sveta. Levji delež na letošnji razstavi pa imajo vsekakor dijaki srednje šole Fran Levstik s Proseka, ki so pod mentorstvom prof. Cecilije Černe ročno pobarvali preko sto pirhov (točneje 102 pirha). Pirhi proseških dijakov so si vsi različni med sabo, oblikujejo pa ime domače vasi in so položeni sredi različnih pridelkov (pištačev, testenine, prosa, krompirčkov, čaja idr.). Poleg proseške srednje šole na letošnji razstavi sodelujeta še Osnovna šola Antona Šibelje-Stjenke iz Komna in Nižja srednja šola Igo Gruden iz Nabrežine. Komenski učenci so pod mentorstvom Danice Matić oblikovali večje število pirhov, dijaki nabrežinske šole pa so v okviru projekta *Dar tvojih rok za skupno srečo* pod mentorstvom prof. Ani Tretjak priredili majhno prodajno razstavo majhnih in velikih pirhov, priložnostnih velikonočnih voščilnic, bakrenih izdelkov ter izdelkov iz žice in alu-folije. Izkupiček prodanih izdelkov bo namenjen otrokom na Filipinih.

Poleg učencev in dijakov s Proseka, iz Komna in iz Nabrežine pa razstavljajo še domači skavti in birmanci, domače pekarne (s sugestivnimi oblikami velikonočnih potic) ter nekateri priznani umetniki, kot Bogomila Doljak, Klavdija Raza in Andrej Kosič s svojimi belokranjskimi in kraškimi pisanicami. V nabrežinski dvorani so na ogled tudi pirhi, ki so bili razstavljeni že v prejšnjih letih, nekaj pa jih je tudi iz drugih držav: Palestine, Kitajske, Japonske, Rusije, Amerike in Poljske.

Poleg stotin pirhov si obiskovalci lahko ogledajo še razstavo slik in keramik Anice Pahor, umetnice, ki je sicer doma iz Jamelj, živi in dela pa v Križu. Anica Pahor je za to priložnost dala na ogled nekaj slik s kraškimi motivi oz. z motivi vasi s tržaškega Krasa, pa še portret blaženega škofa Antona Martina Slomška. Ob vhodu v dvorano na desni strani pa so razstavljeni njeni prikupni keramični izdelki, med katerimi velja omeniti npr. keramične zvonove, še posebej pa izdelek v obliki pirha, ki gledalca spominja ne samo na velikonočni praznik, ampak tudi na dva za nas pomembna dogodka: na komaj zaključeno Prešernovo leto in na nedavno odobreni zaščitni zakon za slovensko manjšino v Italiji.

IŽ

OBVESTILA

ČASNIKARSKI KROŽEK SKK in MOSP (ul. Donizetti 3) vabita vse mlade, ki jih zanima svet javnih občil, na mesečno srečanje, ki bo v petek, 20. t.m., ob 17.30.

KULTURNO DRUŠTVO Barkovlje, ul. Bonafata 6, prireja v soboto, 21. aprila t.l., koncert. Nastopila bosta: Vasja Legiša (violončelo) in Petar Milič (klavir). Začetek ob 20.30. Vljudno vabljeni.

SLOVENSKO STALNO gledališče. Po več letni odsotnosti gostovanje Narodnega gledališča iz Zagreba s komedijo J.B.P. Moliera *Mizantrop*. Režiser Božidar Violić. Velika predstava izvrstnih igralcev v soboto, 21.t.m., ob 20.30. Zadnja priložnost za vse abonente, ki so vpisali abonma v poletnem roku, da si predstavo ogledajo brezplačno. Rezervacije sprejemamo do petka, od 10. do 14. ure na tel. št. 040 362542.

V ŽUPNIJSKI dvorani v Nabrežini je do Bele nedelje, 22. aprila, na ogled XXII. velikonočna razstava. Ogledate si lahko nad 500 ročno barvanih pirhov, delo šolske mladine iz Nabrežine, Komna, s Proseka in iz Trsta ter znanih krajevnih slikarjev. Na ogled so tudi keramični izdelki ter slike Anice Pahor. Razstava je odprta vsak dan od 16. ure do 19.30.

ODBOR ZA nagrado Vstajenje in Društvo slovenskih izobražencev vabita v ponedeljek, 23. t.m., v Peterlinovo dvorano v Donizettijevi 3 na svečano podelitev letošnje literarne nagrade *Vstajenje* publicistki Dorici Makuc iz Gorice. Podelitev, za katero je denarno nagrado prispevala Zadružna kraška banka, bo ob 20.30.

KMEČKA ZVEZA Kmečka zveza vabi člane glavnega sveta na sejo, ki bo v torek, 24. t.m., ob 20. uri v razstavni dvorani Zadružne kraške banke na Opčinah, ul. Ricreatorio 1. Dnevni red: poročilo o delovanju zveze, ocena rednega občnega zbora, organizacijska vprašanja, razno.

ZA ROMANJE v Padovo, 25. t.m., je v avtobusu Sv. Jakoba in Novega sv. Antona še nekaj prostih sedežev. Kdor bi rad poromal k sv. Antonu, naj se prijavi na tel. št. 040 911655.

MARIJINA DRUŽBA Marije milostljive v sodelovanju s Slovenskim pastoralnim središčem v Trstu prireja duhovno obnovo za žene in dekleta od četrtka, 26. aprila, do nedelje, 29. aprila, na temo Odrini na globoko. Vodil jo bo minorit p. Janez Šamperl.

POLETNI CENTER Pikapolonica bo letos potekal v Bazovici od 9. julija do 3. avgusta. Za informacije in prijave se lahko obrnete na urad Slovenske prosvete, ul. Donizetti 3, od 9. do 17. ure (razen sobote) na tel. št. 040 370846 (Alenka).

SKK IN MOSP (ulica Donizetti 3) sporočata, da je v Peterlinovi dvorani možen ogled razstave dveh mladih ustvarjalk: Jana Pečar razstavlja platna in grafike, Vanja Glavina pa fotografije. Ogled je možen od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure.

KLUB PRIJATELJSTVA prireja v ponedeljek, 14. maja, izlet v lepe in zanimive šajerske kraje kot so Žiče, Žička kartuzija, Slovenske konjice, Špitalič in še kaj. vpisovanje v trgovini Fortunato, ulica Valdirivo 23 v Trstu od 24. aprila do zapolnitve mest, najkasneje do 10. maja.

DAROVI

ZA MARIJIN dom v Rojanu: Marija in Marko Udovič darujeta v spomin na Vladimira Ščuko 100.000 lir.

ZA MISIJONE: v spomin na pok. mamo Pino Pečar daruje hči Renata 120.000 lir.

ZA BARAGOV dom v Ricmanjih: Nadja in Savica Malalan ob 20. obletnici smrti očeta Celestina 100.000 lir.

ZA CERKEV v Ricmanjih: družina Corva ob spominu na pok. Walterja 50.000 lir; M.B., Trst, 400.000 lir.

ZA KAPELO p. Leopolda pri Domju: Anamarija Zlobec 50.000 lir; V.T., Trst, 300.000 lir; Nadja in Savica Malalan ob 20. obletnici smrti očeta Celestina 100.000 lir.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Luigi Pirandello

ŠEST OSEB IŠČE AVTORJA

REŽIJA Mario Uršič

PREMIERA **v petek, 20. t.m., ob 20.30** red A;
PONOVITVE: **v petek, 27. t.m., ob 20.30** red T **(s podnapisi v italijanščini), v soboto, 28. t.m., ob 20.30** red B, **v torek, 8. maja, ob 20.30** red F, **v sredo, 9. maja, ob 20.30** red D, **v četrtek, 10. maja, ob 20.30** red E, **v nedeljo, 13. maja, ob 16. uri** red C.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV IZ TRSTA, MARIJIN DOM SV. IVAN, ZVEZA SLOVENSKIH KULTURNIH DRUŠTEV, ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE IN ZVEZA PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE

vabijo na koncert v okviru revije

PRIMORSKA POJE

ki bo **v soboto, 21. aprila, ob 20.30**
v cerkvi sv. Ivana v Trstu

PRIMORSKI SLOVENISTIČNI DNEVI

PRVIČ V GORICI

VERA TUTA

V teh dneh se odvijajo v Gorici Primorski slovenistični dnevi, vsakoletno zborovanje primorskih slavistov, ki ga prireja meddruštveni odbor Slavističnih društev Trst-Gorica-Videm, Koper in Nova Gorica; organizacijsko sodelujeta ravnateljstvo licejev "Trubar" in "Gregorčič" ter Zavod za šolstvo RS iz Nove Gorice.

Namen vseh (že dvanajstih) srečanj doslej ostaja v bistvu isti: odkrivati vrednote primorske kulture, posebno književnosti, in izmenjavati didaktične izkušnje učiteljev slovenskega jezika in slovstva na vseh stopnjah šol. Na letošnjo tematiko (Humor v primorski književnosti) se je prijavilo veliko uglednih predavateljev z zanimivimi naslovi in se torej napoveduje bogato srečanje. Osrednji simpozij, ki bo potekal v petek, 20. aprila, v avditoriju Šolskega centra v Gorici, bodo spremljale še dodatne prireditve: najprej literarni večer, ki bo v četrtek ob 18. uri v Mali dvorani Kulturnega doma v Gorici; med zborovanjem bo na ogled razstava publikacij Goriške Mohorjeve družbe; v soboto dopoldne pa bo za udeležence strokovno vodena ekskurzija po Gorici. Celotna prireditev je odprta vsem, ki se zanimajo za omenjene tematike.

PRED VOLILNIMI PREIZKUŠNJAMI NA GORIŠKEM

VOLITVE V OSPREDJU

V prejšnjih dneh je bila glavna pozornost krajevnih časopisov usmerjena na predstavitev kandidatov in list za parlamentarne volitve. Ob nedeljskem branju o nižanju temperatur v velikonočnem času, ko je tudi na naše kraje pritisnil mraz, ki ni ravno značilen za pomlad, smo brali in lahko še danes beremo razna stališča krajevnih strankarskih veljakov, kandidatov in političnih predstavnikov, ki ocenjujejo volilno kampanjo, volilne predpise in se pri vsem tem bolj malo poglabljajo v programe, s katerimi se predstavljajo na volitvah.

Kot smo že napisali v prejšnji številki, bomo na Goriškem lahko izbirali med naslednjimi kandidati: za senat se v sklopu levosredinske koalicije predstavlja Miloš Budin, ki je kandidat za Oljko, medtem ko je Aldo Rupel kandidat Stranke komunistične prenove. Desna sredina se predstavlja z Antonionejem, kateremu napovedujejo, da bo v primeru izvolitve v palačo Madama in Berlusconijeve zmage prevzel odgovorno funkcijo v zunanjem ministrstvu. Za poslansko zbornico se potegujeta za levo sredino Alessandro Maran in Ettore Romoli za Berlusconijevo opcijo, slednjemu pa bi v primeru spodrsljaja zajamčili izvolitev v palačo Montecitorio z glasovi v proporčnem delu. Krajevni predstavniki sredinskih strank so se ob predstavitvi kandidatov hudovali nad dejstvom, da sta na Goriškem kandidata za parlament dva predstavnika Levih demokratov, kljub temu pa so tudi jasno povedali, da bodo koalicijske izbire dosledno spoštovali.

Volilni upravičenci bodo 13. maja dobili v roke tri glasovnice. Ena bo za senat, drugi dve za poslansko zbornico. Za omenjeni dom italijanskega parlamenta je namreč ob neposredno izvoljenih predstavnikih predvidena izbira tudi za proporčni del. To pomeni, da bomo z eno glasovnico izbrali kandidata ene ali druge koalicije, z drugo glasovnico pa bomo volili za posamezne stranke, saj je ena četrtina poslancev izvoljena ravno s tem sistemom.

Ob parlamentarnih volitvah, za katere je razen lepakov in volilnih shodov dejansko vse pripravljeno, se v naši sredi začenjajo prva srečanja za junijske upravne volitve, s katerimi bomo pri nas obnovili pokrajinsko upravo ter med drugimi občinska sveta za Tržič in Ronke. Pri levi sredini kaže, da je v tej zvezi še najmanj problemov, saj vsi krajevni predstavniki trdijo, da je potrditev Giorgia Brandolina le vprašanje časa. To pomeni, da so pogajanja v tej koaliciji že pri odborništvih in svetovalcih. Desna sredina je vidno v zadregi, saj se po eni strani zaveda, da lahko premaga levosredinsko opcijo le z zelo dobrim kandidatom, po drugi pa, v imenu političnega ravnotežja, Forza Italia ne more kar tako mimo ostalih partnerjev koalicije, potem ko si je zagotovila že dva svoja predstavnika za parlament. Ravno okoli tega vprašanja se je v zadnjem tednu razvnela ostra polemika. Nacionalno zavezništvo je namreč zahtevalo svojega predstavnika za protikandidata Brandolinu, potem ko se je dalj časa govorilo, da bi to bil predsednik industrijcev in kandidat Forza Italia Di Bert. Severna liga je pa izjavila, da za pokrajinske volitve ne bo sodelovala z desno sredino, temveč da se bo predstavila kar sama z goriškim občinskim svetovalcem Tavagnuttijem, ki se je pa pred kratkim skupaj s skupino pridružil Valentijevi večini.

EJ

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

sklicuje

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

v četrtek, 3. maja 2001, ob 20.30, v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici

NA TISKOVNI KONFERENCI V KAVARNI FERIGO PREJŠNJI TEDEN

OLJKA PREDSTAVILA KANDIDATA

JURIJ PALJK

FOTO BUMBACA

V znani kavarni *Ferigo* v središču Gorice so minuli teden, v sredo, 11. t.m., predstavniki Oljke na tiskovni konferenci predstavili kandidata na prihodnjih političnih volitvah za rimski parlament. To sta Alessandro Maran za poslansko zbornico in Miloš Budin za senat, oba aktivna politika Levih demokratov. Kandidata levosredinske koalicije je najprej predstavil predsednik goriške pokrajine Giorgio Brandolin, tudi sam politični predstavnik koalicije Oljka na pokrajinski ravni; le-ta je poudaril predvsem nujnost povezanosti in enotnosti levosredinske koalicije, kajti le tako lahko Oljka računa na zmago nad Berlusconijevim desničarskim Domom svoboščin, ki je izrazito nenaklonjeno sožitju ob meji in večjemu sodelovanju z bližnjo Slovenijo, kar dokazuje z dejstvi. O obeh kandidatih koalicije Oljka na majskih vsedržavnih volitvah je dejal, da bosta dostojno predstavljala goriško pokrajino, pa čeprav oba kandidata sicer nista iz Gorice, da pa sta že doslej dokazala s svojim delom, da bosta zgledno skrbela za volilno okrožje, v katerem bosta kandidirala.

Najprej je spregovoril Alessandro Maran, kandidat Oljke za poslansko zbornico v Rimu, ki je podčrtal predvsem pomen goriške pokrajine v vsedržavnem merilu, nakar je slovenski kandidat, sicer sedaj podpredsednik deželnega sveta F-Jk, Miloš Budin, v kratkem orisu predstavil program političnega zavezništva Oljka. Miloš Budin je naglasil temeljno važnost za goriško pokrajino, da čim bolje sodeluje z bližnjo Slovenijo in Srednjo Evropo, da izkoristi možnosti, ki ji jih daje položaj ob meji; povedal je, da se Oljka zavzema za čimprejšnji vstop Slovenije v EZ in tudi to, da morata biti tako Gorica kot Trst odprti mesti, mesti sodelovanja in novih pobud za prihodnjo, večjo in boljšo Evropo. Dejal je, da je petletno obdobje vladanja politične koalicije Oljka v državnem merilu dokazalo, kako se lahko tudi v težavnih trenutkih dosežejo dobri rezultati, ki govorijo sami zase. Miloš Budin je tudi napovedal, da bodo v kratkem pri Oljki predstavili tako imenovano Knjigo dejstev, v kateri bodo črno na belem navedeni uspehi in gola dejstva petletnega obdobja Oljke na čelu Italije. Navedel je vsaj tri pomembne podatke v vsedržavnem merilu, ki jih je dosegla Oljka, in sicer: najnižjo stopnjo inflacije v Italiji v zadnjih tridesetih letih, ki je v zadnjem času krepko padla, najnižjo stopnjo brezposelnosti doslej, saj je leta pod deset odstotkov v vsedržavnem merilu in še nižja v F-Jk in gospodarsko ter finančno stabilnost države, kakršne v Italiji niso bili vajeni. Miloš Budin je tudi povedal, da se mora Oljka na prihodnje volitve dobro pripraviti in da je sam tudi počaščen, ker bo kandidiral v volilnem okrožju, kjer sta bila doslej izvoljena že dva slovenska senatorja, in sicer pokojni Darko Bratina in Mitja Volčič, ki je sedaj evropski poslanec. Zaželel si je, da bi dobro opravil svojo nalogo in dostojno nadomestil omenjena senatorja. Po posegih omenjenih kandidatov so spregovorili krajevni tajniki različnih levosredinskih strank, ki tvorijo na lokalni ravni Oljko, in vsi med drugim naglasili predvsem pomembnost čim večjega, boljšega in tesnejšega sodelovanja s Slovenijo, za katero sicer vsi upajo, da bo čimprej stalna članica EZ. Vsi pa so tudi naglasili izjemno pomembnost skupnega nastopa koalicije Oljka na bližnjih volitvah, saj je enotnost bistvenega pomena za zmago nad desnosredinsko koalicijo.

SODELOVANJE Z NOVO GORICO JE BILO NEMOGOČE

ZNAMKA TISOČLETNICE

V četrtek, 5. aprila, so na tiskovni konferenci na goriškem županstvu predstavili spominsko poštno znamko, ki bo izdana na datum tisočletnice prve omembe Gorice v dokumentih, 28. aprila letos, ko bo potekalo tisoč let, odkar je cesar Oton III. dodelil Gorico in solkanski grad oglejskim patriarhom. Kot je znano, je v dokumentu zapisano, da se "kraj po slovensko imenuje Gorica" in je to prva dokumentirana omemba Gorice. Župan Gaetano Valenti je s sodelavci na predstavitvi italijanske poštne znamke sicer dejal, da so najprej nameravali z Novo Gorico in s Pošto Slovenije izdati skupno znamko, a da bi bila sama izvedba take spominske znamke, ki bi imela povsem drug pomen, saj bi simbolično povezovala obe mesti v eno, zaradi birokratskih zapletov izjemno zamudna in bi tako skoraj zagotovo zamudili izdajo znamke na datum tisočletnice.

Sicer pa je na italijanski poštni znamki upodobljen goriški grad, simbol tisočletnice Gorice, in znamka bo veljala 800 lir ali 0,41 evra, ker bo v prodaji tudi naslednje leto, ko bo v Italiji veljala že evropska denarna valuta in bodo takrat vse znamke, ki bodo imele napisano vrednost samo v lirah, neveljavne.

Na prvi dan izdaje poštne znamke, v soboto, 28. aprila letos, bodo na goriškem osrednjem poštnem uradu tudi prodajali znamko na posebni razglednici, ki bo imela isti motiv kot znamka, ta dan pa bo veljal tudi poseben poštni žig, na katerem bo pisalo, da je to prvi dan izdaje znamke.

Jasno je, da med filatelisti vlada za znamko ob tisočletnici Gorice veliko zanimanje, kar je dokazal tudi predstavnik goriškega filatelističnega društva s tem, da je spregovoril o tem, kako si je goriško društvo ljubiteljev znamk prizadevalo, da bi do izdaje znamke zares prišlo. Povedal je, da so v Rim na osrednji urad Italijanske pošte poslali veliko gradiva, na katerega se je naslonila oblikovalka znamke Tiziana Trinca in po njegovih besedah zadela tudi bistvo Gorice, saj je goriški grad zares simbol mesta in poznan daleč naokrog. V naslednjih mesecih bo znamka s posebnim žigom na voljo tudi na goriškem gradu, kjer bo na ogled vrsta razstav o tisočletnici Gorice, po besedah občinskega odbornika za kulturo pa bo znamka ponesla simbol Gorice in datum tisočletnice prve omembe Gorice po vsej Italiji in v svet.

Predstavnica goriške izpostave Italijanske pošte pa je naglasila predvsem dejstvo, da ne gre za nobeno krajevno pobudo, saj bodo znamko tisočletnice Gorice natisnili v za te vrste znamk visoki nakladi in prav vsak poštni urad v Italiji bo prejel vsaj eno polo znamke z goriškim gradom, kar pomeni, da bo znamka izjemno razširjena.

ROBERT FAGANEL V DRŽAVNI KNJIŽNICI

V ponedeljek, 23. aprila, ob 18. uri bodo v državni knjižnici predstavili bogato monografijo o goriškem slikarju Robertu Faganelu, ki je izšla pred kratkim. O umetniku in njegovem delu bosta spregovorila Jurij Paljk in Claudio H. Martelli. Srečanje bodo glasbeno obogatili gojenci SCGV Emil Komel iz Gorice.

ŠTANDREŠKI OTROCI

V ZAVODU SV. DRUŽINE

Zbrano tišino velikega petka, 13. t.m., je v lepih prostorih Zavoda sv. Družine za kratke pol ure pretrgal vesel otroški glas. Del letošnjih prvoobhajancev in učencev OŠ F. Erjavec iz Štandreža, ki obiskujejo veroučne ure v domači župniji, je z učiteljico Majdo Zavadlav obiskal "nonice", ki preživljajo svoj zasluženi počitek "pri sestrah" sredi prostranega vrta, v katerem se v pomladnih dneh odpirajo nežni cvetovi. Med temi gospemi je najstarejša preštela že 101 pomlad. Otroci so s svojo neposrednostjo pripravili gostjam zavoda prisrčno presenečenje ob največjem krščanskem prazniku. Vsaki gospe so namreč podarili živordečo ali rožnato cvetko z velikonočnim voščilom, ki so jo sami izdelali iz krep papirja, pa tudi vrečico čokoladnih jajčk, da bi bilo praznovanje Velike noči slajše. V sprejemnici so odmevale razigrane otroške pesmi in še štandreška himna za nameček. Radožive melodije so povabile v svoj zvočni krog tudi nagubana grla, ki so z otroki zapela priljubljeno *Mi se imamo radi*, pa še katero drugo, tudi nabožno, pesem. Otroke so ob koncu kratkega sporeda razveselili iskreno ploskanje in spodbudne besede, pa tudi čokoladna jajčka, ki jih je ena od sester radodarno nasula v njihove žepe, medtem ko so se sladkali s piškoti ob toplem čaju. Šolarji so obljubili, da se bodo še vrnili in spet kaj lepega zapeli. Otroška iskrenost je vžgala iskrico veselja na zgubanih licih in napravila iz žalostnega velikega petka poseben dan.

IK

NA OŠ O. ŽUPANČIČ

PRAZNIK DREVES

Enega izmed prvih dni v aprilu so osnovne šole posvetile prazniku dreves in pomenu ohranjanja zelenih površin. Tudi učenci osnove šole O. Župančič so že drugo leto imeli tak praznični premor. Žal je v četrtek, 5. t. m., lilo kot iz škafa in zato so morali ostati v razredih in iz njih spremljati sajenje dveh visokih brez, ki so jih vsadili občinski delavci, podaril pa ju je rajonski svet Svetogorska četrt-Placuta, katerega je predstavljal g. Palla. Ker je dež preprečil praznovanje na šolskem vrtu, so se otroci zbrali v preddverju in tu jim je učiteljica Manuela Graunar spregovorila o neizmernem bogastvu, ki ga predstavljajo drevesa, ti naši zeleni prijatelji, od katerih imajo ljudje in živali veliko koristi, ko rastejo in se bohotijo, pa tudi ko odmrejo in jih moramo posekati - o tem govori tudi lepak, ki so ga sestavili petošolci - . Prisotni inž. Maure je otrokom priporočil, naj skrbno čuvajo to našo ogroženo naravo, in je rad odgovoril na zastavljena vprašanja. Obljubil jim je, da bo občina prihodnjič poklonila šoli hrast. Za komaj zasajeni brezi bodo skrbeli prvošolci; vsako leto pa bodo oskrbo novih dreves prevzeli drugi učenci.

IZLET OSNOVNOŠOLCEV

REZIJA PREVZELA UČENCE

Najprej kislo, potem pa kar naklonjeno vreme je 28. marca spremljalo osnovnošolce OŠ O. Župančič, F. Erjavec, A. Gradnik, in L. Zorzut, ki so se odpeljali na celodnevni izlet v Rezijo, lep primerek ledeniške doline, ki se širi sredi Julijcev, skoznjo pa teče istoimenska reka. Ko so prevozili Kanalsko dolino, v kateri jim je pogled segal do Humina in drugih okoliških vasi pod hribom Simeone, ki jih je hudo poškodoval potres l. 1976, so zavili v dolino, ki jo na vzhodu zapira pogorje Kanina, na jugu pa jo od Terske doline loči veriga Mužcev. Avtobusa sta se le s težavo vzpenjala po vijugastih gorskih poteh, medtem ko so otroci okušali tiho lepoto hribovske krajine. Najprej so srečali vasico Na Bili (Resiutta), v kateri niso imeli postanka, nato pa nadaljevali pot do kraja V Bili (S. Giorgio). Tam so si ogledali etnografski muzej, ki je še zmeraj v montažni hiši; zgoraj omenjeni potres ni namreč prizanesel niti rezijanskim vasicam in zaselkom. Bogato gradivo, od pohištva (postelja, skrinja, zibelka) do kuhinjske posode, petrolejk in orodja, predvsem mizarskega in brusaškega (Rezijani so pač zelo znani kot pridni brusači; še sedaj se javljajo tudi pri nas), ter tudi fotografij, ki molče, a vztrajno pričajo o nekdanjem življenju v teh zagorskih krajih, jim je razkazal domačin Sandro Quaglia. Le-ta je sodeloval s fotografskimi posnetki pri zvezku *Moj bližnji svet*, ki dopolnjuje učbenik *Učimo se v novi šoli* in je izšel l. 1998; otroci ga pridno uporabljajo pri šolskih urah in domačem učenju. Ko so učenci z zanimanjem vsrkali ta trpki, a očarljivi duh preteklosti, so krenili v lep vaški Kulturni dom, ki je skupen hram za prebivalce te zaprte doline. Tu jih je prijazno sprejela Silvana Paletti. Otroci so občudovali diapozitive o Reziji, njenih lepotah in ljudeh. Ob tem so učenci spoznali tudi zelo star rezijanski ples, ki pa je še živo prisoten, saj ga prebivalci te doline radi plešejo ob praznikih, ob pustu in drugih priložnostih. Poleg tega so otroci izvedeli še marsikaj iz življenja domačinov, ki vztrajajo v tej dolini, čeprav se jih je zelo veliko izselilo tudi po zadnjem potresu. Po tem kulturnem oddihu so se povzpeli še do naselja Solbica, ki se je kot marsikatera druga rezijanska vas razvila po terasah. Sprehodili so se po njenih izredno ozkih ulicah; široke so le toliko, da sta se lahko srečala dva oprtnika oz. da je po njih stopal človek s košaro drv. Vasica je ohranila svoj nekdanji videz, ker so domovi zgrajeni na skalnatih tleh in zato jih potres ni uničil. Toda pri obnovi starodavnih hiš lastniki večkrat ne upoštevajo kulturne dediščine in čisto po svoje obnavljajo zunanjščino in seveda tudi notranjščino, ki sta bili značilni za skromne domačije teh krajev. Male izletnike je resnično očaral ta premalo poznani svet pod Kaninom in si želijo še takih izletov, ki jim pomagajo spoznavati kraje, v katerih si je že v davnini slovenski rod ustvaril varno ognjišče.

POMEMBNA GLASBENA POBUDA

NATEČAJ "MARCOSIG" V POLNEM TEKU

V Gorici se je v Kulturnem centru Bratuž v ponedeljek, 16. t.m., pričel letošnji mednarodni natečaj Alpe Jadran Alfredo in Vanda Marcosig, ki je namenjen mladim violinistom in violončelistom z območja Alpe Jadran. Letošnjega nagradnega natečaja, ki ohranja živ spomin na goriškega glasbenega pedagoga in njegovo ženo, se udeležuje 128 mladih glasbenikov, 81 violinistov in 47 violončelistov, ki prihajajo vsi z območja Srednje Evrope, bolje: iz dežel, ki sestavljajo skupnost Alpe Jadran, saj so na tekmovanju mladi glasbeniki iz F-Jk, Veneta, Tridentinskega, Gornjega Poadižja, Lombardije, avstrijske Koroške, s Štajerskega, Solnograškega in iz Hrvaške ter Slovenije.

FOTO BUMBACA

Letos je v okviru natečaja za mlade glasbenike na sporedu že 19. natečaj za violiniste in 9. za mlade violončeliste. Natečaja se udeležujejo glasbeniki, ki so stari od 7. do 24. leta. Mladi glasbeniki so porazdeljeni na več starostnih skupin, ki jih ocenjuje mednarodna strokovna komisija, kateri predseduje prof. Margit Spirk iz Tridenta, med člani komisije pa sta tudi prof. Dejan Bravničar in prof. Ciril Škerjanc iz Slovenije; drugi člani so: prof. Fabio Pirone iz Benetk, prof. Alberto Martini iz Verone, prof. Dominika Falger z Dunaja, prof. Herald Herz iz Solnograda, prof. Tonko Ninić in prof. Valter Dešpalj iz Zagreba, prof. Teodora Campagnaro iz Trevisa ter Wolfgang Panhofer iz Celovca. Umetniški vodja je prof. Alessandro Molin, uradna spremljevalka nastopajočih glasbenikov pri klavirju pa je prof. Martina Stauble.

Po prvih nastopih v ponedeljek, 16. t.m., so že podelili prva priznanja, in sicer najboljšim mladim violončelistom v kategoriji A, v kateri tekmujejo violončelisti od sedmega do enajstega leta. Vse tri najboljše violončelistke prihajajo iz Slovenije, saj je prvo mesto osvojila Maruša Bogataj, drugouvrščena je bila Urška Horvat, tretja pa Alja Mandič. Podelili so tudi dve diplomi-priznanji, in sicer Klari Romac iz Hrvaške ter Alji Hubscher iz Slovenije, medtem ko je priznanje za najmlajšega violoničelista, ki se udeležuje natečaja Alfredo in Vanda Marcosig, šlo slovenskemu tekmovalcu Bernardu Brizzaniju.

Zaključni gala koncert vseh udeležencev nagradnega natečaja za mlade violiniste in violončeliste Alfredo in Vanda Marcosig bo v nedeljo, 22. aprila, v KC L. Bratuž ob 20.30.

JUP

PREDAVANJA O BRDIH

ČAR GORIŠKIH BRD

HARJET DORNIK

Spet se pomudimo pri Brdih. Tudi zadruga Coop Consumatori Nordest in združenje Legambiente sta se v četrtem letu sodelovanja odločila za briško okolje in v tem času vabita k odkrivanju njegovih čarobnih kotičkov. Skupno s pokrajinsko upravo in občinama Krmin in Brda sta razpisali fotografski natečaj na temo *"Brda - med naravo in človeškimi dejavnostmi"*. Ljubitelji fotografije lahko oddajo svoje posnetke na kulturno, zgodovinsko ali znanstveno temo do 4. maja.

Coop in Legambiente sta priredila tudi dva večera za boljše poznavanje briškega sveta, njegovih naravoslovnih in ekoloških značilnosti ter za osveščanje ljudi o občutljivem vprašanju gospodarskega razvoja.

Prvo srečanje na temo *"Pokrajina in okolje goriških Brd"* je bilo v petek, 30. marca, v goriškem Kulturnem domu. Na njem je pokrajinski odbornik za okolje Alessandro Bon spregovoril o namenu pobude in programih pokrajinske uprave, Gorske skupnosti in sedmih občin za turistični razvoj briškega območja. Pri tem je poudaril, naj se kmetijstvo in vinogradništvo razvijata v sozvočju z naravo in naj se zavarujejo zadnji kotički naravnega okolja in prvotnega gozda z značilnimi drevesnimi vrstami. V nižinskih Brdih, kjer je turistična ponudba že nevsiljivo vraščena v naravno okolje, je tudi sama ponudba pridelkov in uslug pridobila na vrednosti. Med programi je omenil izpeljavo kolesarske steze do Prevala in razvoj primernih gostišč z evropsko podporo. Briška pokrajina se odslej obravnava po makropodročjih in enotno v luči vstopa Slovenije v EZ.

O geoloških značilnostih briškega sveta je nato spregovoril geolog Mario Peresson. S pomočjo diapozitivov je prikazal briške litotipe in hidrogeološke značilnosti tal, razvoj briške pokrajine od eocena, to je pred 40 milijoni let, dviganje briškega reliefa in časovno zadnje spremembe, ki jih je vnesel človek s svojo naselitvijo in dejavnostmi. Poznavanje prevladujočih usedlin, to je peščenjakov, laporjev in zlasti osmih podvrst fliša, ki se različno mehansko odzivajo na erozijo, je velikega pomena za ustrezne izboljševalne posege. Prikazal je več primerov malomarnega ravnanja in neustreznih ukrepov človeka, ki na primer nastale luknje v terenu preprosto zatrpa z večjim kamenjem in s tem sploh ne rešuje problemov. Pokazal je tudi smotrnejše posege za zaščito okolja in popravilo nastalih škod.

Za njim je naturalist Pierpaolo Merluzzi prikazal značilno floro v preteklosti in danes, izginjanje nekdanjih habitatov in z njimi značilnih rastlinskih in zlasti malih živalskih vrst. Brda so do tri tisoč let nazaj prekrivali hrastovi gozdovi. To prvotno pokrajino je človek postopno spreminjal s požiganjem in sekanjem gozda za pašnjo in gojenje donosnejših kulturnih vrst. V tridesetih letih prejšnjega stoletja je izvedel še najintenzivnejši poseg v briško naravo: bonificiral je Preval in s tem uničil še zadnje močvirnate predele. Po drugi svetovni vojni je kostanjev rak hudo oškodoval kostanjeve nasade, tako da je tuja akacija zagospodovala na teritoriju, tudi zaradi naklonjenosti vinogradnika. Prvotnega avtohtonega gozda iz gabra, hrasta in češnje ni več veliko, izginjajo tudi travniki, zlasti vlažni. V lesnate površine se neusklajeno zarivajo novi vinogradi, netravnati bregovi povzročajo drsenje in izgubo terena ter rastlinske in živalske pestrosti. V Brdih je vedno manj žlahtnega gozda gradna in cera, malo je tudi okrasnega gozda črnega gabra in leske, prevladuje pa reven akacijev gozd, ki se zaradi hitrega izkoriščanja lesa ne more razviti v kvalitetnejše gozdne površine. Naturalist Merluzzi je prikazal še nekaj skrajno neprimernih posegov človeka, na primer pri urejanju vodnih tokov, in skorajšnje izginotje vlažnega travnika, ki ga je le po zaslugi enega kmeta še za 30 arov na Prevalu. Na tem malem reliktnem otočku rastejo rastline, ki so na rdečem spisku ogroženih vrst (Iris sibirica). Ob koncu se je vprašal, tako kot prej ostali za predavateljsko mizo, kam nas vodi ta ključna beseda današnjega časa: spreminjanje. Brez dvoma bi bilo treba upravljati teritorij v določenem odstotku na konservativen način, tako da bi ohranjali različne nivoje naravnosti in bi bila s tem zagotovljena raven zdrave krajevne narave.

Ljubitelji okolja in Brd so se spet našli 6. aprila v Krminu, kjer so na temo *"Proizvodnja in spremembe kmečke pokrajine v Brdih"* spregovorili agronom Giovanni Bigot ter predstavnika Zavoda za gozdove iz Nove Gorice Marjan Šebenik in Bojan Zadravec.

OBVESTILA

UDELEŽENCI potovanja po Jordaniji in Siriji so lepo vabljeni na srečanje ob video posnetkih in slikah v Restavraciji Vogrič v Števerjanu v petek, 27. aprila, ob 20. uri. S seboj naj prinesejo video posnetke in slike.

ŽUPNIJA RUPA-PEČ vabi na romanje v Rim od 27. do 31. 8. Vpisovanje v Rupi 31 pri Tanji (tel. 0481 882285). Vabljeni tudi od drugod!

V NEDELJO, 22. T.M., bodo ob 14. uri na Banjšicah otvorili spominsko ploščo Valentinu Staniču. Sledil bo kulturni program.

DAROVI

ZA CERKEV na Vrhu: Renato Devetak 200.000; druž. Devetak in Juren namesto cvetja na grob Jožeta D. 30.000 lir.

Ostali darovi prihodnjič.

ČESTITKE

*Ob rojstvu male **Svetlane** se skupaj z Borutom, Barbaro in Martinom veselijo še dedek, Milenka, Goran in Kati in bratranci Milan, Ivanček in Andrejček.*

***Svetlani Brecelj**, mami Barbari, našemu kolegu in očku Martinu ter malemu Borutu želita uredništvo in uprava srečno pomlad ob veselem dogodku.*

DRUŠTVO F.B. SEDEJ IZ ŠTEVERJANA
vabi na ogled veseloigre
Karel Valentin
SELITEV
v izvedbi **Majde Zavadlav** in **Božidarja Tabaja**, članov dramskega odseka PD Štandrež,
ki bo **v petek, 20. aprila 2001, ob 20.30**, v Sedejevem domu
POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

PROSVETNO DRUŠTVO RUPA-PEČ
prireja v Rupi
PRAZNIK FRTALJE 2001

25. april ob 16.30
- nastop otroških pevskih zborov: Rupa-Peč, Štmaver, Vrh sv. Mihaela, Plešivo in otroški vrtec iz Rupe.
- ples z ansamblom Zamejski kvintet

29. april ob 16.30
- nastop MoPZ Miren in dekliški zbor Vrh sv. Mihaela
- tekmovanje v pripravi najboljše frtalje
- ples z ansamblom Zamejski kvintet

1. maj ob 16.30
- nastop MoPZ Štmaver
- nastop dramske skupine iz Štandreža z igro J. Povšeta *Politika tudi prav pride*
- slavnostni govornik dr. Drago Štoka
- ples za ansamblom Happy Day

Deloval bo dobro založen buffet z raznimi specialitetami na žaru, tipično frtaljo in domačim vinom

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

12. PRIMORSKI SLOVENISTIČNI DNEVI
GORICA 2001
19. - 21. aprila
HUMOR V PRIMORSKI KNJIŽEVNOSTI

Četrtek, 19.4.2001
ob 18.uri v Mali dvorani Kulturnega doma, ul. Brass 20
HUMORNI VEČER Z NAREČNIMI PRIZORI
"Lajna" (Lojze Cijak) - Meta Starc in Vesna Hrovatin
"Gospod Koritnik in mežnar Miha" (Tatjana Turko) - Igor Milič in Saša Kralj
"Človek brez smeha" (Marjan Marinc) - Majda Zavadlav in Božo Tabaj

Petek, 20.4.2001
STROKOVNO-ZNANSTVENO SREČANJE
ob 9. uri v avditoriju Slovenskega šolskega centra, ul. Puccini 1
SODELUJEJO: Lojzka Bratuž, Matjaž Kmecl, Silvo Fatur, Miroslav Košuta, Bojan Bratina, Vida Udovič Medved, Igor Saksida, Jasna Šebron, Tatjana Rojc, Matejka Grgič

ob 15.uri
Dario Frandolič: BEAUTIFUL KREPLJE (kratkometražni film), projekcija in komentar
OKROGLA MIZA: SMERI JEZIKOVNEGA RAZVOJA MLADIH
SODELUJEJO: Danila Zuljan, Ksenija Černigoj, Sonja Starc, Marija Mercina

Sobota, 21. aprila 2001
9.00 - 12.00
EKSKURZIJA: OGLED GORICE, najstarejšega mesta s slovenskim imenom. Vodita Milko Rener in Verena Koršič. Zbiranje na gradu (parkirišče).

BENEŠKA SLOVENIJA

KONEC MARCA V NADIŠKIH DOLINAH

BENEŠKE OBČINE V ZVEZI

Konec meseca marca so v Špetru predstavili zvezo treh Nadiških občin, in sicer enot Špetra, Podbonesca in Sovodnje. Pred tem pa je bila v slovenski Benečiji sklenjena zveza med občinama Srednje in Podutana, katere predsednik bo sredenjski župan Claudio Garbaz.

V Špetru so potrdili izvolitev dvanajstih svetovalcev, ki bodo sedeli v skupnem zboru, medtem ko je špetrska županja Bruna Dorbolo' spregovorila o pomenu omenjene zveze. Zveza občin nastaja zaradi potrebe po racionalizaciji servisov in administracije. Majhne občine se namreč lahko odločijo, da ob ohranitvi avtonomije in lastne specifike združijo svoje moči in skupno skrbijo za probleme in službe, med katerimi bi omenili probleme okoli regulacijskega načrta, cestne povezave, prevoze ter razne druge servise. Za prvega predsednika nove zveze je bil imenovan podboneški župan Piergiorgio Domenis, ki je med drugim povedal, da si od dežele pričakuje, da bo izpolnila obljube, ki jih je izrekla v prid tistim občinam, ki se bodo združile. Nevarno je namreč, da dežela ne bo dala prispevkov, ki jih je obljubila, tako da bo omenjena zveza zaman. O zvezi občin se v Nadiških dolinah govori že dalj časa, saj bi bila omenjena racionalnizacija sredstev za majhne enote, kakršne so značilne za slovensko Benečijo, prava rešitev. Upravitelji pa si po drugi strani tudi pričakujejo, da jim bo dežela priskočila na pomoč in v skladu s smernicami, na katerih je ponujala združevanje občin, tudi uresničila prispevke, ki jih je obljubljala. Lahko bi se namreč tudi zgodilo, da se bodo manjše občine v naši dežele postopno združevale, od tega pa ne bodo imele nobene večje koristi.

PRIMORSKA POJE V ZAVARHU 22. T.M.

V nedeljo, 22. aprila, ob 17. uri bo drugi koncert revije Primorska poje v videmski pokrajini. Po uspešnem zborovskem srečanju v Kanalski dolini se bodo vsi ljubitelji pevske tradicije preselili v Tersko dolino, in sicer v Zavarh v cerkev sv. Florijana, kjer bodo nastopili Moški pevski zbor Kraški dom iz Repna, Oktet France Bevk iz Otaleža, Oktet Izpod Krna iz Vrsnega, Lovski oktet Javorniki iz Postojne, Oktet Sraka iz Štandreža in Oktet Simon Gregorčič iz Kobarida.

ZGODBA BENEŠKEGA UMETNIKA

V TOPOLOVEM UTIHNIL SERAFINO LOSZACH

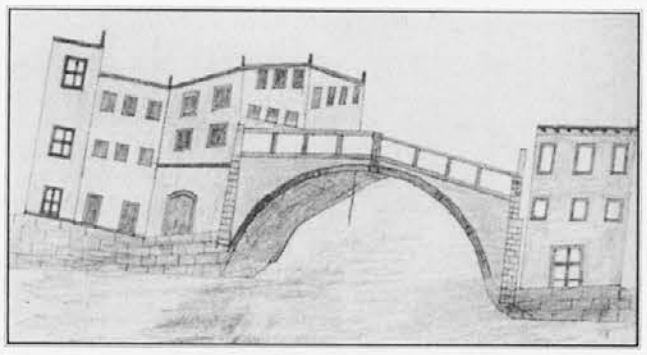

V osemdesetem letu starosti je v Topolovem utihnil beneški umetnik Serafino Loszach. O njem smo v zadnjem letu pisali kar nekajkrat, saj je beneški slikar obogatil z likovnim vložkom letošnji *Trinkov koledar*, na dan Praznika slovenske kulture v Špetru pa je bil med protagonisti dogodka, ko so v Beneški galeriji odprli pregledno razstavo njegovih del.

Zgodba Serafina Loszacha je nadvse zanimiva. Vrsto let je bil namreč priklenjen na voziček, prijatelji pa so mu za rojstni dan poklonili vse potrebno za risanje. Serafino je začel malo za šalo in malo zares svoje umetniško delo, ki mu je marsikdaj tudi olajšalo težko vsakodnevno življenje. S slikarstvom se je nato začel intenzivno in resno ukvarjati.

Zgodilo pa se je, da so umetniki, ki so bili na obisku na vsakoletni Postaji Topolove in ki jih je Serafino gostil na svojem domu, zagledali njegova dela, ki so bila med drugim na Postaji tudi razstavljena, se vanje zaljubili in mu ponudili, da bi priredili razstavo le-teh v Amsterdamu in New Yorku. Tako se je tudi zgodilo. Beneški umetnik doma iz grmiške občine je tako razstavljal v omenjenih najpomembnejših središčih. Lepota Serafinove zgodbe je ravno v tem. Z umetnostjo je premagal nelahko usodo, umetnost mu je bila predvsem to, iskanje veselejših trenutkov in ponujanje lepote svojemu bližnjemu. Ravno to so izkušeni umetniki na Postaji zagledali in začutili pomen Serafinove umetnosti.

EJ

S 3. STRANI

PRONICLJIVA IGRALSKA DUŠA

Žal mi je, da ni s strani vodstva vzgiba, da bi jo uvrstilo v seznam predstav, ki jih ponuja na festivale. Ima vse pogoje, da bi nanje šla, tudi scensko ni zahtevna. Predstava je sicer dobra, ko je sveža, ko ima neko svoje življenje; tudi predstave namreč umrejo, če je med njihovim igranjem predolga pavza. Na Dnevih komedije v Celju je bil nagrajen režiser Jaša Jamnik in ta je sploh vzbudila veliko pozornost. Zaradi "motečega elementa" ni prava komedija, ima grenak priokus, ne izvablja širokega smeha, ampak pušča slabo vest v človeku, ker se v njej govori o ljudeh, ki so nekoliko drugačni od nas, a vredni vsega spoštovanja.

Večkrat se čudim, kako zmore igralec v istem dnevu odigrati dve različni deli in se brez težav preleviti iz enega lika v drugega. Se vam ni nikdar zgodilo, da ste se za trenutek zmedli in niste vedeli, v kateri igri pravzaprav ste?

Če je igralec trezen, se to gotovo ne zgodi. Vsaka predstava ima svojo energijo, svoj ton, zato ne more priti do tega. Predstave so namreč utečene, notranje razpoloženje je v njih zelo močno, zato ne more priti v njih do pomot, ki bi človeka iztirile. Nevarno je, če poteka študij dveh ali več predstav sočasno; v takem primeru se lahko pojavijo elementi iz ene predstave tudi v drugi, ker ni časa za celostno prelevitev iz enega lika v drugega. To se mi je zgodilo, ko sem zaporedoma igral dve vlogi, dva doktorja, oba psihiatra. Bila je to velika zasedbena napaka, ki jo je zagrešil umetniški vodja. Zelo smo se mučili, na srečo sta oba režiserja, Jovanović in Korun, zelo močno vplivala name, da smo oblikovali dva različna lika, toda po mojem ne eden ne drugi se ni posrečil.

Ker je znano, da se radi ukvarjate z ljubiteljskim gledališčem, bi mi lahko povedali, kako poteka vaše delo z amaterji?

Zelo rad sodelujem pri predstavah, ki jih na Goriškem pripravlja Emil Aberšek. Moja posebna ljubezen pa so enodejanke, ki imajo svojsko življenje v dramskem odseku PD Štandrež. Božo in Majda sta nekako že formirana igralca, skoro ju ne moremo več prištevati med amaterske izvajalce, ker imata veliko igralsko rutinsko znanje. Zame predstavljata poseben izziv, ker z njima ohranjam svojo režisersko kondicijo. Včasih se zgodi, da režiram tudi kje drugje. Ustvarjati z njima pa je poseben užitek, ker sta izjemno odprta in dojemljiva za vse tančine igralskega posla. Ni naključje, da se nam je enodejanka *Jaz sem Berto*, ki smo se je lotili z mislijo, da bomo napravili zabavno igrico dveh pozabljivih upokojencev za štandreški Praznik špargljev, v času študija zaradi tako intenzivnega sodelovanja obeh igralcev prelevila v grenko, zaresno predstavo, ki je imela velik odziv v slovenski ljubiteljski javnosti. Tega sem bil zelo vesel in po njej smo nehali delati "skečev", ker nismo mogli nazaj. Tako se je zgodilo z igro *Selitev*, ki je dobila narodno obrambni prizvok. Ta predstava mi je všeč v izjemni kombinaciji igralca in klovna, delno je klovnska, delno pa je tako zaresno igralska. Upam, da se bo tudi ta postavila na takšno mesto, da jo bo videlo čim več gledalcev. Skratka, delo z amaterji mi je v velik užitek. Narava mojega poklica mi pač ne dopušča, da bi se lotil večjih projektov, namreč prav takrat, ko imajo nekoliko več časa amaterji, kar se ne godi pogosto, ga pa jaz nimam, in obratno. Z Majdo in Božem pa se zmenimo za katerokoli uro, zato se z njima da marsikaj ustvariti. Lepo je, ker smo vsi trije dobre volje in radostni nad delom, ki ni nikoli rutinsko ali dolgočasno.

Rada bi še vedela, kaj menite o slovenskem teatru, upoštevajoč primorskega, seveda.

Pred časom je prišlo do nekega intenzivnega vdora "režiserskega" gledališča. To je bil čas, ko so režiserji imenovali predstavo projekt; nekaj ostankov projektnih gledališč je še sedaj v naši sredi. Gre za to, da se igralec postavi v neko okolje, tekst ni več pomemben, kraljuje samo nekakšna izmišljotina, znanstvena fantastika, ki ima za rezultat pet ali šest ponovitev, potem vse skupaj ugasne. V zadnjem času se teater, k sreči, vrača k igralcu, že sama *Plešasta pevka* je dokaz tega. Ko se gledališče vrne k igralcu, se v dvorano vrne tudi publika. Teatri so sedaj napolnjeni; obstajajo predstave, ki so postale "kultne" kot *Plešasta pevka* pa tudi *Tistega lepega dne*. Zanjo je težko dobiti vstopnico. Izrazito igralska predstava je tudi Ni tako slabo, kot zgleda. Velika nevarnost je, da bi država z vstopom v Evropo začela posegati tudi v strukture teatrov. Govori se, da bi bili vsi igralci svobodni, da bi jih najemali itd. Slovensko gledališče si je ustalilo svoj položaj, dokaz tega so gostovanja izven Evrope, priznanja, odlično sprejete predstave. V Čilu smo mi npr. doživeli izredno lep sprejem, sijajne kritike, ki niso pomembne samo za nas, a tudi za državo (ena se je glasila Slovenija, dežela, ki izvaža gledališče). V tem trenutku je v gledališču zanimivo in zelo dobro delati. Teatri so polni in ta razvoj bi moral iti naprej. V to bi se država ne smela vmešavati. Gledališč je ravno pravšnje število in razbijati te ustaljene institucije bi bilo lahko pogubno za kvaliteto gledališča, ki je v nenehni rasti. Zapreti nekaj gledališč in postaviti na cesto kakih, recimo, dvesto igralcev in jih nato občasno spet angažirati pomeni, da bo moralo prav gotovo sto izmed njih poiskati drug poklic. Na tak način bi se tudi Slovenija zgledovala po Franciji in Italiji, kjer delujejo nekatere privatne skupine; pri le-teh sta dva igralca dobra, ostali pa se premikajo kot kake šahovske figure. V Italiji in Franciji namreč ni več dobrega gledališča. Huda nevarnost je, da bi nasedli tej evropski provokaciji in se podali v nezdrave pustolovščine. Gledališče kot institucija ima v Sloveniji dolgoletno uspešno pot in ob sodelovanju vsega zaledja, ljubiteljskih skupin in alternative dosega sijajne rezultate. V tujini se samo čudijo naši stvariteljski moči, zato upam, da bo tako ostalo in da bomo šli naprej in ne nazaj.

GLOSA JURIJ PALJK

O MECENIH

Jasno je, da bi radi rekli eno o tistih ljudeh, ki jim je bila v življenju sreča mila, da so se rodili bogatejši od drugih, morda bogastvo sami naredili s trdim delom in podjetnostjo, ki je lastna običajno predvsem vsem tistim, ki se ne zadovoljijo s tem, kar imajo, ampak hočejo svoje življenje izboljšati tudi tako, da povečajo svojo in drugih imovino. Z veseljem namreč zapišemo, da dobre in uspešne podjetnike odlikujejo predvsem domišljija, trdo delo, spretnost in seveda tudi odprtost do sočloveka, ki teh vrlin nima. Nobenega namena namreč nimamo pisati o tistih ljudeh, in teh zares ni malo!, ki so si svoje bogastvo nabrali s skopuštvom, škodoželjnim in škodljivim kopičenjem svojega in drugih bogastva, preprosto povedano: z bolj ali manj legalno krajo, s tatvino torej.

Skorajda vsi vemo, kako je že pred veliko leti zapisal znani francoski pisatelj, da je namreč za vsakim velikim bogastvom tudi velika kraja, a danes ne bi o tem rekli nobene. Tudi zato ne, ker smo prepričani in verjamemo v to, da so nekateri pri delu boljši od drugih, da nekateri znajo več kot drugi, da so nekateri bolj delavni od drugih, in zakaj ne: da so nekateri v življenju tudi bolj srečni od drugih. Pa vendar lahko mirno zapišemo, da sama sreča v življenju ni dovolj, da je sreča opoteča in so zato za uspeh potrebni veliko dela in truda, velik napor in spretnost, talenti, ki niso vsem dani.

Veliki podjetniki, veliki v vseh smislih, so znani po tem, da so tudi meceni. Beseda mecen prihaja po starorimskem državniku Mecenu ali Mecenasu, ki je živel v prvem stoletju pred Kristusom in je gmotno podpiral Horaca, Vergila in druge pesnike. Bil je torej bogat človek, ki je bil velik v tem, da se je zavedal svoje maajhnosti v primerjavi z velikimi duhovi svojega časa in jim je zato gmotno pomagal, da so se lahko v miru in predvsem pa brez sicer drugače obveznih dnevnih skrbi, ki jih zahteva vsakdanje življenje. Preprosto povedano: Mecen je delil svoje bogastvo s tistimi ljudmi, za katere je vedel, da imajo drugačne darove, drugačne talente, kakor jih ima sam, da so na drug način bogatejši od njega samega. Njegova veličina je bila v tem, da je radodarno delil svoje bogastvo s tistimi, ki so potem svoje duhovno bogastvo preko izjemnih umetniških del razdajali vsem ljudem, tudi zanamcem in nam, ki jih še danes cenimo. Veličina Mecena je bila torej v njegovi, danes že pregovorni nesebičnosti in v zanimanju za duhovno, večje, imenitnejše v človeku in v tem, da je bil človekoljuben, nesebičen in požrtvovalen, ker je svoje bogastvo delil in predvsem pa hotel deliti z vsemi ljudmi tako, da je pomagal tistim, za katere je vedel, da so veliki umetniki. Za umetnike pa itak že vemo, da so odprti sočloveku, saj je ena od temeljnih lastnosti vsakega umetnika prav iskanje poti do sočloveka in iskanje boljšega v človeku in okrog sebe, nazadnje tudi odprtost in iskanje tistega, kar presega človeka in ga obenem dela človeka. Kristjani temu rečemo iskanje božjega v nas samih, drugi, ki ne verjamejo v Boga, bodo temu rekli kako drugače, a v bistvu gre za isto stvar. Govorimo seveda o lepem, dobrem in zakaj ne, tudi koristnem, ki je v življenju še kako potrebno. Vsi ti pridevniki, ki smo jih našteli, seveda označujejo umetnost in umetnino.

Tudi danes v razvitih, predvsem zahodnih družbah, v eni takih živimo tudi sami, nekateri bogati ljudje delijo svoje bogastvo z umetniki, ko jim gmotno pomagajo, da le-ti lahko mirno delajo ali, kot radi rečemo za umetnike, ustvarjajo.

Danes se mecenom naše dobe reče s tujko, ki je udomačena tudi v našem vsakdanjem jeziku, saj skorajda ni nikogar med nami, ki ne bi vedel, kaj pomeni beseda sponsor, kaj pomeni glagol sponsorizirati. Res je sicer, da to tujko predvsem mladi ljudje takoj povezujejo s športniki in športnimi dogodki, ker takoj pomislijo na bajne zaslužke vrhunskih športnikov ali pa na denarno pomoč, ki jo nek podjetnik ali večja podjetniška družba podari nekemu velikemu športnemu dogodku, a tisti, ki se ukvarjamo s kulturo, vemo, da bi danes tudi na Slovenskem izdali manj knjig, priredili manj likovnih razstav in nasploh imeli revnejše kulturno življenje, če ne bi bilo sponsorjev. Za razliko od mecenov pa sponsorji hočejo takoj v zameno vsaj reklamo, če ne že otiplivejših rezultatov in zato v primeru sponsoriziranja ne moremo govoriti o pravem mecenstvu, kaj šele o nesebični pomoči in človekoljubnosti.

V zamejstvu nimamo mecenov. Slovenska narodna manjšina v Italiji nima mecenov. Premore bogate in zelo bogate ljudi, a mecenov ne premore. To se vidi povsod in še najbolj na kulturnem področju, kjer se zdi, da razen čisto ljudskega kulturnega življenja nismo sposobni ničesar ali skoraj ničesar več narediti sami, z lastnimi denarnimi sredstvi, pa čeprav smo pripadniki slovenske manjšine v Italiji danes veliko bogatejši, kot so bili naši očetje in naši stari očetje. Niti enega samega mecena nimamo v zamejstvu, niti enega samega podjetnika, ki bi bil pripravljen v celoti organizirati neko večjo likovno razstavo, v celoti kriti vsaj stroške tiskanja ene same knjige, ker se ve, da se v zamejstvu ne izplačujejo honorarji zanje, če pa le-ti že so, so naravnost žaljivi za avtorje in njihovo delo in predvsem zato naša velika književna imena tiskajo svoje knjige v matični domovini, kjer dobijo plačilo za knjigo, za pesniško zbirko, za prevode, za strokovna dela, za objavljene eseje, za likovne kritike, skratka: za duhovno delo.

Pri nas smo navajeni plačevati tiskarje, redno in vedno, pisateljev in pesnikov ne. Pri nas smo navajeni, da nam kulturno življenje plačuje matična država, Slovenija, in niti sram nas ni, da mi sami živimo bolje od večine matičnih Slovencev, ki dajejo za nas denar. Pri nas smo navajeni, da naši ljudje, ki se ukvarjajo s kulturo, vedno in vse delajo zastonj ali skoraj in nam je obenem jasno, da mizarja in mehanika redno in vedno plačujemo.

Čas bo pokazal, pravzaprav že kaže, da je to zgrešeno.

Zato, ker se raven kulturnih prireditev niža, zato, ker je likovnih razstav in knjig vedno manj, zato, ker nas je v kulturi vedno manj takih, ki še delamo zastonj. Do kdaj bomo še to počeli, se ne ve, ve pa se in se tudi dobro vidi, da je odličnih kulturnih prireditev v naši sredi vedno manj.

MED SLOVENIJO IN HRVAŠKO SPORNA VPRAŠANJA ŠE NEREŠENA

VLADA SPREJELA IZHODIŠČA ZA POGAJANJA MED SLOVENIJO IN SVETIM SEDEŽEM

MARJAN DROBEŽ

Tokrat obravnavamo tiste dogodke, ki so se zgodili v prejšnjih dneh in so v sicer pestri in bogati kroniki dogajanja zagotovo najpomembnejši za našo državo. Vlada je na seji v četrtek, 12. aprila, sprejela izhodišča za nadaljevanje pogajanj za sklenitev sporazuma med Slovenijo in Svetim sedežem o pravnih vprašanjih. Prvi odziv je prišel od ljubljanskega nadškofa in slovenskega metropolita dr. Franca Rodeta, ki je sklep vlade pozdravil in menil, da bo lahko prispeval k pomiritvi polemik in političnega vzdušja v Sloveniji. Pogajanja med vladno skupino, ki jo bo vodil direktor službe za zakonodajo Matjaž Nahtigal, in predstavniki rimskokatoliške cerkve bodo obnovili čimprej.

Po besedah direktorice urada za informiranje Alje Brglez pa namerava vlada pred ratifikacijo v državnem zboru sporazum predložiti v presojo ustavnemu sodišču. Proti sprejemu izhodišč za nadaljevanje pogajanj glede sporazuma med Slovenijo in Svetim sedežem, so glasovali trije ministri iz Združene liste socialnih demokratov, ki je sicer naslednica nekdanje KP oziroma Zveze komunistov Slovenije.

Pogajalci petih držav, nastalih na ozemlju nekdanje SFRJ, pa so po tridnevnih pogovorih, ki so potekali v Bruslju, po približno desetih letih pogajanj o delitvi premoženja nekdanje Jugoslavije, v sredo, 11. aprila, dosegli prvi sporazum. Dogovorili so se namreč o razdelitvi premoženja, shranjenega pri Banki za mednarodne poravnave (BIS) v Baslu. Druga vprašanja glede delitve premoženja in tudi obravnave obveznosti nekdanje skupne države so odložili in jih bodo obravnavali v naslednjem krogu pogajanj, ki se bo pričel 14. maja na Dunaju in bo trajal dva tedna.

Premoženje, vloženo pri Banki za mednarodne poravnave v Baslu (Švica), je sestavljeno iz zlata, delnic in deviznih rezerv, vredno pa je skupaj okoli 477 milijonov ameriških dolarjev. O ključu delitve, torej o deležih, se države naslednice dolgo niso mogle sporazumeti, slednjič pa so sprejele predlog za delitev, ki ga je dal Mednarodni denarni sklad (IMF). Po tem ključu bo Sloveniji pripadlo 16,4% tega premoženja. Gre za skupaj približno 80 milijonov dolarjev, ki jih bo Banka Slovenija vključila v devizne rezerve države. Guverner centralne banke Mitja Gaspari je izjavil, da bi slovenski del premoženja iz banke v Baslu lahko uporabili za izplačilo dolga hrvaškim varčevalcem pri nekdanji ljubljanski banki. Tako možnost je na državni TV omenil tudi zunanji minister Dimitrij Rupel, seveda pa bi morala o tem odločati vlada oz. državni zbor. Pogajanja o delitvi premoženja prejšnje Jugoslavije državam naslednicam bodo očitno še dolga in zapletena. Treba bo razdeliti sredstva nekdanje SFRJ, ki zdaj skupaj z opremo propadajo. Dosedanje razprave o veleposlaništvih so se osredotočile na komaj trinajst poslopij od nekaj več kakor stotih diplomatskih predstavništev, ki jih je imela bivša Jugoslavija v tujini, toda niti omenjenih rezidenc, ki so jih izbrali za nekakšno "pokušino", očitno ni mogoče razdeliti.

NOV ROK ZA REŠITEV SPORNIH PROBLEMOV

Slovenski premier dr. Janez Drnovšek in predsednik hrvaške vlade Ivica Račan sta na srečanju v gradu Na Otočcu, ki je bilo v sredo, 11. aprila, šest ur razpravljala o spornih vprašanjih med državama in o predlogih za njihovo rešitev, toda se nista mogla sporazumeti o ničemer. Gre za spore, ki trajajo že deset let, vse od vzpostavitve novih držav Slovenije in Hrvaške. Zadevajo zlasti neurejen status jedrske elektrarne Krško, državno mejo na kopnem in zlasti na morju v piranskem zalivu in za zahtevo hrvaških varčevalcev pri nekdanji Ljubljanski banki, naj jim Slovenija vrne njihove hranilne vloge. Predsednika vlad, ki sta ju spremljala zunanja ministra dr. Dimitrij Rupel in Tonino Picula, sta za rešitev omenjenih treh spornih vprašanj določila nov rok, to je 1. junij. Do tedaj bodo ugotovili, kje je možna dokončna rešitev in kje potrebna mednarodna arbitraža. Spričo dejstva, da sta premiera Na Otočcu le ponovila že doslej znana stališča o spornih zadevah med državama, je v javnosti obeh držav bolj odmeval vohunski kombi, ki so ga hrvaški policisti pri Zavrču zasegli januarja 1998 slovenskim obveščevalcem, pred pričetkom pogovorov predsednikov vlad pa so vozilo vrnili Sloveniji.

NA POVABILO JELKA KACINA

SEN. DIMITRIJ VOLČIČ V LJUBLJANI

Prejšnji teden je bil na tridnevnem obisku v Ljubljani v Italiji izvoljeni evropski poslanec Dimitrij Volčič, ki je v odboru evropskega parlamenta za zunanje zadeve poročevalec za Slovenijo. Bil je gost predsednika odbora za mednarodne odnose v slovenskem državnem zboru Jelkom Kacinom, sprejeli pa so ga tudi predsednika države in vlade, Kučan in Drnovšek. Volčič je med drugim izjavil, da Slovenijo v Bruslju imajo za dobro kandidatko za vstop v Evropsko zvezo in da bo med prvimi državami, ki bo vanjo sprejeta.

NEZADOVOLJSTVO V SLS+SKD SLOVENSKI LJUDSKI STRANKI

MARJAN PODOBNIK RAZREŠEN?

Minister za informacijsko družbo slovenske vlade dr. Pavel Gantar je v petek, 13. aprila, generalnemu sekretarju vlade in predsedniku njene kadrovske komisije Mirku Bandlju poslal predlog o razrešitvi predsednika uprave javnega podjetja Telekom Marjana Podobnika. Pred tem je Marjana Podobnika povabil, naj sam zapusti svoj položaj oziroma se odloči za novo funkcijo, ki bi mu jo ponudili. Toda predsednik uprave Telekoma je pojasnila o vzrokih za zamenjavo in možno novo zaposlitev zavrnil z utemeljitvijo, "da ne vidi razloga za zamenjavo, pa tudi ne za svoj odstop".

Minister dr. Pavel Gantar je za novega predsednika uprave Telekoma predlagal Petra Graška, zdaj predsednika uprave javnega podjetja za zračni promet Adria Airways, ki je ponudbo sprejel. Marjan Podobnik je bil eden najbolj znanih slovenskih politikov, tako tudi predsednik nekdanje SLS in podpredsednik predzadnje vlade dr. Janeza Drnovška. Sedaj je član SLS+SKD Slovenske ljudske stranke, ki je Marjana Podobnika podprla in zahtevala pojasnila od vodstev drugih strank vladne koalicije, zlasti od LDS, o celotni zadevi. O primeru so razpravljali na sejah strankinega vodstva in njenega strateškega sveta, izvršilnega odbora ter glavnega odbora SLS+SKD Slovenske ljudske stranke. Do primera sta se pisno opredelila tudi bivši guverner Banke Slovenije dr. France Arhar in rektor mariborske univerze dr. Ludvik Toplak. Predsednik SLS+SKD Slovenske ljudske stranke Franci But (tudi minister) je glede predloga o razrešitvi Marjana Podobnika dejal, "da se javnosti ponujajo predlogi, o katerih v vladni koaliciji še sploh nismo razpravljali in odločali". Zadeva je vsekakor zapletla in zaostrila odnose v vladni koaliciji, ki se sooča tudi z nasprotovanjem ZLSD izhodiščem za obnovitev pogajanj med Slovenijo in rimskokatoliško cerkvijo za dosego sporazuma med njima.

M.

V PRIČAKOVANJU TISOČLETNICE PRVE PISNE OMEMBE SOLKANA

ODPRTA RAZSTAVA DOKUMENTOV BIVŠE SOLKANSKE OBČINE

Trg Jožeta Srebrniča v Solkanu bo po prenovitvenih delih imel na sredi sodobni vodnjak

Prebivalci Solkana dejavno sodelujejo v pripravah na obeležitev tisočletnice prve pisne omembe tega naselja. Ta datum je bil 28. aprila leta 1001, ko je cesar svetega rimskega cesarstva Oton III. v darovnici, namenjeni oglejski cerkvi in njenemu voditelju patriarhu Janezu, zapisal tiste znamenite besede, ki so ostale v zgodovini, da jima namreč "podarja polovico gradu, ki se mu pravi Solkan, in polovico vasi, ki se v jeziku Slovanov imenuje Gorica, pa tudi polovico nepremičnin na ozemlju med Sočo in Vipavo ter Vrtovinom in slemeni Alp". To območje je predstavljalo osnovo nastajanja in razvoja goriško-gradiščanske dežele, ki je sedaj razdeljena med Slovenijo in Italijo.

V nadaljevanju programa proslav, prireditev, predavanj o Goriški oz. Solkanu, pa koncertov, razstav in drugih kulturnoumetniških prireditev, ki so se pričele že lansko leto, bodo19. t.m. , ob 20. uri, v domu krajevne skupnosti Solkan odprli razstavo dokumentov z naslovom *Zapuščina solkanske občinske pisarne od 1849. do 1918. leta*. V omenjenem obdobju je namreč delovala Občina Solkan, ki so jo italijanske oblasti po zasedbi Primorske, torej tudi Solkana, ukinile. Dokumente o tedanji občini je prispeval Pokrajinski arhiv v Novi Gorici. Uvodno besedo ob otvoritvi razstave bo imel dr. Branko Marušič, gradivo o občini Solkan pa bo predstavila g. Lilijana Vidrih-Lavrenčič.

O Solkanu od prve pisne omembe pa do sedanjega časa bo veliko napisanega v Solkanskem zborniku. Obsegal bo kar okoli 500 strani, slovesno pa ga bodo predstavili 25. maja. Solkan in Gorica sta bila prva kraja na Goriškem in med prvimi v Sloveniji, ki se že od nastanka omenjata s slovenskim imenom. V zadnji številki *Oznanil*, glasila župnij na območju Nove Gorice, je objavljen tudi zanimiv sestavek o pražupniji Solkan, ki ga je napisal Vojko Pavlin. Solkanska fara se prvič omenja ob koncu 12. stol., podnjo je še do leta 1399 sodila Gorica. Pomembnost in velikost župnije se vidi tudi v številu duhovnikov. Konec 13. stol. so bili v Solkanu kar štirje: župnik in trije kaplani, med njimi je eden skrbel za Gorico. Tudi v finančnem pogledu je bila solkanska fara mnogo bogatejša od ostalih bližnjih srednjeveških župnij. Leta 1330 je dohodek solkanske župnije znašal 35 mark, komenske 16 mark, župnije v Ločniku pri Gorici 7, dornberške 6 in dohodek mirenske župnije 5 mark. Iz obsežnega ozemlja solkanske (včasih so ji rekli tudi goriška) fare so se izločile sekundarne župnije, tako l. 1460 tudi fara oz. župnija v Gorici. Konec 15. stol. pa je bil Solkan prevzet v goriško župnijo in s tem se je cerkveno središče preneslo v Gorico. Kljub temu pa je solkanski del goriško-solkanske župnije deloval precej samostojno. V drugi polovici 18. stol. je ob vzpostavitvi goriške nadškofije postal solkanski "župnik" goriški nadškofijski kapitelj, leta 1788 pa je ponovno zaživela samostojna župnija in dobila svojega župnika. Po določitvi državne meje leta 1947 je bil v Solkanu nekaj časa tudi sedež apostolske administrature za ozemlje goriške nadškofije, ki je ostalo v Jugoslaviji. V Solkanu je že od 18. stoletja dalje tudi sedež dekanije.

M.

V SOLKANU

JUBILEJNA POŠTNA ZNAMKA

V torek, 17. t.m., so v hotelu Sabotin v Solkanu slovesno predstavili poštno znamko, ki je namenjena 1000-letnici prve pisne omembe kraja. Na njej je upodobljen panoramski pogled na Solkan, v ospredju pa motiv prikazuje Sočo v dolžini skoraj do slovensko-italijanske meje ter cestni in železniški most čez reko. Znamko je oblikoval Jani Bavčer, avtor fotografije je Matjaž Prešeren, nazivna vrednost znamke pa je 261 tolarjev. Na slovesnosti ob predstavitvi znamke, ki sta jo pripravila Pošta Slovenije in Mestna občina Nova Gorica, so o tisočletnici prve pisne omembe Solkana, pa tudi Gorice in Goriške, govorili Tomaž Vuga, predsednik krajevne skupnosti v Solkanu, novogoriški župan Črtomir Špacapan ter predstavnik Pošte Slovenije. V družabnem delu je direktor Vinske kleti Goriška Brda Silvan Peršolja predstavil posebno polnitev briške rebule, nato pa so udeleženci nazdravili jubileju. V biltenu, v katerem izdajatelj predstavlja nove poštne znamke, je objavljen tudi zapis o Solkanu, ki ga je pripravil magister Branko Morenčič. Zapisal je, "da je bil Solkan, ki ima sedaj prek 3.200 prebivalcev, nekoč predmestje Gorice in danes Nove Gorice. Leži na prometno in strateško izredno pomembnem mestu." V okolici Solkana so med prvo svetovno vojno divjale najhujše bitke, ponovni razcvet je Solkan doživel po septembru 1947. Od leta 1988 je spet samostojno naselje".

M.

POGUBNE NAMERE

V tolminski kinodvorani so člani tamkajšnjega kmečkega gibanja za razvoj podeželja (SKZ GRP) nedavno pripravili občni zbor. Prisotni so obravnavali ter sprejeli dve pomembni resoluciji, in sicer Resolucijo o zadružništvu v kmetijstvu in Resolucijo o varstvu kmetijskih zemljišč v Republike Slovenije. Temeljita na sodobnem razvoju sicer stodvajsetletne zadružniške tradicije na Slovenskem. Poudarili so "potrebo po nujnosti prehajanja od besed k dejanjem vzpostavljanja skladnega razvoja med podeželjem in mestom. To lahko zagotovi dolgoročno načrtovan nacionalni razvoj, ki bo temeljil na zagotavljanju samooskrbe države z zdravo z zdravo prehrano in nižanja stroškov ter sodobno organiziranega racionalnega nastopanja na trgu. Le to bo zagotovilo, da "najde" naš kmet tržno nišo v mednarodni konkurenci, ohranimo zaposlenost kmečkega prebivalstva, kulturno podobo tega naroda, njegove krajine-kmetijskih zemljišč v suvereni državi". Poudarek je bil na večji vzajemni pomoči zadružnikov v odmaknjenih predelih, kar bo doprineslo tako k boljši zaposlitvi, ekonomski moči kot k etničnim ciljem našega kmetijstva tudi v najbolj ogroženih predelih. *MM*

DARINKA SIRK "NAJ" BRIKA

V Goriških Brdih so izbrali "naj" Briko, se pravi najbolj prizadevno javno delavko na tem sadjarsko- vinogradniškem območju. Glasovanje o omenjenem nazivu je pripravil *Briški časnik*, glasilo Občine Brda, in o katerem smo lahko v prejšnjih številkah našega časopisa brali intervju z urednico. Svoje glasovnice je poslalo okoli tisočpetsto bralcem, ki so v ožji izbor izbrali pet kandidatk, med njimi pa prvo mesto in s tem naslov naj Brike prisodili Darinki Sirk, upokojeni predmetni učiteljici z Dobrovega. Darinka Sirk je bila pobudnica prirejanja tradicionalnega Praznika češenj, ki je največja turistična in družbena prireditev v Goriških Brdih. Je tudi zbiralka gradiva s področja narodne oz. ljudske kulture in etnografije. Dalj časa je sodelovala v organizaciji Rdečega križa in pri Karitas, pri zbiranju pomoči beguncem iz Bosne in Hercegovine. Njena družina je kupila manjšo hišo v naselju Krasno, ki jo je g. Darinka preuredila tako, da prikazuje stavbarstvo in arhitekturo, kakršna sta bila nekoč na tem območju. Darinka Sirk izhaja iz znane in ugledne družine Obljubkovih v Drnovku, ima pa tudi več sorodnikov, vsi so zavedni Slovenci, v Gorici, na Plešivem in drugod ob državni meji na Goriškem.

ITALIJANSKO PRAVO

AVTORSKE PRAVICE NA SPLETNIH STRANEH

DAMJAN HLEDE

Evropska zveza je izdelala zakonsko smernico o vprašanju avtorskega prava na internetu, s katero daje državam članicam osemnajst mesecev časa, da se z notranjim zakonskim ukrepom prilagodijo v njej vsebovanim načelom. Združene države Amerike poznajo podoben okvirni zakonski ukrep na tem področju že od leta 1998 (Digital millennium copyright act), ki pa je sedaj postavljen pred izziv posodobitve z ozirom na problematike, ki so prišle na dan s slučajem Napster.

Smernica Evropske zveze sloni na načelu, po katerem imajo avtorji, izvajalci in proizvajalci umotvora pravico do njegovega ekskluzivnega ekonomskega koristenja in po katerem imajo torej pravico do honorarja za njegovo uporabo ne glede na sredstvo, s katerim je postavljeno v promet. To pomeni, da imajo avtorji pravico, da dovolijo ali prepovejo komunikacijo javnosti svojih originalnih del ali njihovih kopij. Kar se pa tiče distribucije, teži smernica po harmonizaciji različnih obstoječih pravnih sistemov in uvaja pravico do odškodnine za avtorja v primerih izvedbe kopije njegovega dela.

Evropska smernica je torej sprejela prevladujočo interpretacijo, po kateri je pravna narava postavitve zaščitenih proizvodov na internet dejanje javne komunikacije in ne izvrševanje pravice do distribucije. Le-ta se izvaja z nudenjem proizvoda ali njegove (materialne) kopije. Javna komunikacija pa nudi samo koristenje proizvoda.

Smernica upošteva tudi možnost specifičnih slučajev in zato na raznih področjih predvideva tudi možnost izjem, torej možnost, da lahko posamezne države prilagodijo zakonsko ureditev teh področij po svojih potrebah. Področje, ki je iz te svobode izrecno izključeno, je tisto, ki zadeva t.i. "tehnične kopije". Slednje zadevajo "providerje" in so izrecno izključene iz avtorskopravnega varstva. Tehnična kopija je tudi tista, ki jo računalnik avtomatično izvede med brskanjem po internetu. Druge izjeme avtorskopravnemu varstvu, ki so predvidene za uporabo zavarovanih proizvodov v znanstvene, verske ali druge namene, bodo lahko uvedene v posamezne državne pravne sisteme po volji njihovih zakonodajalcev.

Podoben manevrski prostor je predviden tudi na področju "zasebnih kopij". Evropska smernica zavzema na tem področju, na katerem se še danes krešejo različna mnenja, svojo pozicijo: dovoljeno je kopiranje *file-ov* za osebno uporabo, ne pa za trgovinsko; prosto je torej kopiranje za prijatelja, prepovedano pa tisto, ki je namenjeno prodaji. Evropska skupnost te svoje interpretacije ne vsiljuje posameznim državam članicam, saj jim pusti svobodo, da to področje drugače uredijo. V Italiji npr. obstoječa zakonodaja prepoveduje reprodukcijo *file-ov* v vsakem primeru, ne glede na to, če je namenjena zasebni ali trgovinski uporabi.

POGOVOR / BOGDAN CIGLIČ O SEJMU VINITALY V VERONI

V SONČNIH BRDIH SO OPTIMISTI

DANIJEL DEVETAK

Letošnjega mednarodnega vinskega sejma Vinitaly v Veroni se je udeležilo lepo število zamejskih vinogradnikov, še zlasti iz naših vinorodnih Brd. O sejmu samem in sploh o perspektivah briškega vina na sodobnem mednarodnem tržišču smo se pogovorili z Bogdanom Cigličem, mlajšim vinogradnikom iz Števerjana, ki s pomočjo očeta Remigija, žene Margaret in družine vodi staro števerjansko kmetijo. Tej je postavil temelje ded Jakob ob koncu 19. stoletja; že tedaj je gojil "glero", staro trto, po kateri današnja kmetija nosi tudi ime.

Udeležil si se sejma v Veroni. Kako si letos stopil na to mednarodno prizorišče?

To je gotovo eden največjih in najpomembnejših vinogradniških in vinarskih sejmov na svetu. Svoje vino je tam predstavilo več kot tri tisoč kmetij z vsega sveta, od Francije do Avstralije; 90% je bilo italijanskih, nekaj jih je prišlo tudi iz Slovenije. Letos je bila prisotnost obiskovalcev izredna; za nas je bilo posebno pomembno to, da je bilo med njimi veliko tujcev, še zlasti Američanov, Nemcev in Angležev. Trg se mora namreč odpirati v svet, saj je italijansko tržišče zasičeno. Najbolj obetavno tržišče so v zadnjih petih letih za nas Združene države Amerike, saj je tam povpraševanje po našem vinu res veliko. Očitno imamo konkurenčne cene glede na kalifornijska ali druga vina. Američani veliko uvažajo iz Čileja, kjer imajo tudi dobra barikirana vina. Sedaj pa odkrivajo italijanska vina, in sicer na dveh ravneh. V restavracijah nudijo bolj kakovostna bela in črna vina; naša briška vina gotovo spadajo med ta. Pri šanku pa uporabljajo bolj cenena točena vina, zlasti iz Veneta in z drugih zlasti nižinskih področij severne in srednje Italije.

Si se že večkrat udeležil sejma?

Tokrat sem bil osmič. V začetku, kot za vsako kmetijo, je bilo kar težavno, saj ni bilo lahko najti klientov. Sedaj, ko je naša kmetija že bolj poznana in uveljavljena, je dosti lažje in se nam obrestuje, kar smo prva leta vložili.

So bili naši slovenski vinogradniki dobro zastopani?

Da, veliko jih je bilo iz Števerjana, večina teh, ki stekleničijo. Prišli so tudi z Oslavja, Plešivega, Jazbin itd.

Na razstavišču si imel svoj stand. Kako se na takem sejmu pride do tega?

Sedaj je to kar zahtevno, ker na sejmu dajejo prednost tistim, ki so na njem prisotni že več let. Stand imaš - preprosto -, če plačaš, in to kar veliko, saj stane prostor 16 m² za pet dni devet milijonov lir. To je gotovo velika investicija. Jaz sem razdelil 16 m² s prijateljem in sva si tako razdelila stroške.

Kako poteka življenje na razstavišču?

Zainteresiranim nudimo pokušnjo vin, s sabo imamo reklamni material in cenike. S klienti se pogovarjamo in seveda skušamo pridobiti nove. Gre za sejem na visoki ravni, zato mora vse to potekati na strokoven in "eleganten" način. Prihajajo sicer tudi radovedneži in tisti, ki jih zanima samo pokušavati vina; toda večina obiskovalcev je gotovo takih, ki imajo razmeroma visoko kulturo vina, poznajo naša briška vina in imajo resne namene sklepati posle.

Briška vina imajo torej svojo tržno nišo in svetlo prihodnost?

V Brdih obstaja veliko proizvajalcev, ki sicer stekleničijo razmeroma malo vina, a je to gotovo zelo kakovostno. Prav to rešuje naša briška vina. Veliki odjemalci to močno iščejo in cenijo. Srednja briška kmetija ima od 10 do 15 hektarov vinogradov, medtem ko jih imajo kmetije že v nižinah ob Soči od 25 do 50. Drugačna je obdelava, drugačna je cena vina in gotovo je drugačna tudi kvaliteta vina. Če se premaknemo v Veneto, ima tam srednja kmetija od 80 do 150 hektarov; tam pa obdelujejo trte s stroji in poteka tudi delo na drugačen način.

Zanimivo je, kako raste zanimanje za kmetije na našem področju. Znana italijanska kmetija Frescobaldi, ki stekleniči več milijonov steklenic, se je nedavno odrekla veliki meri tega pridelovanja, da bi odkupila kmetijo grofov Attems v Koprivnem, da bi tako lahko pridelovala tudi na našem področju. S tržišča je torej odmaknila del svojih steklenic, ki niso bile zelo visoke kakovosti. Tudi znana rimska kmetija Pallavicini, ki stekleniči nekaj milijonov steklenic, išče kmetijo v Brdih, da bi tu proizvajala linijo kakovostnih vin, ki bi potem nekako "vlekla naprej" druga njena vina. Kmetija, kot je

npr. Pallavicini, prodaja ogromno, toda predvsem v marketih; zato ima težave pri dostopu do restavracij. Prav zaradi tega potrebujejo tudi vina višje kakovosti. Nadvse pomembno v svetu vinarstva je namreč priti do restavracij in enotek. Če imaš kakovostna vina in si prisoten v kleteh restavracij in enotek, pridobi podoba kmetije na prestižu. Tudi kmetija Zonin iz Veneta išče stike z našo zemljo, enako Gruppo Italiano Vini (GIV), ki je kupil klet grofa Formentinija v Števerjanu.

So bili na sejmu tudi vinogradniki iz Slovenije?

Nekaj sem jih videl. Naj omenim vsaj Simčiča in Ščurka. Lani so imeli skupen stand z imenom Goriška Brda, ki je združeval kakih deset briških kmetij.

Pred nekaj leti se je govorilo o padanju cene briškega grozdja in vin...

Problem Brd, če lahko tako rečem, je ta, da je področje razmeroma majhno. Zato trg nima vedno istih pravil. Dovolj, da je povpraševanje po razmeroma majhni količini vina, pa se glas takoj razširi in se cena dvigne in obratno. Zato smo priče nihanju cene. V zadnjih letih se cene približujejo tem, ki bi morale biti realne cene za grozdje in vino.

Se dogaja, da so t.i. veliki vinogradniki v Brdih vedno večji, tisti pa, ki imajo malo hektarov, vedno manj uspešni?

Ni rečeno. Veliko manjših kmetij, ki stekleniči do 15 tisoč steklenic, prideluje vrhunska vina, ki so tudi zelo cenjena, prisotna v strokovnih revijah, čeprav ne obstajajo velike količine pridelka. V Brdih se kmetija ne ceni po tem, koliko stekleniči, ampak po kakovosti vina.

Ko bo Slovenija stopila v Evropsko zvezo in bo ta meja končno padla, se bo po tvojem v Brdih kaj spremenilo?

Približno ena tretjina Brd leži v Italiji, dve tretjini v Sloveniji. V Slovenskih Brdih je cena grozdja ali točenega vina v primerjavi z našimi kraji zelo nizka. Steklenice pa so v glavnem dražje od naših. Zato je težko reči, kaj se bo spremenilo. S padcem meje bo naval grozdja iz Slovenije v Italijo lahko povzročil zmešnjavo oz. padec cene našega grozdja.

Je kakovost odvisna od zemlje ali načina obdelave?

Seveda igra svojo vlogo tudi zemlja, še pomembnejši pa so dejavniki, kot npr. vzgoja trt, količina pridelka na trto oz. hektar in obdelava. Postopek obdelovanja trt na tej in oni strani meje je odvisen od kmetije do kmetije. Pri nas je še kdo, ki dela po starem, prav tako tudi v Sloveniji. Tam imajo to prednost, da so se marsičesa naučili iz naših izkušenj in proizvajajo tudi visoko kakovostno vino. Pa tudi na mednarodnem tržišču obstaja vedno večje zanimanje za slovenska vina, čeprav se zaenkrat še ne ve, kako se bo to obneslo. Upam, da bomo znali v prihodnje nastopati vinogradniki na obeh straneh meje složno in zedinjeni, saj lahko večje področje, ki ima naše značilnosti, tako samo pridobi na svetovnem tržišču. Če bomo združeni, bomo lahko bolje živeli vsi. Če se bomo ločevali in kregali, bomo vsi nastradali. Toskanski proizvajalci imajo npr. nižje stroške od nas pri proizvajanju grozdja in vina; le-ta pa stanejo dvakrat ali celo trikrat več kot naša. Oni so se uveljavili in postavili z močjo na tržišču, tako da so njihova vina povsod poznana in cenjena. Znano je, da so Brda zlasti za bela vina edinstven kraj na svetu; škoda bi bilo ne izkoristiti tega.

Misliš, da se tvoje delo v času t.i. nove ekonomije in globalizacije tržišč lahko spremeni?

Poskusil sem, kot že marsikdo, navezovati stike oz. iskati naročila in pošiljati ponudbe po elektronski pošti, toda gre za metode, ki jih po mojem zaenkrat še ni mogoče speljati na ta tir. Vino ni kot katerakoli druga stvar, ki jo lahko naročiš ali kupiš po internetu. Kdor ga želi, ga mora pokusiti, poznati mora vinogradnika, stopiti v stik z njim. Gre za drugačen odnos, ki ga kupci vina imajo. Gre za kulturo vina in vinarstva. Pomemben je medčloveški odnos. Tudi zaradi tega dobro uspevajo vinski sejmi.

Na koncu še to: kaj ti pomeni delati cele dneve, tudi v samoti, v stiku z zemljo?

Gotovo raje delam med trtami kot pa na sejmu. To delo me zelo veseli, zato sem ga izbral. Ko to delam vsak dan, razmišljam, kako bi izboljšal delo in končni proizvod. Ne razmišljam o trudu, ki ga pri tem vlagam, ker to delam z veseljem. Konec koncev mislim, da to velja za vsak poklic.

POSVET SLOVENSKEGA DEŽELNEGA GOSPODARSKEGA ZDRUŽENJA V DOLINI

KORIŠČENJE EVROPSKIH SKLADOV

IVAN ŽERJAL

O evropskih programih čezmejnega sodelovanja se veliko govori. Kakšne možnosti pa pravzaprav predstavljajo in kako so bili dosedaj koriščeni, zlasti če pomislimo na našo, zamejsko perspektivo? In kako bi lahko koristili sredstva iz programa Interreg III A - Phare CBC, ki je ravnokar v teku? O tem je namreč tekla beseda na posvetu, ki ga je 13. t.m., v dvorani občinskega sveta v Dolini priredilo Slovensko deželno gospodarsko združenje in na katerem so spregovorili dr. Rado Genorio, namestnik direktorja Službe vlade Republike Slovenije za evropske zadeve, dr. Eugenio Ambrosi, namestnik direktorja urada za evropske zadeve dežele Furlanije-Julijske krajine ter izvedenca dr. Mirjam Korsič in dr. Aljoša Race. Do sedaj naša manjšina ni kdovekako izkoristila možnosti, ki jih nudijo evropski programi. Sredstva iz sklada Interreg II - Phare CBC, ki so bila na voljo v obdobju 1994-1999, je koristilo komaj osem projektov, v katerih so bile soudeležene manjšinske organizacije: tri projekte je tako pripravila Gorska skupnost Nadiških dolin, tri Slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje, enega Goriška Mohorjeva, enega pa SDGZ skupaj z drugimi deželnimi obrtnimi organizacijami. Sedaj pa je v teku program Interreg III A - Phare CBC, ki ponuja možnost koriščenja sklada v višini 4.875 milijonov evrov za šest let (od 2000 do 2006). Ta program ima predvsem štiri glavne cilje: trajnostni razvoj obmejnega območja preko zaščite, ohranitve in vrednotenja okolja in teritorija ter preko razvoja in krepitve obmejnih ustanov, infrastruktur in mreže; zatem je tu gospodarsko sodelovanje, in sicer preko izboljšanja kompetitivnosti in sodelovanja (zlasti kar zadeva mala in srednja podjetja) ter preko čezmejnega sodelovanja na področju turizma in kmetijstva; poleg tega ta evropski program predvideva tudi vlaganje v ljudi z vrednotenjem človeškega potenciala, izobraževalnim izpopolnjevanjem in z inovativnimi pobudami na delovnem tržišču ter s sodelovanjem na področju kulture, komunikacij, raziskovanja in med ustanovami za usklajevanje sistemov; predvidena je tudi tehnična pomoč. Razpis za posege na slovenski strani meje pa je odprt tudi društvom, medijem in gospodarskim ustanovam slovenske manjšine v F-Jk.

Pri tem je zelo pomembno, da se h koriščenju evropskih sredstev pristopi na evropski način. To pomeni, da je podjetje oz. ustanova, ki je zainteresirana za koriščenje sredstev iz teh skladov, informirana o politikah, programih in projektih na evropski ravni. Za predstavitev projekta in za pridobitev sredstev pa mora podjetje oz. ustanova imeti dobro zamisel in kakovostno izdelan projekt. Le-ta mora vsebovati podatke o podjetju oz. ustanovi (sedež, materialne in elektronske naslove, odgovorne in kontaktne osebe ipd.), predstavitev sektorja delovanja in specifične dejavnosti, oris delovanja v preteklosti in prihodnosti, sintetični opis zamisli oz. projekta in okoliščine, v katerih je prišlo do zamisli, podrobni opis vseh dejavnosti, za katere je predlagano (so)financiranje, oris pričakovanih rezultatov (tudi za okolje, v katerem podjetje oz. ustanova deluje), predvideni budgett (materialne stroške in stroške za programirano delo notranjega in zunanjega osebja) ter življenjepise in izkušnje oseb, ki bodo zadevo vodile in sodelovale pri realizaciji predlaganega projekta. Program Interreg III A - Phare CBC ponuja tudi priložnost za tesnejše sodelovanje med podjetji in drugimi ustanovami oz. organizacijami, saj je namenjen tudi gospodarskim subjektom, njegove koristnice pa naj bi bile v prvi vrsti ustanove. Zato je pomembno, da med našimi podjetji in ustanovami (predstavnikov le-teh je bilo na dolinskem posvetu kar precej) čimprej pride do dogovora in usklajevanja.

GOSPODARSTVO

KMEČKA ZVEZA OBVEŠČA

DVA VAŽNA DEŽELNA ODLOKA

V deželnem Uradnem listu št. 13 z dne 28. 3. 2001 sta bila objavljena dva važna odloka.

Prvi zadeva živinorejce in objavlja nov pravilnik za porazdelitev kvot za 86.500 stotov mleka, ki jih je dežela Furlanija-Julijska krajina prejela po zakonu 79/2000 in za katere je že razpisala natečaj za porazdelitev, a ga je Deželno upravno sodišče lani razveljavilo. Sklep deželnega odbora določa, da:

1) 35 odstotkov v znesku 30.275 stotov kvot mleka je namenjenih mladim kmetom od 18. do 40. leta starosti;

2) 65 odstotkov v znesku 56.225 stotov kvot mleka pa vsem ostalim rejcem, ki zaprosijo za dodelitev kvote.

Rok za predstavitev prošenj zapade 27. aprila 2001. Prednost pri dodelitvi kvot imajo rejci v hribovitih območjih. Iz dodelitve so izključeni rejci, ki so v obdobju 1999-2000 proizvedli manj kot 90 odstotne kvote, ki so jo imeli na razpolago oziroma če so v zadnjih petih letih prodali ali dali v najem svoje kvote mleka.

Drugi odlok zadeva vinogradnike in predvideva prispevke v višini petnajst milijonov lir na hektar za preureditev in preusmeritev obstoječih vinogradov (gre dejansko za obnovo, ki pa mora vnesti nekatere izboljšave, kot način vzgoje, gostote trt ipd.). Prošnje, v individualni ali kolektivni obliki, je treba predstaviti do 30. aprila vsakega leta. Za letos pa velja rok tridesetih dni od objave OPDO, in sicer do 27. aprila. V prošnji se vinogradnik obvezuje, da bo:

1) gojil vinograd za deset let od datuma odobritve del s strani dežele;

2) predstavil inventar vinogradov (catasto viticolo) v predvidenem roku in sicer do 30. aprila letos;

3) vpisal nasajene vinograde v sezname DOC in IGT.

Vinogradniki, ki vložijo prošnjo (v individualni ali v kolektivni obliki), morajo imeti te rekvizite:

1) morajo biti vpisani v seznam podjetij pri Trgovinski zbornici;

2) morajo imeti v posesti vinograd oz. pravice za obnovo vinograda, ki morajo biti v skladu z obstoječo zakonodajo;

3) v primeru individualno predstavljenih prošenj morajo imeti v posesti naslednje minimalne površine vinogradov:

a) ravninsko območje: vsaj tri hektare;

b) gričevnato območje (brda): vsaj en hektar;

c) tržaška pokrajina: vsaj 0,5 hektarja;

4) v primeru kolektivnih prošenj morajo biti površine:

a) ravninsko območje: vsaj en hektar;

b) gričevnato območje (brda): vsaj 0,5 hektarja;

c) tržaška pokrajina: vsaj 0,2 hektarja.

Načrti za preureditev in preusmeritev vinogradov morajo v primeru individualnih prošenj spoštovati naslednje minimalne površine:

a) ravninsko območje: vsaj tri hektarje;

b) gričevnato območje (brda): vsaj en hektar;

c) tržaška pokrajina: vsaj 0,2 hektarja.

Ne smejo presegati petdeset hektarjev v obdobju, ki ga predvideva načrt.

V primeru kolektivnih prošenj so minimalne površine te:

a) ravninsko območje: vsaj 20 hektarjev;

b) gričevnato območje (brda): vsaj 10 hektarjev;

c) tržaška pokrajina: vsaj dva hektarja.

V tem primeru načrt ne sme presegati 100 hektarjev površin in minimalno število vinogradnikov je pet.

PRIORITETE

Glede na lokacijo in naravne težave območij imajo prednost načrti, predstavljeni v tržaški pokrajini in nato v Brdih in šele nato v ravnini. Predvidena je prednost skupinskih načrtov pred individualnimi, tistih, ki imajo večje število vinogradnikov, in tistih, ki imajo večje število mladih od osemnajstega do štiridesetega leta starosti.

ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA

OBVEŠČA CENJENE ČLANE, DA BO

REDNI OBČNI ZBOR

V DRUGEM SKLICANJU **V NEDELJO, 29. APRILA 2001, S PRIČETKOM OB 9.30,** V OBČINSKI TELOVADNICI V ZGONIKU, S TEM DNEVNIM REDOM:

1. *poročilo Upravnega odbora, prikaz in obrazložitev obračuna z dne 31.12.2000;*
2. *poročilo Nadzornega odbora;*
3. *razprava in odobritev Obračuna, poročil in predloga o razdelitvi dobička iz leta 2000;*
4. *določitev sejnin;*
5. *izvolitev štirih članov Upravnega odbora.*

Če se kdo ne more udeležiti občnega zbora, prosimo, da pooblasti izključno drugega člana.

VSTOP V DVORANO JE MOŽEN LE Z VABILOM.

AVTOMOBILIZEM / VELIKA NAGRADA SAN MARINA V FORMULI 1

ZMAGA "NAPAČNEGA" SCHUMACHERJA

ERIK DOLHAR

IMOLA, velikonočna nedelja, 15. aprila 2001. Dirko je osvojil mlajši brat Ferrarijevega pilota in aktualnega svetovnega prvaka Michaela Schumacherja Ralf, ki je uspel "dozirati" neverjetno moč svojega BMW-Williamsa v škodo ne samo domačega Ferrarija, pri katerem so se morali zadovoljiti s tretjim mestom svojega drugega pilota, Brazilca italijanskega rodu Rubensa Barrichella, temveč tudi McLaren-Mercedesa (Škot David Coulthard je bil sicer drugi in je tako dohitel Schumyja na vrhu začasne lestvice svetovnega prvenstva, Finec Mika Häkkinen pa je pristal na nehvaležnem četrtem mestu.

Nad Romagno in dirkališčem Enzo e Dino Ferrari je po hladni severni fronti zasijalo prijetno pomladansko sonce, ki je prekrižalo račune marsikateri avtomobilski hiši. Gume oziroma pnevmatike so namreč kot vselej tudi ob vznožju kneževine San Marino odigrale odločilno vlogo. Ko sem se iz skoraj dvestotisočglave množice z dostavnim vozilom za časnikarje - upravljal ga je gostoljubni domačin z obvezno rdečo čepico in rumeno vetrovko, ki mi je pomagal "prišvercati" ob dirkališče 11-letnega doberdobskega navdušenca Roberta - prebil v *paddock*, prostor s tribunami, garažami in parkiriščem tovornjakov vseh moštev Formule 1 -, sem pri mehanikih Bridgestona in Michelina takoj poizvedoval, za katere avtomobilske plašče se bodo odločili. Pri "rdečih" so mi odvrnili, da je zrak in posledično asfalt še dokaj hladen, pri "modrih" pa enostavno, da postaja vroče. Tudi ta bitka ali vremenska napoved se je na koncu poznala pri razpletu dirke, saj 25-letnik iz Kerpna nastopa s francoskimi zračnicami, Škot in Brazilec pa v družbi večine dirkačev z japonskimi.

Že od zgodnjih jutranjih ur je bilo v Imoli vse rdeče. Seveda ne zaradi politične slike teh krajev, temveč zaradi enobarvne množice navijačev s čepicami, zastavami in celo avtomobili rdeče barve s poskočnim črnim konjičkom sredi rumenega grba na rdečem dnu. Razočaranju te ne samo italijanske gneče iz poskusnih in kvalifikacijskih voženj se je pridružila še dodatna hladna prha. Njihov ljubljenec - starejši "šuštar" - je povsem odpovedal. Najprej so ljudje s sirenami, plapolanjem zastav in ostalimi pripomočki, ki so bili bučnejši od oglušujočih motorjev bolidov, pozdravljali samo Nemca ob vsakem njegovem zavoju izpod živih sten ob stezi. Ta množica pa je nato zadržala dih, ko se je "Schumy" predolgo zadržal v boxih, enostavno onemela pa je, ko so mu mehaniki sredi dirke pomagali parkirati rdeči enosed pod streho. V Imoli je zavladala grobna tišina. Nihče ni razumel, kaj se je pravzaprav zgodilo. Vsi so videli le, da je imel težave z eno pnevmatiko, kazalo pa je, da so mehaniki problem rešili po postanku pred garažo. Prijatelj mehanik Sergio mi je pozneje razkril, da je s "kliničnim" oziroma poklicno deformiranim ušesom slišal, da motor Ferrari ni "zvenel" najbolje, kar naj bi bil dokaz, da je izgubljal na konjskih silah. Nekateri improvizirani poznavalci, ki so bili ob meni v ciljni in startni areni, so "bleknili", da mu je odpovedal menjalnik. Kakorkoli že, dirka v Italiji se je za slavnega Schumyja neslavno končala! Začel sem se zgražati nad dejstvom, da je množica začela zapuščati avtodrom, ko je njihov ljubljenček odstopil, čeprav je bil njegov namestnik, mali "Rubinho" tretji. Mar je to športno navijanje? Mar se je izplačala "investicija", kot jo je označil moj soimenjak iz Štivana, ki se je iz domačih logov z najetim bivalnikom v družbi sovaščanov in medvejskih prijateljev (Adamom in še kom) podal v Imolo? Se pravi, da so ti ljudje potrosili več stotisočakov samo za to, da bi nekaj krogov občudovali samo Nemca? Grozljivo!

Kolega Boris me je preko prenosnega telefona iz studia tržaškega radia spraševal po občutkih oziroma vzdušju v Imoli, zlasti pa to, kako so Ferrarijevi navijači kljubovali neizmernemu razočaranju, kako so potešili žejo in požirali grenke sline. Glede na to, da sem ravno v tistem trenutku skakal od BMW-jevega do Mercedesovega tovornjaka v družbi nove nemške filmske zvezde, brhke in visoke plavolase Veronike, sem mu odvrnil: "Tokrat s pivom. Nemškim, seveda!" Naj kot zanimivost razkrijem, da sva enega, irskega v tem primeru, "zvrnila" že pred dirko z nekdanjim Ferrarijevcem, popolnoma "odštekanim" simpatičnim severnim Ircem Eddyjem Irvinom, ki sedaj teče za veliko manj konkurenčni Jaguar.

EKSKLUZIVEN POGOVOR / MIKA HÄKKINEN

"PRIŠEL BO TRENUTEK..."

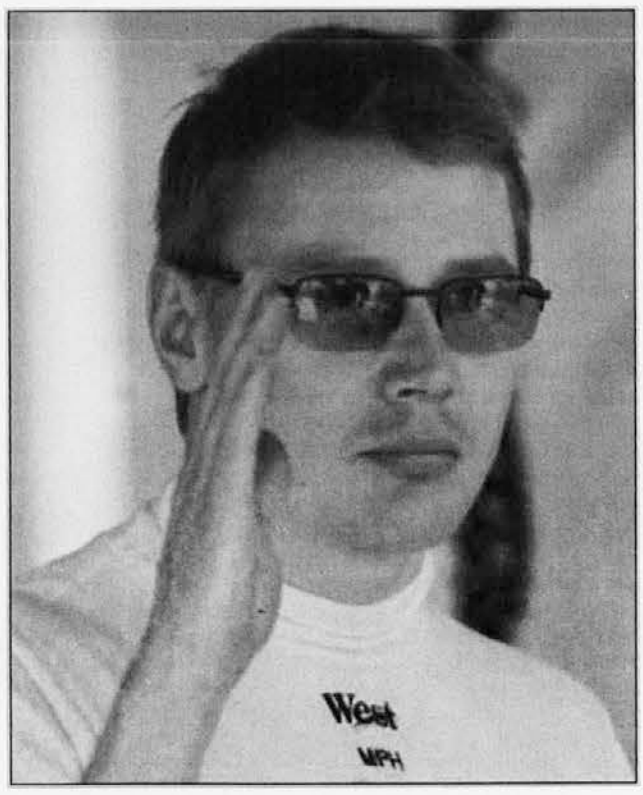

Dvakratni svetovni prvak in sedanji viceprvak, Finec Mika Häkkinen (McLaren-Mercedes-Benz).

Ko so se vsi kolegi časnikarji gnetli pod zmagovalnim odrom, sem se jaz podal do enega izmed treh bivalnih tovornjakov škotsko-nemške ekipe McLaren-Mercedes, da bi vsaj delno pri miru izvlekel iz ust nekaj besed sicer redkobesednega Finca **Mike Häkkinena (na sliki)**, kar mi je tudi brez večjih težav uspelo. To je bil zame le dokaz, da gre za enega največjih "gospodov" v milijardnem avtomobilskem cirkusu. Potem ko me je odgovorni za tisk vprašal, če sem Finec, sem mu odvrnil, da sem Slovenec, in v isti sapi zaprosil za intervju; preden je brkati Nemec sploh odgovoril, pa je bil finski as že pri meni, žal takrat že obkoljen z ostalimi časnikarji in v odlični ter izredno lahko razumljivi angleščini kar takoj začel: "Tokrat sem bil četrti, če pa se spomniš, kako je bilo tu v Imoli lani, lahko potrdiš, da je v svetovnem prvenstvu vse skupaj izredno izenačeno. Lani sem po tej dirki imel šest točk, letos jih imam štiri. Michael (Schumacher, op.p.) jih je imel 30, vodilni na lestvici, ki je sedaj v družbi z mojim tovarišem Davidom (Coulthardom, op.p.) pa jih ima zdaj 26. Položaja na lestvici sta si torej podobna in zato je še vse izredno 'odprto'!"

Si kaj razočaran po tem nehvaležnem četrtem mestu in drugem svojega klubskega kolege? Katere težave ste imeli pri McLaren-Mercedesu in kakšna je tvoja prihodnost v prvenstvu?

Slabo se je zame in za Davida že začelo, saj sva na startu izgubila najboljša izhodiščna položaja, kar nama je bilo potem usodno ob končnem razpletu dirke. Najine pnevmatike niso bile dovolj hitre, da bi lahko kljubovala in zadržala Ralfa (Schumacherja, op.p.), Michaela (Schumacherja, op.p.) in ostale. Mlajšemu Schumacherju sva tako dala priložnost, da povede na prvem ovinku. Sam sem tam izgubil del prednjega krila, ki je zelo pomembno za ravnotežje avtomobila, kar se je pozneje izkazalo kot usodno. Glede prvenstva si ne delam nikakršnih problemov, saj menim, da bo vse skupaj še kako navdušujoče in zanimivo, zlasti sedaj, ko bomo že na naslednji dirki (v Barceloni 29. aprila, op. p.) spet razpolagali z novo elektronsko opremo. Prepričan sem, da se bo verjetno kaj spremenilo, kar se hitrosti in rezultatov na Velikih Nagradah tiče. Vesel sem, da sem nabral nekaj točk in sem s tem zadoščen. Lepo bi bilo zdaj zmagati. Trenutek bo prišel!

Lahko boš užival na prihodnjih dirkah...

"Definitivno!"

Tako je odvrnil prijazni šampijon in mi ob slovesu potisnil na glavo svojo srebrno-črno čepico.

Zadovoljen z opravljenim delom in poln mešanih občutkov sem zagrabil Roberta za roko, se vrnil k svoji zaročenki Marisi, prijateljem iz Doberdoba in Jamelj ter se v neverjetnem prometu z mešanimi občutki odpravil v pločevinasti koloni na večerjo v prekrasno turistično kmetijo ob vnožju srednjeveškga hribovskega mesteca San Leo, na meji med Markami, Emilio-Romagno in kneževino San Marino.

ED

knjižna novost

pri Goriški Mohorjevi družbi

Umetnost 20. stoletja na Goriškem in v Posočju

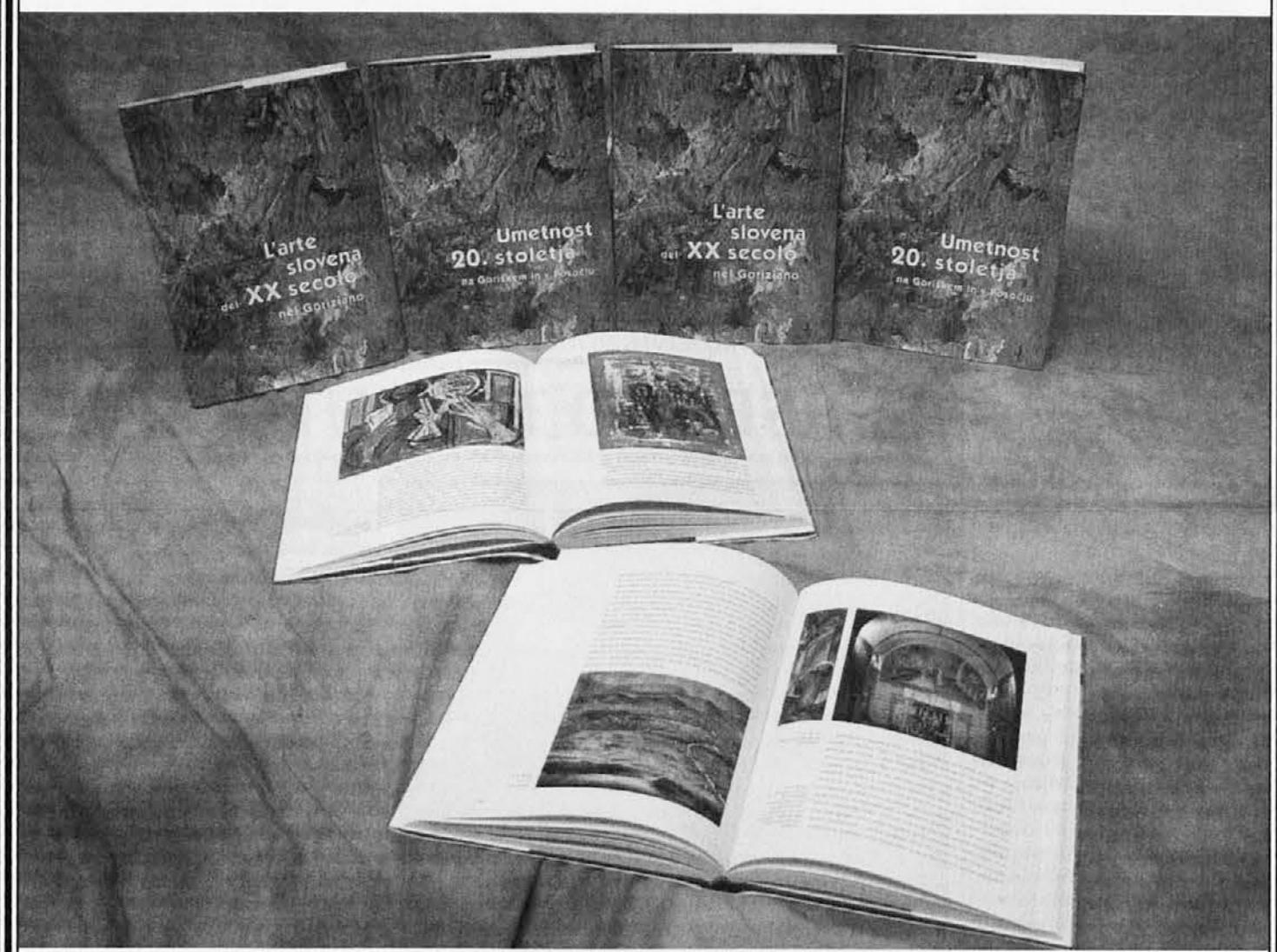

FOTO BUMBACA

L'arte slovena del XX secolo nel Goriziano

Publikaciji v slovenskem in italijanskem jeziku prinašata umetnostno zgodovinski vpogled na bogato likovno ustvarjanje na Goriškem od prvih let 20. stoletja do sodobnih umetnikov. Knjigo, ki jo Goriška Mohorjeva družba posveča 1000-letnici prve omembe Gorice, lahko dobite v slovenskih in italijanskih knjigarnah.

Goriška Mohorjeva družba